

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
KLEUTERONDERWIJS**

Bachelorproef

**LEESBEVORDERING IN DE
KLEUTERKLAS**

PROMOTOR
MARIE CLAESEN

MAGALY GOOSSENS
ACADEMIEJAAR 2019-2020

Voorwoord

Ik heb in mijn laatste jaar hard gewerkt aan deze bachelorproef over leesbevordering in de klas. Deze bachelorproef zou niet tot stand zijn gekomen zonder hulp van een aantal personen. Via deze manier wil ik iedereen bedanken die mij heeft gesteund tijdens de verwezenlijking van mijn bachelorproef.

In het bijzonder zou ik graag mevrouw Claesen willen bedanken. Mevrouw Claesen was mijn promotor en begeleidster gedurende dit gehele project. Ze was steeds bereikbaar als ik vastliep tijdens het proces en stond altijd klaar om mij advies en de nodige feedback te geven om tot dit resultaat te komen. Heel erg bedankt!

Op de tweede plaats wil ik graag mevrouw Daniëlle Daniels bedanken. Zij was mijn externe partner. Ik ben ontzettend blij dat u uw kennis over dit onderwerp met mij wou delen. Deze informatie en de vele interesse heeft mij goed geholpen en mij in de juiste richting gestuurd. Enorm bedankt voor de tijd die u voor mij heeft gemaakt en de moeite!

Ook wil ik mijn stageschool de Reinpad bedanken, het team van kleuteronderwijzers heeft mij enorm ondersteund in het uitwerken en bijsturen van mijn ontwerp. Zonder hun hulp was mijn ontwerp niet op deze manier tot stand gekomen. In het bijzonder wil ik de directie bedanken om mij de kans te geven om aan de slag te gaan op zijn school met dit ontwerp. Ook de juffen die deel uitmaakten van mijn focusgroep wil ik heel erg bedanken om zoveel tijd en moeite in dit project te steken, zonder jullie hulp was het mij nooit gelukt.

Tot slot wil ik mijn dank uitbrengen naar mijn ouders, mijn familie, mijn vriend, mijn schoonouders en mijn beste vriendin en medestudent Charlotte van Kerckhoven. Zij hebben mij ondersteund wanneer het moeilijk werd om door het bos de bomen te zien. Zonder hun steun zou ik hier nu niet staan.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	7
1 Oriënteren en richten	8
1.1 Oriënteren	8
1.1.1 Op zoek naar een praktijkprobleem - Aanleiding voor onderzoek.....	8
1.1.2 De verkennende probleemanalyse	9
1.1.3 Het praktijkprobleem beschrijven	16
1.2 Richten.....	33
1.2.1 Formuleren van een onderzoeksdoel.....	33
1.2.2 Formuleren van een onderzoeksvraag met deelvragen	33
1.2.3 De reikwijdte van de onderzoeksvraag bepalen	35
2 Plannen.....	36
2.1 Planning	36
2.2 Methodologieën	37
3 Verzamelen en analyseren.....	39
3.1 Onderzoekstap verzamelen	39
3.1.1 Deelvraag 1: Wat is er cruciaal om kinderen tot lezen te brengen?.....	39
3.1.2 Deelvraag 2: Hoe kan ik de boekenhoek inrichten zodat de kleuters zelfstandig aan de slag kunnen met de boekoriëntatie en op die manier tot leesbevordering komen?	42
3.1.3 Deelvraag 3: Welke invloed heeft begrijpend luisteren op leesbevordering en hoe kan ik werken aan begrijpend luisteren?	44
3.1.4 Deelvraag 4: Wat is de invloed van het leesnetwerk op leesbevordering?.....	47
3.1.5 Deelvraag 5: Hoe motiveer je het schoolteam om samen aan de slag te gaan?	50
4 Ontwerpen	52
4.1 Ontwerpeisen.....	52
4.2 Beschrijving van het ontwerp	55
4.3 Tussentijdse reflectie	56
4.4 Eindreflectie	57
5 Concluderen en vooruitblikken	58

5.1	Algemene conclusie	58
5.2	Reflectie onderzoeksproces en eigen groei.....	61
5.3	Vooruitblik	64
	Bibliografie.....	65
6	Bijlagen	1
6.1	Ontwerp	1
6.2	Interview Daniels Daniëlle	38
6.3	Observaties.....	43
6.4	Materialen uit mijn boekenhoek.....	93

Inleiding

Mijn bachelorproef richt zich op leesbevordering bij kinderen in de kleuterklas. Ik vertrek vanuit het praktijkprobleem dat de leesmotivatie van kinderen daalt, doordat er weinig wordt ingezet op leesbevordering. Mijn doel is om klasleerkrachten te ondersteunen bij het inzetten op leesbevordering.

In hoofdstuk één ga ik dieper in op de theoretische achtergrond van leesbevordering en doorloop ik de eerste stappen van de cyclus praktijkonderzoek. In dit hoofdstuk worden de resultaten van het oriënteren samengebracht. Eerst kan u de aanleiding van het praktijkprobleem terug vinden. Daarnaast omschrijf ik het praktijkprobleem aan de hand van de 5xW+H-vragen, onderbouwd met informatie uit literatuur en een interview met experte leesbevordering Daniëlle Daniels. Ook formuleer ik in dit hoofdstuk mijn onderzoeksdoel en onderzoeksvraag aan de hand van het beschreven praktijkprobleem. Daaronder zijn ook de deelvragen terug te vinden.

In hoofdstuk twee maak ik een planning op waarbinnen ik de verschillende deelstappen van mijn onderzoek afgerond moet hebben. In deze planning geef ik ook aan op welke manieren ik informatie wil inwinnen en ik zorg hierbij voor de nodige variatie.

In hoofdstuk drie ga ik dieper in op de problematiek en probeer ik mijn onderzoeksvraag te beantwoorden aan de hand van de deelvragen. Mijn literatuurverkenning wordt daarbij uitgebreid naar een literatuurstudie waarin ik op zoek ga naar de informatie die ik nog nodig heb om mijn ontwerp uit te werken.

Hoofdstuk vier is gericht op de formulering van ontwerpeisen. In dit hoofdstuk verwoord ik ook het idee van mijn ontwerp. Mijn ontwerp werd na goedkeuring van mijn promotor uitgetest in mijn stageschool.

In het laatste hoofdstuk bespreek ik mijn conclusie en vooruitblik, waarbij ik eerst over mijn onderzoekscyclus reflecteer met een kritische bril. Ik geef aan hoe ik gegroeid ben als leerkracht en geef tenslotte een definitief antwoord op mijn onderzoeksvraag en bijhorende deelvragen. Hierna is er ook een vooruitblik naar de toekomst toe.

1 Oriënteren en richten

1.1 Oriënteren

1.1.1 Op zoek naar een praktijkprobleem - Aanleiding voor onderzoek

De reden voor mijn keuze voor dit onderwerp is makkelijk te verduidelijken, ik heb nooit graag gelezen. De laatste jaren heb ik een liefde gevonden voor boeken. Met name voor prentenboeken. Ik vind het zalig om in de klas voor te lezen en om kinderen een leuk verhaal te brengen. De manieren van verhaal vertellen zijn eindeloos en je kan er op verschillende manieren mee aan de slag. Zelf vind ik het lezen voor kinderen belangrijk, maar ik doe dit ook vanuit mijn eigen passie voor lezen. De boodschap die op een kinderlijke manier verwerkt zit in het boek, dat is een uitdaging voor mij. Het boek juist aanbieden en overbrengen om op die manier kinderen in contact te brengen met de achterliggende betekenis van het verhaal.

In Juni 2020 kregen we een hele lijst met onderwerpen waaruit we konden kiezen. Ook kregen we de kans om zelf een onderwerp op te geven. Ikzelf vond dit onderwerp wat opgelegd is door mevrouw Claesen superinteressant en wou hier heel graag mee aan de slag. Zelf wist ik nog niet veel over leesbevordering. Ik wist enkel wat leesbevordering was, maar hoe je dit aanpakt, waarom dit nu zo belangrijk is, wie de kinderen kan helpen, waar het probleem zich voordoet, daar had ik zelf nog geen benul van. Ik ging op zoek naar informatie en toen wist ik zeker dat ik dit onderwerp wou onderzoeken.

Ik denk dat het als leerkracht superbelangrijk is om kinderen handvaten aan te bieden die ervoor zorgen dat de kinderen kunnen groeien in de liefde voor lezen. Ze groeien niet enkel door voorgelezen te worden maar ook door erover te praten en samen in interactie te gaan over boeken.

Sommige ouders lezen geregeld een boek voor voor het slapen gaan, maar dit gebeurt nog niet in alle gezinnen. Ook scholen vormen nog niet altijd de ideale leesomgeving: een leeshoek is nog niet in elke klas aanwezig. Als ik terugkijk naar de klassen waar ik de afgelopen jaren stage liep, merk ik dat de boekenhoeken er nooit duidelijk aanwezig waren. Er was wel meestal een bak met boeken maar deze hoek sprak de kinderen niet aan.

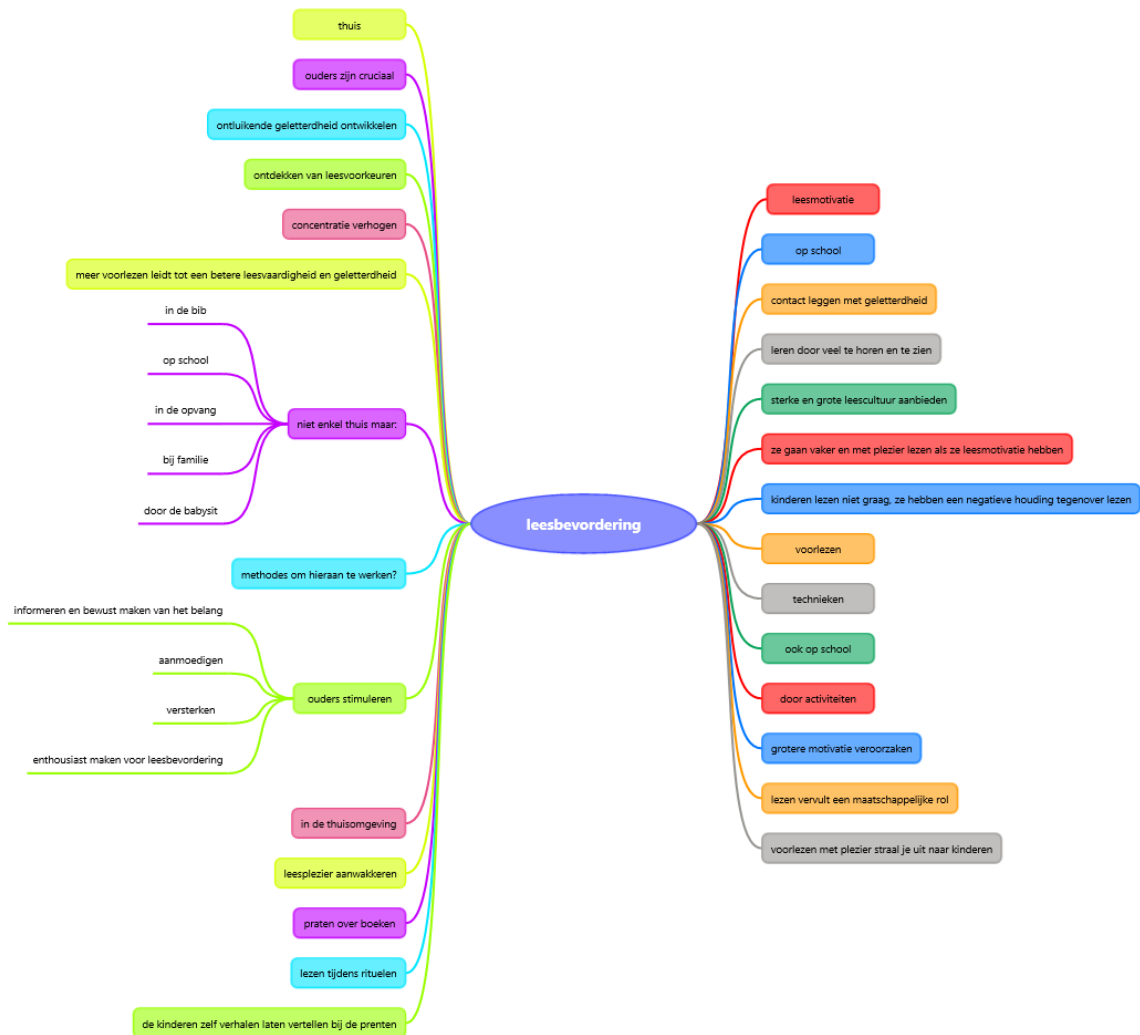
Het is belangrijk dat ouders hun kind stimuleren om te lezen, om met boeken bezig te zijn maar wat nog belangrijker is, is dat de school ouders informeert over het belang van lezen en voorgelezen worden. Pas wanneer ouders dit weten, kunnen ze hieraan werken. Zonder deze informatie weten zij niet dat dit belangrijk is.

Leerkrachten kunnen in de klasomgeving proberen te zorgen voor een leesklimaat. Maar hoe kunnen ze dit doen? En op welke manier kunnen ze de boekenhoek aantrekkelijk maken voor alle kinderen? Hoe kunnen de scholen ervoor zorgen dat ouders betrokken worden bij de leesmotivatie? Dit zijn elementen die ik graag te weten wil komen in mijn onderzoek.

Kort samengevat, het is van belang om aan leesmotivatie te werken. Door middel van dit onderzoek wil ik hier graag meer over te weten komen.

1.1.2 De verkennende probleemanalyse

1.1.2.1 Mindmapping

1.1.2.2 Literatuurverkenning:

Kernbegrip	Deelaspect	Bronnen	Toelichting
Leesbevordering	Wat is leesbevordering?	Kraaijkamp, G. (2002). <i>leesbevordering door ouders, bibliotheek en school</i> . Opgehaald van Stichting Lezen Michiel, D. (2018, augustus 2). <i>Wat is leesbevordering?</i> . Opgehaald van Iedereen Leest	Wat is leesbevordering → Kinderen aanzetten tot leren → Leesplezier aanwakkeren → Praten over boeken
	Hoe kan je hieraan werken?	Kraaijkamp, G. (2002). <i>leesbevordering door ouders, bibliotheek en school</i> . Opgehaald van Stichting Lezen	Drie instanties thuis, bibliotheek en op school
	Waarom is leesbevordering belangrijk?	Marolt, Akkermans, Mam, zal ik jou voorlezen? Onderwijsondersteunend handelen op het gebied van taal door ouders met een kind in groep 3, 4 of 5 - 2016 Van den Eede, L. (2012). <i>Een positief leesklimaat in de klas?</i> Opgehaald van Ugent	Reden waarom dit belangrijk is. Taalontwikkeling Socialemotionele ontwikkeling Persoonlijke ontwikkeling

Kernbegrip	Deelaspect	Bronnen	Toelichting
Voorlezen	Welke manieren zijn ervan voorlezen?	Stolpen, van de, Heidi, Verteltasjes en beginnende geletterdheid - 2013	Verteltassen en manieren om thuis de geletterdheid te bevorderen.
	Voorlezen door anderstalige	Hendrickx, R. (2019) – voorlezen door anderstalige ouders	In dit artikel vind je informatie terug over het voorlezen van prentenboeken, hoe de reeks Kiki en Olaf anderstalige ouders helpt om voor te lezen voor hun kinderen.
		Soetaert, R. (2006). <i>Cultuur van het lezen</i> . Opgehaald van Nederlandse Taalunie	In deze bron staat vermeld hoe we anderstalige ouders kunnen betrekken bij leesbevordering.

Kernbegrip	Deelaspect	Bronnen	Toelichting
Interactief voorlezen	Wat is interactief voorlezen?	Van de Schans, S., Van Tuijl, T. , & Verkaik, R. . (2012). <i>Interactief voorlezen in een notendop</i> . Opgehaald van Hogeschool Rotterdam	In deze bron vermelden ze wat dit inhoudt en wat het positieve aspect hiervan is.
	Hoe kan je dit doen?	Van de Schans, S., Van Tuijl, T. , & Verkaik, R. . (2012). <i>Interactief voorlezen in een notendop</i> . Opgehaald van Hogeschool Rotterdam	Ze geven een methode om te werken aan interactie.

Kernbegrip	Deelaspect	Bronnen	Toelichting
Rol van de ouders	Voorlezen door beide ouder?	Devijver, M., 2018. Iedereenleest – waarom vaders ook zouden moeten voorlezen	Hierin staat vermeld waarom het voorlezen van vaders cruciaal is voor de kinderen
	Ouderbetrokkenheid	Ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap, 2013. Ouderbetrokkenheid door informatieve bijeenkomsten	In dit artikel vind je informatie over, van, voor ouderbetrokkenheid en wat de invloed hiervan was bij informatieve bijeenkomsten.
	Waar halen ouders de boeken?	Michiel, D. (2020, november 24). <i>Onderzoek peiling voorleesgedrag van Vlamingen</i> . Opgehaald van Iedereen Leest	Opsomming van de afkomst van de boeken die ouders voor lezen.
	Hoe worden ouders aangemoedigd?	Michiel, D. (2020, november 24). <i>Onderzoek peiling voorleesgedrag van Vlamingen</i> . Opgehaald van Iedereen Leest	1 op de 3 geeft aan dat ze door school /kinderdagverblijf gestimuleerd worden om voor te lezen.
	Wie leest hen nog voor?	Michiel, D. (2020, november 24). <i>Onderzoek peiling voorleesgedrag van Vlamingen</i> . Opgehaald van Iedereen Leest	Niet enkel ouders, maar ook grootouder en broer of zus leest voor.
	Waarom lezen we voor?	Michiel, D. (2020, november 24). <i>Onderzoek peiling voorleesgedrag van</i>	In dit deel vind je terug om welke redenen ouders voorlezen aan hun kind(eren).

		<i>Vlamingen. Opgehaald van Iedereen Leest</i>	
Belang van voorlezen door ouders?		Vernooy, K. (2012). Elk kind een lezer. Antwerpen - Appeldoorn: Garant.	Belang van leesonderwijs, hoe ouders betrekken?
Voorlezen door ouders		Van Montfoort, A., & Wolters, R. . (2014). <i>Ouders betrekken bij het lezen.</i> . Opgehaald van Stichting Lezen	In deze bron vond ik info over de betrokkenheid van ouders.
Voorlezen in cijfers		Michiel, D. (2020, november 24). <i>Onderzoek peiling voorleesgedrag van Vlamingen.</i> Opgehaald van Iedereen Leest	Cijfers van voorlezen in Vlaanderen.
Wanneer wordt er voorgelezen		Michiel, D. (2020, november 24). <i>Onderzoek peiling voorleesgedrag van Vlamingen.</i> Opgehaald van Iedereen Leest	In dit onderzoek geven ze de situaties/momenten wanneer er wordt voorgelezen aan kinderen.
Hoe zit het met het eigen leesgedrag van de ouders?		Michiel, D. (2020, november 24). <i>Onderzoek peiling voorleesgedrag van Vlamingen.</i> Opgehaald van Iedereen Leest	Je vindt in het artikel terug hoe graag men zelf leest voor het plezier.
Hoe kan je ouders hierin begeleiden?		Hoe kan je ouders hierin begeleiden?	Hoe kan je ouders hierin begeleiden?
Marolt, Akkermans, Mam, zal ik jou voorlezen? Onderwijsondersteunend handelen op het gebied van taal door ouders met een kind in groep 3, 4 of 5 - 2016		Marolt, Akkermans, Mam, zal ik jou voorlezen? Onderwijsondersteunend handelen op het gebied van taal door ouders met een kind in groep 3, 4 of 5 - 2016	Marolt, Akkermans, Mam, zal ik jou voorlezen? Onderwijsondersteunend handelen op het gebied van taal door ouders met een kind in groep 3, 4 of 5 - 2016
Ouderparticipatie manieren om hen te betrekken bij deze ontwikkeling		Ouderparticipatie manieren om hen te betrekken bij deze ontwikkeling	Ouderparticipatie manieren om hen te betrekken bij deze ontwikkeling

Kernbegrip	Deelaspect	Bronnen	Toelichting
Voorlezen op school	Voorlezen tegen taalachterstand	de Haan, N. (2016, september). <i>Voorlezen tegen taalachterstand</i> . Opgehaald van Het Jonge Kind	De VoorleesExpress, wat dit is en hoe dit werkt vind je terug in dit artikel. Ook het effect van interactief voorlezen vind je hierin terug.
	Leerzame voorleesapps kiezen	Sikkema-de Jong, M. T., & Swart, Elise, K. (2017, september). <i>Leerzame voorleesapps kiezen</i> . Opgehaald van Het Jonge Kind	Hoe kies ik een voorlees app? Is een voorleesapp zo effectief als we denken en kan dit de papieren versie vervangen? Dit vind je hierin terug.
	Hoe zetten bibliotheken hierop in?	Bequoye, S. (2018, oktober 18). <i>Hoe zetten bibliotheken in op leesbevordering?</i> . Opgehaald van Iedereen Leest	Informatie over hoe de bibliotheken helpen bij leesbevordering.
	Leesplezier op school?	Bequoye, S. (2018, augustus 1). <i>Onderzoek pleit voor meer leesplezier op school</i> . Opgehaald van Iedereen Leest	In deze bron vond ik informatie over de manier om aan leesplezier te werken op school.
	Leesplezier in de klas.	Van Dingenen, M. (2018, augustus 3). Elke dag leesplezier in de klas. Opgehaald van Iedereen Leest: https://www.iedereenleest.be/overlezen/de-praktijk/elke-dag-leesplezier-de-klas	Info over de boekenhoek Leesactiviteiten Schoolbreed inzetten op leesplezier
	Leesplezierbeleid op school	Van Tilburg, S. (2018, september 12). <i>Wat maakt een goed leesplezierbeleid op school?</i> . Opgehaald van Iedereen Leest: https://www.iedereenleest.be/overlezen/wat-maakt-een-goed-leesplezierbeleid-op-school	Hierin vind je terug waaruit een leesplan bestaat, De verhouding tussen leesplezier en lezen en taal.
	Bouwstenen van kwalitatieve leesomgeving	Bequoye, S. (2020, juli 18). Zes bouwstenen van een kwalitatieve leesomgeving. Opgehaald van Iedereen Leest: https://www.iedereenleest.be/overlezen/de-praktijk/zes-bouwstenen-van-een-kwalitatieve-leesomgeving	In deze bron vind je een opsomming van bouwstenen om een stimulerende leesomgeving te creëren op school

1.1.2.3 Perspectiefwisseling:

Het praktijkprobleem is dat kleuters thuis en op school te weinig gestimuleerd worden om een interesse in lezen te ontwikkelen. Leerkrachten weten vaak niet hoe ze precies de boekenhoek moeten aanpakken. Het werken aan leesbevordering komt de kinderen ten goede, want wanneer ze vroeg in contact komen met de beginnende geletterdheid, heeft dit enkel positieve gevolgen naar de toekomst toe.

Vanuit stage en vanuit de literatuur kon ik terugvinden dat leerkrachten en scholen de boekenhoek niet zoals de andere hoeken zien. Ze zetten er een doos of rek met boeken en vinden dit een boekenhoek. Door enkel een bak met boeken of een boekenrek neer te zetten ben je op de goede weg naar leesbevordering, maar dan zijn we er nog lang niet. Ook inspelen op de interesses is zeer belangrijk. Hiernaast is het ook een belangrijke factor dat de leerkracht denkvragen stelt. Deze vragen zetten kinderen aan om na te denken over het verhaal dat ze lezen of dat er voorgelezen wordt. Ook het praten over boeken is zeer belangrijk. Op die manier toon jij als leerkracht interesse in wat de kinderen lezen, je kan erachter komen of ze liever andere verhalen lezen en op die manier werk je aan het vergroten van leesplezier. (Verbrugge, 2019)

De ervaring leert dat kleuters, wanneer zij de keuze krijgen eerder kiezen voor het kijken naar televisie of het spelen op de tablet dan het lezen of kijken in boeken. We leven in een digitale wereld, ook kleuters worden betoverd door deze digitale middelen. Wanneer ze programma's kijken waarin culturele vaardigheden verweven zitten is dit ook prima, maar wanneer zijn enkel programma's kijken voor entertainment is dit wel een probleem.

Wanneer kinderen thuis op jonge leeftijd worden geconfronteerd met boeken, komt dit het kind ten goede. Zij kunnen dan thuis beginnen met boekoriëntatie. Ze leren van kleins af aan hoe ze boeken moeten hanteren en zullen daardoor minder snel een boek stuk maken.

Voor de school kan een gebrekkige leesbevordering later problemen opleveren, omdat zij de taal- en motivatieachterstand dan zullen moeten bijschaven en dit is zeer moeilijk zowel voor de school als voor de kleuters.

Verbanden:

Het is belangrijk om de boekenhoek breder te zien dan enkel een rek waarin boeken geplaatst worden. Ook moeten we stilstaan bij het integreren van de digitale aspecten in de boekenhoek. Verder is boekoriëntatie belangrijk. Het is de taak van de leerkracht om kinderen te leren hoe ze een boek moeten hanteren. Wanneer hierop wordt ingezet, is de kans minder groot dat er boeken zullen sneuvelen.

1.1.2.4 Informatie verzamelen uit de praktijk:

Het praktijkprobleem is dat kleuters te weinig gestimuleerd worden om te lezen, zowel thuis als op school. Hierdoor gaan de kinderen veel leerkansen mislopen. Door veel in contact te komen met boeken, ontwikkelen kinderen beginnende geletterdheid en hierdoor kunnen ze steeds groeien. Leerkrachten hebben vaak een boekenhoek waarin een rek met boeken staat. Daarnaast lezen ze geregeld voor. Dit is zeker een goed begin, maar ze kunnen nog meer doen om de leesmotivatie te bevorderen bij de kinderen.

Onderwerpen met betrekking tot praktijkprobleem kunnen zijn:

- Hoe kunnen we de boekenhoek uitbreiden naar een leerplek, door meer te doen dan enkel een boekenbak of boekenrek met boeken te plaatsen in de klas?
- Hoe kunnen we leerkrachten bewust maken van het belang van leesbevordering?
- Hoe kunnen we kinderen motiveren om te lezen of in boeken te kijken?

Al de bovenstaande vragen zijn belangrijk om een oplossing te vinden voor het praktijkprobleem.

1.1.2.5 Nieuwe inzichten:

Door het onderzoeken van de bronnen ben ik tot enkele nieuwe inzichten gekomen. Ik ben te weten gekomen dat er verschillende manieren zijn om het praktijkprobleem aan te pakken. Ik ben tot het inzicht gekomen dat het de taak van de leerkracht is om ouders bewust te maken van wat leesbevordering is, waarom het belangrijk is, hoe ze eraan kunnen werken. Het is ook de taak van de school om deze verantwoordelijkheid te dragen, de visie op lezen moet over de hele basisschool uitgevoerd worden en gecommuniceerd worden naar ouders. Hiernaast is het belangrijk om de boekenhoek te zien als alle andere hoeken waarin je moet zoeken naar een manier die werkt voor jouw klas. Het is cruciaal om veel voor te lezen in de klas, maar ook om tijdens het lezen veel vragen te stellen. Denkvragen zijn belangrijk, want door deze vragen te stellen, zullen kinderen dieper moeten nadenken over het verhaal dat voorgelezen wordt. Hiernaast is het ook belangrijk om met kinderen over boeken te praten. Hiermee bedoel ik, nagaan wat de kinderen leuk vinden aan een boek, in welke boeken of thema's zij interesse hebben en waarom ze wel of niet aangetrokken worden om een bepaald boek te lezen. Door deze gesprekken met de kinderen te voeren kan de leerkracht proberen te achterhalen welke leesinteresses kinderen hebben. Tot slot is het belangrijk dat het hele team zich bewust wordt van het belang van leesbevordering.

1.1.3 Het praktijkprobleem beschrijven

1.1.3.1 Wat?

Wat is leesbevordering?

Leesbevordering houdt in dat we mensen gaan stimuleren om met plezier te lezen, zodat mensen ook bepaalde literaire boeken/artikels gaan lezen. Verschillende studies tonen aan dat positieve leesomstandigheden thuis, in het gezin relevant zijn voor de leesvoorkeuren van een persoon. (Stichting Lezen, 2002)

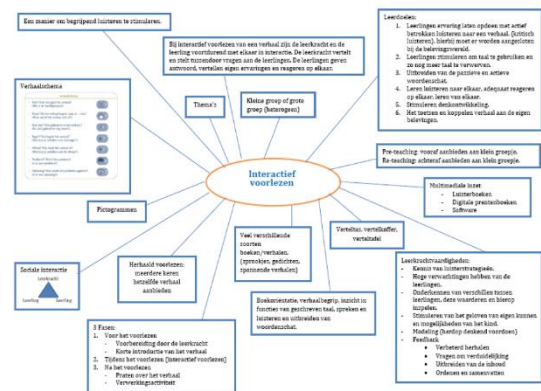
Volgens Bequoye (2018, b) is leesbevordering het aanwakkeren van leesplezier. Het aanwakkeren van leesplezier zorgt op zijn manier dan weer voor een grotere motivatie om te lezen, hierdoor zullen de kinderen later vaker gaan lezen. Meer lezen leidt dan weer tot betere leesvaardigheid en geletterdheid. Als je aan leesbevordering werkt, wil je kinderen aanzetten om meer te lezen. Leesbevordering gaat mensen motiveren om te lezen in hun vrije tijd voor het plezier.

Wat is voorlezen?

Op de site van Van Dale vond ik volgende betekenis *voorlezen is het lezen terwijl een ander luistert*. Een persoon neemt dus een boek en leest dit voor, al dan niet op een interactieve manier. Wanneer men voorleest voor iemand, dan ontstaat er een gesprek. De voorlezer kan vragen stellen aan de luisteraar, die de vragen beantwoordt. De vragen die de voorlezer kan stellen, kunnen verschillende inhouden bevatten, denk aan eigen meningsvragen, denkvragen, telvragen, aanduidvragen enzovoort. Deze vragen kunnen interactie tussen de voorlezer en de luisteraar uitlokken.

Volgens Saskia van der Schans, Tessa van Tuijl en Rianne Verkaik (2013) is voorlezen interactief zij maakte onderstaand schema om het brede begrip te verduidelijken. Volgens hen is voorlezen best interactief. Dit houdt in dat de leerkracht en de kleuters voortdurend met elkaar in interactie gaan. De leerkracht vertelt het verhaal en tussendoor stelt hij/zij vragen aan de kleuters. De kleuters antwoorden op de vragen, vertellen eigen ervaringen en reageren op elkaar. Volgens hen gebeurt voorlezen in drie fasen namelijk:

1. Voor het lezen
  - a. Voorbereidingen door de leerkracht
  - b. Introductie van het verhaal
2. Tijdens het voorlezen (interactie veroorzaken)
3. Na het voorlezen
  - a. Praten over het verhaal
  - b. Verwerkingsactiviteit doen bij het verhaal

Volgens hun onderzoek wordt er een interactieve driehoek veroorzaakt, namelijk interactie tussen leerkracht, leerling en leerlingen onderling. Het interactief voorlezen is een manier om het begrip luisteren te stimuleren. Dankzij interactief voorlezen worden heel wat vaardigheden ontwikkeld denk maar aan boekoriëntatie, verhaalbegrip, inzichten in functie van geschreven taal, spreken en luisteren en de woordenschat breidt uit.

Volgens taalwetenschapper Judith Stoep (2016) is er een verschil tussen interactief voorlezen en voorlezen. Bij voorlezen luisteren kinderen naar het verhaal maar worden ze er niet bij betrokken. Bij het interactief voorlezen krijgen de kinderen de kans om vragen te beantwoorden, mee te denken over stellingen, reageren op bepaalde elementen uit het verhaal. Het is bewezen dat voorlezen meer effect heeft als je het kind betreft bij het verhaal. Ze krijgen de kans om er hun eigen verhaal bij te vertellen. (de Haan, 2016)

Wat met anderstalige ouders? Is het beter om in hun eigen taal voor te lezen of toch liever in de schooltaal van hun kinderen? Stoep is het niet eens met de stelling dat kinderen beter worden voorgelezen in de schooltaal. Ze vertelt in het artikel Voorlezen tegen taalachterstand, dat lezen een vrolijke bezigheid moet zijn, je moet er als kind van genieten. Het is volgens haar lastig om als kind te luisteren naar een hakkende ouder. Op deze manier gaat het plezier er snel vanaf. Ook voor de ouders is dit heel moeilijk om voor te lezen in een taal die niet van hen is. Volgens Stoep willen ouders veel doen, maar ze weten vaak niet hoe ze het moeten doen. Het zou een meerwaarde zijn als kinderen in de klas een Nederlandse versie van het boek horen en thuis de versie in hun taal zodat ze de inhoud mee krijgen. Dit beïnvloedt de taalontwikkeling net in de positieve zin. (de Haan, 2016)

Ook Daniels (2021) stelt dat het belangrijk is om als ouders voor te lezen in de taal die je het beste beheerst. Wanneer de ouders een andere taal spreken, is het veel beter om een boek voor te lezen in de moedertaal van het kind door een ouder die de taal perfect beheerst, dan wanneer het kind wordt voorgelezen in het Nederlands door een ouder die dit niet goed beheerst en zich ook niet competent voelt in deze taal.

Wat is het praktijkprobleem?

Het praktijkprobleem is dat leerkrachten vaak niet weten hoe ze moeten inzetten op leesbevordering door middel van de boekenhoek, door voor te lezen en door te praten over boeken. Ze lezen al veel voor en hebben een boekenhoek, maar deze hoek komt niet tot zijn recht zoals alle andere hoeken die in de klas aanwezig zijn. Het is belangrijk dat leerkrachten op de hoogte worden gebracht van het belang van leesbevordering en de succesfactoren in het leesbevorderingsproces. Enkel wanneer zij hier de nodige kennis van hebben, kunnen zij hier effectief op inspelen.

Het belang van ouderbetrokkenheid bij de leesopvoeding volgens Stichting Lezen (2014) is, dat wanneer er veel voorgelezen wordt, kinderen een positieve leesattitude ontwikkelen, door zelf te lezen en over boeken te praten. Hierdoor gaan ze meer en vaker lezen, waardoor hun leesprestaties zullen verbeteren. Kinderen krijgen ook meer zelfvertrouwen, ze vergroten hun woordenschat en doen leeservaring op door veel te lezen. Om de gevolgen van leesonderwijs te versterken is het cruciaal om ook in de thuisomgeving aandacht te besteden aan lezen.

Het fijne is dat ouders voorleesboeken kunnen afstemmen op de interesses van het kind, in de klas worden er vaak boeken gekozen op basis van de gemiddelde interesse van de hele klas. Het voorlezen en het praten over boeken thuis vindt plaats in een ongedwongen setting, hierbij is de onderlinge relatie, de veiligheid en de gezelligheid belangrijker dan het leveren van prestaties. Ouders kunnen op een ongedwongen manier voorlezen aan hun kind, samen lezen, helpen bij het uitzoeken van een boek maar ook samen praten over boeken. Als het kind thuis ook oefent met lezen en/of voorgelezen wordt vergroot zijn of haar woordenschat en doet hij of zij extra leeservaring op, wat ook de leesmotivatie ten goede komt. Op lange termijn heeft ouderbetrokkenheid ook een positief effect. Wanneer ouders per dag 20 minuten tijd vrijmaken om voor te lezen aan hun kind, zullen zij hun kind helpen. Helpen op vele gebieden vooral op het stimuleren van de taal, maar ook leesbevordering. Wanneer ouders hun kind stimuleren om te lezen, wordt de kans 5 keer zo groot dat het kind uitgroeit tot een lezer. De invloed van de leerkracht maakt deze kans maar 1,5 keer zo groot. (Stichting Lezen, 2014)

Wat met leesplezier in de klas?

Van Dingenen (2018 c) ziet leesvaardigheid als een cruciale competentie waar het onderwijs op moet inzetten. Leerkrachten zijn ideale leesambassadeurs om de liefde voor lezen door te geven aan de kinderen. Zij kunnen dit doen met enkele kleine ingrepen die een boeiend leesklimaat in de klas kunnen scheppen. Volgens het artikel is tijd maken om (voor) te lezen een belangrijke eerste stap. Momenten waarop de kinderen in stilte en vrij mogen lezen, geven leesplezier een vaste plaats in de klas. Wanneer de leerkracht meeleeft, krijgen de leerlingen een signaal dat lezen belangrijk is. Ook verwijst het artikel naar de boekenhoek. Boeken zijn onmisbaar om de liefde voor lezen te ontdekken. Het is daarom goed om een leesplek of boekenhoek in de klas te voorzien, hierbij worden de boeken in de klas zichtbaar. Ten slotte wordt het belang van leesactiviteiten nog aangehaald.

Wat is verhaalbegrip?

Verhaalbegrip kan ook wel begrijpend luisteren genoemd worden, bij verhaalbegrip leren kinderen dat een verhaal een bepaalde structuur heeft. Door vaak voorgelezen te worden gaan kinderen de verhaalopbouw leren kennen. Bij verhaalbegrip kunnen we als leerkracht nagaan of de kinderen begrijpen wat er bedoeld wordt, of ze de beeldtaal begrijpen op de prenten en ook of ze de betekenis uit de context kunnen afleiden. (Steverlinck, 2020)

1.1.3.2 Wie?

Verschillende instanties en personen komen in contact met de kleuters en kunnen mee zorgen voor leesbevordering van kinderen. Hieronder wordt een opsomming gegeven van de verschillende personen en instanties die deel uitmaken van het praktijkprobleem.

Ouders/grootouders

Zoals we kunnen zien in de grafiek leest 71% van de ouders voor aan kinderen jongeren dan 2 jaar. 90% leest voor aan kinderen tussen 2 en 5 jaar. 58% van de ouders leest voor aan kinderen tussen de 6 en 12 jaar en niet meer dan 6% leest voor aan kinderen tussen de 13 en 18 jaar. Bij 47% van de ondervraagde ouders wordt er niet voorgelezen aan hun kinderen. Wanneer er aan deze ouders gevraagd werd of er vroeger in hun gezin voorgelezen werd gaf 14% aan dat dit niet het geval was, in hun gezin werd niet voorgelezen. Bij de andere 86% werd er wel voorgelezen in hun gezin. Er is ook gebleken uit dit onderzoek dat er minder wordt voorgelezen zodra de kinderen zelf kunnen lezen. Ook dit is te zien aan de cijfers uit de grafiek. (Bequoye, 2020 b)

Wie leest er voor in het gezin?

Op basis van de ondervraagde gezinnen zijn de volgende cijfers gebleken:

- 53% die voorleest aan de kinderen zijn de moeders
- 34% die voorleest aan de kinderen zijn de vaders
- 16% die voorleest aan de kinderen is de oudere broer of zus.

Ook grootouders lezen graag voor aan hun kleinkinderen, volgens de peiling leest 68% van de ondervraagde grootouders voor aan hun kleinkind(eren). (Bequoye, 2020 b)

Wie kiest het boek dat voorgelezen wordt?

Uit de peiling is gebleken dat de kinderen in 55% van de gezinnen het boek kiezen dat er voorgelezen zal worden. Voor 31% van deze gezinnen is er een afwisseling tussen het kind dat kiest en de voorlezer. Voor 8% van de peiling kiest de voorlezer het boek dat voorgelezen zal worden. En voor 5% van de ondervraagde wordt er samen beslist welk boek voorgelezen zal worden. (Bequoye, 2020 b)

Leerkrachten

Leerkrachten lezen vaak voor in de klas, ze lezen voor als ritueel maar ook als activiteit, ze stimuleren de kleuters en hebben vaak een boekenhoek waarin de kleuters de kans krijgen om zelf te lezen in een boek dat hen interesseert. Ook geven de leerkrachten vaak de boodschap aan ouders om veel voor te lezen, maar er zijn nog andere manieren om aan leesbevordering te werken. Leerkrachten kunnen ouders bewuster maken van het belang van leesbevordering, ze kunnen tips geven aan de ouders en eventueel een verteltas meegeven waardoor ouders op een kant en klare manier aan de slag kunnen gaan thuis met de materialen.

Leerkrachten hebben te maken met het probleem wanneer ze merken dat kinderen niet meevolgen met de inhoud van een boek, een talige achterstand hebben opgelopen etc. Ze proberen deze lage taalvaardigheid weg te werken maar kunnen dit niet helemaal alleen, ze hebben de hulp en expertise van de ouders nodig. Ouders kennen hun kind het beste en kunnen specifiek inspelen op de noden en interesses van hun kinderen.

Bibliotheken

Openbare bibliotheken bezitten een uitgebreide collectie aan boeken en ander materiaal voor alle burgers. Hiernaast bieden zij verschillende activiteiten aan en zetten ze specifieke initiatieven op poten voor bepaalde doelgroepen. De bib heeft daarom ook een breder maatschappelijk doel dan enkel boeken beschikbaar stellen. Zij hebben een belangrijke rol als leesbevorderende organisatie. Voorbeelden van initiatieven die zij organiseren zijn:

- Voorleesmomenten
- Auteurslezingen
- Leesclubs
- Rondleidingen
- Themapakketten
- Kamishibai-voorstellingen
- Informatieve lezingen

In bibliotheken is een ruim aanbod aan educatief materiaal, dit is vooral uitgerold voor het basisonderwijs. 95% van de bibliotheken zien schoolgaande kinderen als de voornaamste doelgroep binnen haar leesbevorderingswerking. Toch geeft 83% van de bibles aan dat ze een babyhoek hebben, eind 2018 nemen meer dan 200 bibliotheken deel aan het project Boekenstart. Boekenstart is een leesbevorderingsprogramma van Iedereen Leest voor baby's en peuters (van 0-3 jaar). (Van Dingenen, 2018)

Bibliotheken kunnen een belangrijke factor spelen bij leesbevordering van kinderen. Zij organiseren vele activiteiten waar ouders met hun kind(eren) naartoe kunnen om op die manier aan leesbevordering te werken. Zo kunnen de ouders samen met de bibliotheek de leesmotivatie van jongs af aan te verhogen. (Van Dingenen, 2018)

Kleuters

Kleuters kunnen vaak nog niet lezen, ze herkennen woorden of letters. Het is belangrijk dat we kleuters van jongs af aan begeleiden en stimuleren in leesbevordering om op die manier van kleins af aan, de leesmotivatie te stimuleren en te verhogen. Ook boekoriëntatie is een belangrijk aspect.

Lagereschoolkinderen

Internationale onderzoeken zoals PIRLS en PISA tonen aan dat Vlaamse kinderen en jongeren niet graag lezen. Maar één op de vijf vindt lezen een hobby. Kinderen en jongeren hebben geen of weinig interesse in lezen, of ze hebben een negatieve houding tegenover boeken. Deze doelgroep moet het leesplezier herontdekken. Het is van belang om te lezen vanuit de intrinsieke motivatie, deze intrinsieke motivatie is een motivatie die van jezelf komt, niemand verplicht je ergens toe je doet iets omdat je het leuk vindt en het je interesseert. Ook bij het lezen is deze intrinsieke motivatie van belang, als iemand graag leest en plezier beleeft aan het lezen, zal deze persoon sneller intrinsiek gemotiveerd worden en vanuit eigen interesse gaan lezen. Lezen omdat het moet en verplicht is werkt een negatieve leeshouding in de hand. Leesplezier is de sleutel om tot een positieve leesattitude te komen en de leesmotivatie op lange termijn te verzekeren. Dit kan je verkrijgen door aan leesbevordering te werken. (Bequoye, 2018 b)

Laaggeletterden

Laaggeletterden ervaren lezen vaak als een enorm struikelblok, leesbevordering helpt mee om deze ongelijkheid te bestrijden. Volgens het PIAAC-onderzoek van de OESO in 2013 konden de onderzoekers vast stellen dat één op zeven volwassen Vlamingen laaggeletterd is. Als we dit bekijken in cijfers is dit meer dan een half miljoen van de bevolking. Geletterdheid omvat verschillende competenties om informatie op te vatten en deze informatie doelgericht te hanteren. Deze informatie kunnen we verkrijgen via teksten, maar ook via cijfers, dit is de wiskundige geletterdheid. Er bestaat ook de digitale geletterdheid, ook wel de mediawijsheid genoemd. Het dagelijkse leven bestaat voor een groot deel uit lezen en schrijven. Dit zie je terug in de kleinste dingen. Denk aan het schrijven van een boodschappenlijstje, een sms typen op je gsm, antwoorden op een mail/brief, noem maar op we komen voortdurend in contact met lezen en schrijven. (Van Dingenen, 2018)

Scholen

Op scholen waar wordt ingezet op leesplezier, ziet men een groot verschil. Hun leerlingen boeken op korte termijn een positief resultaat op vlak van de leesmotivatie bij kinderen. Dit heeft dan op zijn manier weer een positief effect op de leesvaardigheid van de kinderen in de toekomst. (Bequoye, 2018 a)

Volgens onderzoekers blijkt dat er naast het leren lezen in het basisonderwijs te weinig aandacht is voor leesbevordering bij kinderen. We zouden al op jonge leeftijd in de kleuterklassen moeten zorgen dat kinderen op school gemotiveerd worden om te lezen en op die manier leesplezier kunnen ontdekken. (Van Dingenen, 2018)

Volgens Van Dingenen (2018 c) is het ook belangrijk om schoolbreed in te zetten op leesplezier. Hiermee bedoelen ze verschillende acties. Denk hierbij aan een boekenhoek, speeddates met boeken, geplande voorleesmomenten en andere initiatieven zijn goede stappen in de richting van een inspirerend leesklimaat in de klas.

Naast bovenstaande initiatieven zijn ook andere acties op schoolniveau nodig om duurzaam in te zetten op leesplezier. In een ander artikel van Van Tilburg (2018) vond ik zes kenmerken van een leesbeleid teug. Het doel van zo een leesbeleid is om een draagvlak te creëren die ervoor zorgt dat er op lange termijn rond lezen gewerkt kan worden.

Ik zal stage doen in een derde kleuterklas. In de klas wordt regelmatig voorgelezen, ook worden er kleine afsluitende activiteiten gedaan om het verhaal te verwerken. Ook voorziet de juf werkblaadjes om aan de slag te gaan met de verwerking van het boek. Hiernaast hebben ze een kleine klas waardoor de ruimte voor de hoeken beperkt is. In de klas werkt de juf met tafels. Een echte vaste leeshoek is er niet. Wel voorziet de juf een bak in de klas met boeken, deze boeken mogen de kinderen nemen wanneer ze in de kring moeten wachten. Ook brengt ze af en toe boekjes mee die de kinderen op een leuke manier kunnen inkijken. Denk hierbij aan het gebruiken van vergrootglasjes, lampjes gebruiken. Deze dingen zorgen ervoor dat ze op bepaalde momenten in contact gebracht worden met de boeken, maar dit gebeurt niet elke dag/week.

1.1.3.3 Waar?

Op school

Het probleem doet zich voor in de lagere school maar kan verholpen worden vanaf de kleuterklas. Het is cruciaal om op jonge leeftijd kinderen in contact te brengen met boeken en hen leesplezier te laten ontdekken. Naarmate de kinderen ouder worden merken leerkrachten vooral bij begrijpend lezen dat kinderen die graag lezen en veel lezen een hogere leesmotivatie zullen hebben en dus ook een betere taalvaardigheid. Omgekeerd geldt dat kinderen die niet geïnteresseerd zijn in lezen, minder vaak lezen en niet dezelfde groei kennen wat betreft begrijpend lezen. Leesbevordering blijkt kinderen en jongeren in de eerste plaats plezier te laten beleven aan het lezen. Op deze manier worden zij gemotiveerd om te lezen. (Bequoye 2018 a)

Om elk kind tot een hoge taalvaardigheid te brengen, is het belangrijk om de leesmotivatie aan te spreken en aan leesbevordering te doen op verschillende manieren. Niet enkel op school maar ook thuis is dit belangrijk. Het praktijkprobleem is dus pas zichtbaar op latere leeftijd.

Uit eigen ervaring merk je al snel welke kinderen in de klas vaak worden voorgelezen en welke kinderen minder vaak een verhaaltje zullen lezen thuis. De kinderen die thuis vaak/regelmatig worden voorgelezen kunnen beter volgen bij een verhaal dat in de klas wordt voorgelezen. Ze begrijpen vaak beter de verhaalstructuur en kunnen antwoorden op verschillende soorten vragen. Bij kinderen die minder vaak worden voorgelezen merk je dan weer dat ze moeilijker hebben om te volgen bij een verhaal en te antwoorden op verschillende vraagsoorten.

Thuis

Wanneer ouders zelf boeken lezen en literatuur verkiezen boven lectuur, zijn zij voor hun kinderen een goed voorbeeld. Dit is een vorm van ouderlijke leessocialisatie, dit heeft een zeer vanzelfsprekend karakter. Kinderen moeten op een natuurlijke manier bekend geraken met boeken en het plezier beleven aan het lezen. Dit kan op vele manieren, enkele voorbeelden kunnen zijn ouders zien lezen, boeken in de boekenkast zien staan, lid zijn van de bibliotheek. Uit de bron Kraaijkamp (2002) kon ik ook zien dat het een effect heeft op kinderen wanneer ouders vaak amusement programma's kijken. Ze nemen vaak deze gewoonte over en creëren op deze manier zelf een voorkeur voor dergelijke programma's. (Kraaijkamp, 2002)

In de bron Kraaijkamp (2002) werd verteld over leesbevordering door instructie. Dit is een gezinsactiviteit die het lezen van kinderen direct stimuleren. Denk hierbij aan voorlezen, boeken bespreken, een boek cadeau geven. De ouders kunnen op deze manier de culturele vorming van hun kind in eigen handen nemen op een actieve en bewuste manier. Het is belangrijk dat ouders een positieve houding aan nemen ten op zichten van lezen. Hierdoor zal ook leesplezier ontwikkeld worden. Bij leesbevordering binnen een gezin bestaat de instructiepraktijk door een herhaalde interactie tussen ouder en kind waarmee de ouders hun waardering voor lezen tot uitdrukking laat komen.

Waarden en normen over lezen worden overgedragen door de ouders, door hun kinderen voor te lezen, hun boeken aan te raden en met hen te praten over gelezen boeken. De verwachting is dat deze leesstimulering in het gezin tot gevolg heeft dat kinderen relatief veel culturele competenties ontwikkelen. (Kraaijkamp, 2002)

Het praktijkprobleem is dus zichtbaar afhankelijk van de thuissituatie. Komen kinderen thuis veel in contact met boeken en zien ze ouders vaak lezen, dan zullen deze kinderen eerder leesplezier ontwikkelen. Deze ouders zullen kinderen ook vlugger stimuleren om te lezen. (Kraaijkamp, 2002)

Wanneer ouders zelden of nooit lezen, zullen kinderen in hun thuissituatie niet vlug in contact komen met boeken en zullen zij minder vlug lezen zien als iets plezierigs. Zij zijn andere dingen gewend thuis. De manier waarop ouders omgaan met boeken heeft dus een invloed op hun kinderen. (Kraaijkamp, 2002)

Waar halen mensen vooral voorleesboeken?

53% koopt boeken in de boekhandel, 45% leent boeken uit de bib en 33% gebruikt een boek dat ze geleend hebben van iemand of een boek dat ze cadeau kregen. (Bequoye 2020 b)

1.1.3.4 Wanneer?

Volgens Bequoye (2018 b) wordt het tekort aan leesmotivatie zichtbaar wanneer kinderen ouder worden. Kinderen die niet lezen voor hun plezier, hebben een grotere kans op een lagere taalvaardigheid. Hierdoor hebben zij moeilijkheden bij het begrijpend lezen. Wanneer zij in de klas een tekst moeten lezen en begrijpen zullen zij dit minder vlot en minder goed doen dan iemand die veel en graag leest.

Zoals ik eerder vermeldde, is het praktijkprobleem te beïnvloeden door de ouders, leerkrachten, scholen en bibliotheken. Wanneer kinderen hun ouder veel zien lezen en vaak in contact komen met boeken, zullen zij een intrinsieke motivatie ontwikkelen om te willen lezen of om voorgelezen te worden. Wanneer zij enkel lezen op school zullen zij dit zien als een verplichting en lezen zij omdat het moet vanuit extrinsieke motivatie.

Wanneer wordt er voorgelezen?

Een verhaaltje voor het slapen gaan blijkt erg populair te zijn uit de voorleespeiling, 64% van de respondenten die voorlezen aan hun kind(eren), leest voor voor het slapen gaan. Bijna één op de drie geeft aan dat er geen vast moment is. 14% geeft aan dat ze vooral lezen op vakantie. 7% leest voor na school en 2% leest ook 's ochtends voor. Uit het onderzoek is ook gebleken dat het helpt om van voorlezen een vast moment te maken, dit helpt om er een gewoonte van te maken. (Bequoye, 2020b)

Wanneer kunnen we stellen dat er aan leesbevordering wordt gewerkt in de klas?

Eerst en vooral moeten het leesplezier én de leesmotivatie aangewakkerd worden bij kinderen. Daarvoor dienen een aantal voorwaarden vervuld te zijn. De eerste succesfactor om mee te werken aan leesbevordering is een rijk, gevarieerd en recent boekenaanbod. Bied liefst aantrekkelijke boeken aan die frontaal gepresenteerd staan. (Daniels, 2021)

Ten tweede is het belangrijk om een dagelijkse voorlees- of leesroutine van ongeveer 15 minuten in te bouwen. Het beste moment voor deze routine is vlak na de (middag) speeltijd. De kinderen hebben buiten kunnen spelen, hebben energie uit hun tussendoortje of lunch gehaald en zijn op dit moment helder om zich te focussen op het verhaal dat zal worden voorgelezen. (Daniels, 2021)

Ten derde zijn enthousiaste volwassenen belangrijk. Denk hierbij aan leerkrachten, bibliothecarissen, ouders, enzovoort. Wanneer de mensen die de kinderen omringen enthousiast omgaan met boeken, dan zal het kind zin krijgen om te lezen. Het voorlezen moet expressief en aantrekkelijk zijn voor kinderen. (Daniels, 2021)

Ten vierde is naast veel voorlezen ook vrij lezen cruciaal. Dit kan je doen door kinderen de mogelijkheid te geven om een boek te nemen tijdens de hoekenwerking en hen te prikkelen. Op deze manier krijgen de kleuters de kans om tijdens vrije momenten boeken te lezen. (Daniels, 2021)

Ten vijfde is ouderbetrokkenheid een belangrijke factor. Vrienden spelen ook een belangrijke rol om de leesmotivatie te verhogen. Kinderen kunnen elkaar onderling aanzetten om te lezen uit verwondering voor de ander, ze kijken op naar vrienden vandaar dat er verwondering ontstaat wanneer een vriend een boek aanraadt. (Daniels, 2021)

Ten zesde moeten we inzetten op praten over boeken. Op jonge leeftijd moeten we kinderen helpen bij het praten over boeken. Er is een onderscheid tussen vrijblijvende boekenpraatjes en (meer diepgaande) literaire gesprekken, uit een onderzoek van Van der Pol (2010) is gebleken dat je ook met kinderen perfect literaire gesprekken kan voeren. Dit kan je doen door vragen te stellen over personages en vragen over spanning en ironie. Door deze vragen te

stellen, kan je kleuters laten kennismaken met boekgesprekken. We kunnen dit stimuleren door als leerkracht hardop te denken. Wanneer een kleuter “ik weet het niet” zegt, dan is het aan de leerkracht om zijn of haar eigen denkproces te verwoorden: “Ik denk dat er dadelijk dit gaat gebeuren, ik vind deze prent het mooiste, omdat...” Doordat je kinderen laat meeluisteren naar jouw denkproces, zal dit voor hen duidelijker worden en kunnen ze een volgende keer zelf ook het denkproces doorlopen. (Daniels, 2021)

Tenslotte is ook differentiatie belangrijk, hierop kunnen we op verschillende vlakken inzetten. Via differentiatie houd je rekening met de interesses van het individuele kind en met de taalontwikkeling van de kinderen. In de boekenhoek is er vaak een tekort aan rijkdom. Denk hierbij bijvoorbeeld aan boeken van verschillende genres, informatieve boeken, boeken met versjes, boeken van verschillende uitgeverijen, gemakkelijke boeken maar ook moeilijkere boeken. Ook de aangeboden woordenschat en de verwerking bij een boek behoren tot differentiatie. (Daniels, 2021)

Wanneer beginnen met de leesontwikkeling?

Volgens Vernooij (2007) tonen onderzoeken aan dat de leesontwikkeling van een kind begint na de geboorte. Door interactie tussen volwassenen en kinderen in hun omgeving, ontwikkelt het kind taalvaardigheden, deze zijn van groot belang voor het latere lezen. Ook de woordenschat die het kind voorschools verwerft heeft een invloed, later op het begrijpend lezen. Als ouders met hun kinderen op jonge leeftijd praten over geschreven taal, leren zij woorden en ervaren zij dat hun ouders (voor)lezen en boeken belangrijk vinden.

1.1.3.5 Waarom?

Het is een praktijkprobleem omdat kinderen in tegenstelling tot enkele jaren geleden minder lezen voor hun plezier. De leesmotivatie daalt, kinderen lezen omdat het moet. Leerkrachten en ouders moeten ervoor proberen te zorgen dat kinderen juist willen lezen, ze willen lezen omdat ze het fijn vinden niet omdat het moet.

Uit internationale onderzoeken zoals PIRLS en PISA blijkt dat Vlaamse leerlingen minder goede resultaten behalen voor begrijpend lezen dan vroeger. Het Vlaamse gemiddelde ligt ook veel lager dan het gemiddelde in andere landen. Naast het niveau van leesvaardigheid (het goed kunnen lezen) peilden PIRLS en PISA ook of jongeren nog graag lezen. De resultaten in België, Vlaanderen zijn verontrustend, maar één op de vijf kinderen en jongeren lezen als hobby, omdat ze dit fijn vinden. De helft van deze kinderen leest omdat het verplicht wordt, het is iets dat moet gebeuren. Volgens de vermelde studies is er een verband tussen de resultaten: wie graag leest zal een betere taalvaardigheid ontwikkelen. Andersom is het zo dat kinderen die niet lezen uit eigen interesse, ook minder vaak regelmatig lezen en niet dezelfde groei kennen op gebied van het begrijpend lezen. Leesbevordering heeft als doel om kinderen en jongeren in de eerste plaats plezier te laten beleven aan lezen en hen op deze manier motiveren om tot lezen te komen. (Bequoye, 2018 a)

Het enthousiasme van leerlingen gaat sinds 1993 achteruit en ziet er over de jaren heen als volgt uit: 1994: 81%, 1999: 74%, en 2008 63%. Volgens Stoeldraijer en Vernooy (2007) hangt het deel van lezen leuk vinden, samen met de afkeer van kinderen tegenover de methoden van begrijpend lezen die er op school gebruikt worden. (Vernooy, 2007)

Een onderzoek van Stoeldraijer (2007) bij 9000 kinderen, toont aan dat bijna 50% van de kinderen aan het begin van het tweede leerjaar al een negatieve houding heeft tegenover begrijpend lezen. Tegen het einde van de basisschool lopen de cijfers op tot 75%. (Vernooy, 2007)

Ook is het van belang dat we de leesmotivatie bevorderen van leerlingen die problemen ondervinden bij het lezen. Gedurende de jeugd van kinderen is het belangrijk dat zij een positieve leesattitude ontwikkelen, waarbij zij met plezier een boek zullen lezen. Dit zal op zijn beurt dan weer leiden tot een levenslange leesgewoonte. Wanneer leerlingen een negatieve leesattitude ontwikkelen, niet gemotiveerd zijn om een boek te lezen kan dit leiden tot een achterstand op gebied van leesmotivatie. Deze achterstand zal op latere leeftijd moeilijk bij te werken zijn. (Van den Eede, 2012)

Een tekort aan leesmotivatie heeft ook gevolgen op lange termijn: een half miljoen of omgerekend één op zeven volwassen Vlamingen is laaggeletterd. Dit blijkt uit een grootschalig PIAAC-onderzoek over verschillende OESO-landen. Een goede leesvaardigheid verhoogt de kansen van een persoon op de arbeidsmarkt. Door een lage leesvaardigheid is er meer kans om laaggeletterd te zijn en ook een lagere kans op schoolsucces. De aanwezigheid van boeken in huis heeft een impact op de onderwijskansen van een kind. Kinderen die in een huis met veel (meer dan 500) boeken opgroeien, volgen gemiddeld drie jaar langer onderwijs en werken vaker een universitaire opleiding af dan personen die opgroeien in een omgeving zonder boeken, dit blijkt uit een studie van University of Nevada. Door veel en graag te lezen ontdekken mensen nieuw woorden en breiden ze hun woordenschat uit. Hierdoor zullen zij een bredere kennis aan woorden hebben dan mensen die nauwelijks of nooit lezen. (Bequoye, 2018 c)

Waarom lezen ouders voor aan hun kinderen?

Uit de peiling naar voorlees gedrag van Vlamingen (Bequoye, 2020 b) komen onderstaande redenen aan het licht waarom ouders voorlezen aan hun kind(eren):

- 80% het is een fijn moment is om samen te delen met kinderen
- 71% de kind(eren) het leuk vinden om voorgelezen te worden
- 67% om de taal- en leesontwikkeling van het kind te bevorderen
- 61% om de leesgoesting bij te brengen
- 58% om de dag af te sluiten
- 47% om het kind tot rust te brengen.
- 44% omdat ze het zelf fijn vinden
- 15% omdat het een traditie is, zij werden vroeger ook voorgelezen door hun ouders.

Waarom lezen ouders niet meer voor vanaf een bepaalde leeftijd?

De respondenten die aangaven dat ze niet (meer) voorlezen aan hun kind(eren) gaven verschillende redenen op waarom ze dit niet meer doen. Namelijk:

- Het kind is daar te oud voor geworden (68%)
- Kinderen vragen er zelf niet meer naar (30%)
- Kinderen lezen liever zelf (24%)
- Geen tijd om voor te lezen (10%)

(Bequoye, 2020 b)

Waarom is leesbevordering cruciaal?

Lezen is belangrijk om verschillende redenen. Om te beginnen is lezen belangrijk voor de taalontwikkeling. Je hebt twee soorten talen: spreektaal (de taal waarmee je vertelt) en schooltaal of boekentaal. Wanneer je een verhaal vertelt, gebruik je je eigen woorden. Wanneer je het verhaal voorleest, dan lees je de woorden die er effectief staan. Je gebruikt hiervoor instructiewoorden en boekentaal. Het is belangrijk om te weten dat, hoe groter je woordenschat is vooraleer je naar het eerste leerjaar gaat, hoe makkelijker je leert lezen. Kleuters die dagelijks worden voorgelezen thuis en op school hebben een grotere woordenschat dan kinderen die zelden of nooit boekentaal horen. (Daniels, 2021)

Verder ontwikkel je de emotionele ontwikkeling tijdens het voorlezen. Een kleuter die veel voorgelezen wordt en die veel boeken krijgt voor zijn verjaardag, zal als vijfjarige veel beter kunnen uitdrukken hoe hij of zij zich voelt. Deze kleuter heeft dankzij de boeken, taal opgebouwd om zijn of haar emoties uit te drukken. Als je bijvoorbeeld een boekje voorleest en er wordt iemand in gepest, dan leer je een kind wat pesten met de gepeste doet en welk effect dit heeft op de pester. Je kan met prentenboeken vaak complexe emoties (zoals jaloezie) aanbrengen bij kinderen. Door het verhaal voor te lezen aan kinderen, kan je hun emoties uitdiepen. Door voor te lezen speel je sterk in op de emotionele ontwikkeling. De kleuters ontwikkelen op deze manier empathie en inlevingsvermogen. Dit leren ze door perspectieven van andere in te nemen. (Daniels, 2021)

Hiernaast is lezen ook belangrijk voor de persoonlijke ontwikkeling. Wanneer je informatie of kennis nodig hebt om je te ontwikkelen of te verdiepen, moet je voldoende leesvaardig zijn. Anders zal je niet begrijpen wat je leest. Ook in functie van je beroep is het lezen cruciaal, want in ieder beroep moet je ooit wel eens lezen: handleidingen, nascholingen, brieven enzovoort. Lezen vervult een persoonlijke, maatschappelijke rol. (Daniels, 2021)

Ook de functies van literatuur die Jan Van Coillie (2007) aanhaalt, zijn belangrijk: de ontspannende, creatieve, informatieve, zingevende en esthetische functie.

Leesbevordering is cruciaal voor schoolsucces, dat vereist dat je goed kunt lezen en rijke taal bezit. Om een rijke boekentaal te hebben, moet je dus veel voorgelezen worden en zelf lezen. Alles komt dan eigenlijk neer op (voor)lezen. Dit is dan ook het fundament voor een succesvolle schoolcarrière. (Daniels, 2021)

1.1.3.6 Hoe?

Tabel 2.1 Weergave van de verdelingen voor de leessocialisatie-variabelen.

Leessocialisatie	in procenten	aantal personen
<i>In het ouderlijk gezin</i>		
Literair lezen van de ouders		
• geen van de ouders las literatuur	48.4	853
• tenminste één ouder las soms literatuur	39.7	699
• tenminste één ouder las vaak literatuur	11.9	210
Populaire boeken lezen van de ouders		
• geen van de ouders las populaire boeken	40.2	709
• tenminste één ouder las soms populaire boeken	46.3	816
• tenminste één ouder las vaak populaire boeken	13.5	237
Daadwerkelijke ouderlijke stimulering van het lezen		
• (vrijwel) geen ouderlijke stimulering	21.3	375
• regelmatig ouderlijke stimulering	63.1	1111
• vaak ouderlijke stimulering	15.7	276
<i>Via het bibliotheeklidmaatschap</i>		
Lidmaatschap tussen 6- en 18-jarige leeftijd		
• nooit lid geweest	31.7	559
• 1 tot 6 jaar lid geweest	35.7	629
• meer dan 6 jaar lid geweest	32.6	574
<i>Op de middelbare school</i>		
Aandacht voor cultuur		
• (vrijwel) geen aandacht voor cultuur	66.6	1174
• regelmatig aandacht voor cultuur	25.6	451
• vaak aandacht voor cultuur	7.8	137
Aantal alfa-vakken in examenpakket		
• 0 of 1 alfa-examenvak	41.8	737
• 2 of 3 alfa-examenvakken	37.5	660
• 4 of 5 alfa-examenvakken	20.7	365
Totaal	100.0	1762

Bron: Familie-Enquête-Nederlandse Bevolking 1998 (N=1762).

De tabel geeft aan hoe leesbevordering er uit ziet op drie verschillende niveaus: in het ouderlijk gezin, via het bibliotheeklidmaatschap en op de middelbare school.

Volgens deze cijfers zie je dat 21,3% van de ouders (vrijwel) geen stimulatie tot lezen geeft, 63,1% regelmatig stimulering krijgt van de ouders en 15,7% vaak ouderlijke stimulering krijgt. Het zou beter zijn wanneer de groep van 21,3% zou dalen en de groep van 15,7% zou stijgen. Want dit kan op latere leeftijd gevolgen hebben voor de geletterdheid, het begrijpend lezen en andere taalvakken. Een te kort aan stimulatie zorgt voor een daling van intrinsieke motivatie om te willen lezen. (Kraaijkamp, 2012)

Uit heel wat onderzoeken blijkt dat gedurende de laatste jaren in vele westerse landen een tendens van ontleding zich heeft voorgedaan. Uit heel wat onderzoeken blijkt dat vooral kinderen en jongeren opvallend minder lezen ten opzichte van vroeger. De opmars van nieuwe media is een oorzaak van een dalende leesmotivatie. Volgens Soetaert (2006) heeft gedrukte media en boeken hun status verloren in de moderne huiskamer en wordt deze vervangen door een mediascherm. De opkomst van media speelt een rol bij het ontstaan van een daling in de leesmotivatie. (Soetaert, 2006)

Hoe worden ouders aangemoedigd om voor te lezen?

32% van de ouders ofwel 1 op de 3 wordt aangemoedigd door het kinderdagverblijf of door de school om regelmatig voor te lezen. De Voorleespeiling van Iedereen leest geeft aan dat hier nog een groeimarge is. Tijdens de Voorlees week focust Iedereen leest extra op de ouderbetrokkenheid. Als ouders een actieve leesopvoeding voeren, stijgt de kans 5 keer om hun kind uit te laten groeien tot een lezer. Het netwerk rondom de ouders dat bestaat uit bibliotheken, scholen en kinderdagverblijven kan hen hierbij helpen op diverse manieren. (Bequoye, 2020 b)

Hoe apps helpen bij leesbevordering? Zijn alle apps educatief verantwoord?

Er zijn vele apps op de markt die blijken te helpen bij de taalontwikkeling van kinderen. Dit is echter niet het geval. Volgens Sikkema-de Jong en Swart (2017) gebruiken ouders bij het zoeken naar apps vooral labels zoals educatief en populair. Het moeilijke hierbij is dat er weinig bekend is over de labels. Wie heeft dit bepaald en wanneer is het educatief? Ook digitaal zijn er boeken beschikbaar via apps en websites. Het voordeel aan een digitaal prentenboek is dat de prent tot leven kan komen en de prenten ondersteund worden door verschillende, leuke en grappige stemmen. Ook kunnen er geluidseffecten aan het verhaal worden toegevoegd. Dit is positief en maakt een digitaal boek aantrekkelijk.

Hoe kan een leesbeleid helpen bij de bevordering van lezen?

Een goed leesbeleid heeft zes kenmerken, namelijk:

1. Doelgericht en hoge verwachtingen:
Wanneer de school ambitieuze doelstellingen opneemt in hun leesbeleid kan dit leiden tot betere leesmotivaties bij kinderen.
2. Een structureel plan
Aan leesbevordering moet niet enkel gewerkt worden door mensen binnen Nederlandse vakken of door de zorg juf. Elke persoon die deel uitmaakt van het schoolteam kan een rol spelen in het leesbeleid.
3. Een strategisch plan
Een goed leesbeleid gaat niet enkel over het stellen van ambitieuze doelen, het gaat ook over reflecteren over hoe we deze doelen kunnen bereiken, welke acties neemt de school? Welke prioriteiten stelt de school in de nabije toekomst en op lange termijn? Werken rond het leesplezier is iets waarvoor een procesmatige aanpak nodig is die vanaf de kleuterschool start en verder groeit in de lagere school en het secundaire onderwijs.
4. Samenhangend
Ook zegt het artikel dat er een samenhang moet zijn tussen de visie, de doelen en acties die je uitwerkt als school. Daarnaast is het belangrijk om de samenhang te bewaken gedurende het hele proces.
5. In dialoog
Het is belangrijk om in overleg te treden met iedereen binnen het schoolteam. Hieronder verstaan we leerkrachten, pedagogische begeleiders, ondersteunend personeelsleden, en directieleden. Ook ouders en bibliotheken kunnen deel uitmaken van het beleid. In dialoog gaan is belangrijk en een belangrijke voorwaarde om een draagvlak te scheppen.
6. Context van de school
Belangrijk om te weten is dat er geen sjabloon bestaat die zonder aanpassingen in elke school kan worden toegepast. Het leesplan moet juist inspelen op de noden en de specifieke mogelijkheden die op dat momenten van toepassing zijn.

(Van Tilburg, 2018)

De wetenschappelijke studies uit het artikel van Sikkema-de Jong en Swart (2017) tonen aan dat niet alle snuffjes die toegevoegd worden aan voorleesapps leerzaam zijn. Digitaal voorlezen is effectief wanneer het verhaal niet voortdurend onderbroken wordt door spellen of hotspots en wanneer de animaties en geluidseffecten die werden toegevoegd aan het verhaal, de betekenis van het verhaal ondersteunen. Ervaring met boekentaal is enorm belangrijk en de invloed hiervan mag niet onderschat worden. Het is niet verstandig om het interactieve voorlezen van prentenboeken door ouders of andere personen te vervangen door de digitale voorleesapps. Deze applicaties kunnen weldegelijk worden ingezet naast voorlezen uit een prentenboek. Op die manier kan het aantal ervaringen met verhalen en rijke boekentaal zinvol worden uitgebreid, dit is wel alleen wanneer er een goede voorleesapp wordt gekozen.

Hoe kies je een leerzame voorleesapp?

Handvatten bij het kiezen van leerzame voorleesapps

- De verhaallijn in de voorleesapp wordt niet vaak onderbroken
- Animaties en geluidseffecten ondersteunen het verhaal
- Gevarieerd aanbod: zowel voorleesapps als voorlezen van papieren prentenboeken
- Laat je niet (mis)leiden door wat populair is in de app-store
- Spelletjes die afleiden van luisteren naar het verhaal

Op de afbeelding hiernaast vinden ouders enkele do's en don'ts terug om een leerzame app te kiezen.

De animaties en geluidseffecten zijn niet cruciaal bij het kiezen van een voorleesapp, maar dit draagt bij tot het tot leven komen van het boek. (Sikkema de Jong en Swart, 2017)

Hoe kunnen we leerkrachten en ouders het beste bereiken om hen in te lichten over het belang van leesbevordering?

Een belangrijke basis krijg je mee uit de lerarenopleiding. Bart Moeyaert zegt: "Een leerkracht die niet graag leest zou geen diploma mogen krijgen." Wanneer je niet graag voorleest, kies dan voor een ander beroep dan dat van kleuterleerkracht. Voorlezen is zo belangrijk en wanneer je dit niet fijn vindt, zal je dit ook uitstralen naar de kinderen toe. (Daniels, 2021)

Ook permanente aandacht voor lezen tijdens het schooljaar is belangrijk. Je kan ouders tijdens oudercontacten telkens weer vertellen hoe belangrijk dit is. Ook kan je als school of leerkracht nationale acties in de kijker plaatsen, zoals Boekstart, de Voorleesweek, Gedichtendag en de Jeugdboekenmaand. (Daniels, 2021)

Het kan ook helpen om tijdens een oudercontact of infoavond voor te lezen aan ouders en op een spannend moment in het boek stoppen. Op die manier kunnen ouders het effect van boeken ervaren. (Daniels, 2021)

1.2 Richten

1.2.1 Formuleren van een onderzoeksdoel

Door dit onderzoek wil ik (in de eerste plaats) de kleuters in mijn klas stimuleren om vaker een boek vast te nemen en hier meer van te genieten. Daarnaast wil ik ook andere leerkrachten ondersteunen om dit ook te doen in hun klas, maar ik wil ook ouders informeren en enthousiasmeren. De hoofdfocus ligt op mijn eigen stageklas.

1.2.2 Formuleren van een onderzoeksvraag met deelvragen

Onderzoeksvragen

Vragenstorm:

Deelaspecten/kernbegrippen:

- Ouders
  - Wat kunnen ouders thuis doen om leesbevordering van hun kinderen te stimuleren?
  - Welke ondersteuning hebben ouders nodig daarvoor?
  - Wat verwachten ouders van leerkrachten over leesbevordering?
  - Hoe kunnen ouders, leerkrachten en kinderen samenwerken om zo maximaal leren te faciliteren?
  - In welke mate zien ouders het zitten om thuis bezig te zijn met de stimulatie van leesbevordering?
  - Hoe zit het met anderstalige ouders? Is het relevant om voor te lezen in hun taal of toch beter in het Nederlands?
- Leerkracht
  - Is het haalbaar om voor ieder kind op eigen niveau aan leesbevordering te werken in de klas?
  - Kan de leerkracht media inzetten om aan leesbevordering te werken?
  - Kunnen we leesbevordering/het leesplezier als leerkracht koppelen aan andere vakdomeinen, om hen zo optimaal te stimuleren?
  - Welke vakdomeinen kunnen we aan taal koppelen?
- Lage taalvaardigheid
  - Hoe kunnen we op een speelse manier voor de kleuters de lage taalvaardigheid beperken bij de stimulatie van leesbevordering?
  - Hoe kunnen we de lage taalvaardigheid beperken en laten stijgen naar een taalvaardige kleuter?
  - Helpt enkel voorlezen om de lage taalvaardigheid te beperken of wat kunnen we nog doen op gebied van leesbevordering?

Soort onderzoeksvragen

- Ontwerp vragen
- Definiërende vragen
- Beschrijvende vragen

Hoe wordt de uitwerking van een methode om de leesmotivatie thuis te stimuleren gezien door leerkrachten, directie en ouders? (Definiërende onderzoeksvraag)

Hoe kan ik op mijn stageschool aan leesbevordering doen in de klas en ouders aanzetten om bij hen thuis de kleuters te stimuleren? (Ontwerp vraag)

Hoe kan ik vakoverschrijdend werken aan leesbevordering in de klas? (Beschrijvende onderzoeksvraag)

Hoe zal dit onderzoek ook bruikbaar zijn voor andere leerkrachten van mijn stageschool? (Vergelijkende onderzoeksvraag)

In welke mate zien ouders het zitten om thuis bezig te zijn met leesbevordering? (Evaluerende onderzoeksvraag)

Onderzoeksvraag:

Hoe kan ik op mijn stageschool, zowel in mijn stageklas als de andere leerkrachten ondersteunen bij het inzetten op leesbevordering in de klas?

Deelvragen

- Wat is er cruciaal om kleuters te motiveren in de klas?
- Hoe kan ik de boekenhoek inrichten zodat de kleuters zelfstandig aan de slag kunnen met boekoriëntatie en op die manier tot leesbevordering komen?
- Welke invloed heeft begrijpend luisteren op leesbevordering en hoe kan ik werken aan begrijpend luisteren?
- Wat is de invloed van het leesnetwerk op leesbevordering?
- Hoe motiveer je het schoolteam om samen aan de slag te gaan?

1.2.3 De reikwijdte van de onderzoeksvraag bepalen

Inzoomen en uitzoomen

	Actoren	Doelgroep	Kennis, vaardigheden, attitudes	Context
	↓	↓	↓	↓
Inzoomen	Ik op mijn stageschool	zowel in mijn stageklas als de andere leerkrachten ondersteunen	<ul style="list-style-type: none"> • Meer lezen en voorgelezen worden • In aanraking laten komen met boeken 	Tijdens het voorlezen van een verhaal
Hoe kan	Ik	Alle kleuters	Bij het inzetten op leesbevordering	In de klas
Uitzoomen	De school	Alle leerlingen van mijn stageschool	Taalontwikkeling stimuleren van de kleuters	Zowel op school als thuis

2 Plannen

2.1 Planning

Deelvraag	Onderzoeksactiviteit	Hulpmiddel	Wanneer
Wat is er cruciaal om kleuters te motiveren in de klas?	Ik wil een literatuurstudie doen om te ontdekken wat er cruciaal is om kinderen te stimuleren.	Literatuurstudie	Februari 2021
	Interview Daniëlle Daniels, een expert in leesbevordering.	Bevraging	Maart 2021
Hoe kan ik de boekenhoek inrichten zodat de kleuters zelfstandig aan de slag kunnen met boekoriëntatie en op die manier tot leesbevordering komen?	Een literatuurstudie uitvoeren om te ontdekken welke manieren er bestaan om de boekenhoek in te richten zodat er aan leesbevordering gewerkt kan worden.	Literatuurstudie	Februari 2021
	Interviewen van scholen zoals de luchtballon in Heusden-zolder en de schans in Heusden-zolder die al werken aan leesbevordering	Bevragen	Februari/maart 2021
	Observeren van mijn boekenhoek tijdens stage in maart en mei	Observeren	Maart/ mei 2021
	De boekenhoek uitwerken voor mijn stage in maart en mei en hierover reflecteren en bijsturen waar nodig.	Ontwerpen	Maart 2021 tot mei 2021
Welke invloed heeft begrijpend luisteren op leesbevordering en hoe kan ik werken aan begrijpend luisteren?	Literatuurstudie over hoe je aan begrijpend luisteren kan werken en welke invloed dit heeft op de leesmotivatie van kinderen.	Bevragen	Februari/maart 2021
	Hoe zet mijn mentor in op begrijpend luisteren?	Bevragen	Februari/maart 2021
Wat is de invloed van het leesnetwerk op leesbevordering ?	Literatuurstudie over het leesnetwerk en hoe inzetten op dit netwerk?	Literatuurstudie	Februari 2021
	Tijdens mijn stage filmpjes, foto's, ideeën delen om op die manier aan de ouders te laten zien hoe je kan werken aan leesbevordering.	Bevragen	Maart tot mei 2021
Hoe motiveer je het schoolteam om samen aan de slag te gaan?	Gesprek met directie van mijn school en de scholen die ik zal interviewen om na te gaan hoe zij dit aanpakken.	Bevragen	Maart 2021
	Literatuurstudie over hoe je dit kan aanpakken, manieren van communiceren opzoeken	Literatuurstudie	Maart 2021

2.2 Methodologieën

Deelvraag:	Methodologie:	Reden:
Deelvraag 1	Literatuurstudie	Ik koos voor een literatuurstudie omdat er over dit onderwerp heel veel literatuur bestaat.
	Bevraging	Ik koos naast een literatuurstudie ervoor om een expert te contacteren om op die manier meer informatie te winnen en zo kon ik nagaan of de informatie die ik reeds vond uit literatuurstudie overeenkomt met haar informatie.
Deelvraag 2	Literatuurstudie	Vooraleer ik aan de slag kon gaan met de boekenhoek moest ik informatie zoeken om te ontdekken wat er cruciaal is in een boekenhoek.
	Bevraging	De informatie die ik vind, ga ik voorleggen aan mijn externe partner om op die manier meer informatie te winnen. Op die manier krijg ik input van haar en kan ik met haar tips aan de slag gaan.
	Observeren	Tijdens mijn stage is het de bedoeling dat ik mijn boekenhoek ga observeren om op die manier meer informatie te winnen en de hoek bij te sturen waar het nodig is.
	Ontwerpen	Het is natuurlijk belangrijk dat ik voordien nadenk over mijn boekenhoek en dit uitwerk in een hoekenfiche.
Deelvraag 3	Bevragen	In het interview met mijn externe partner en mijn stage mentor zal ik begrijpend luisteren aankaarten en ben ik benieuwd naar hun input die ik hierover zal krijgen.
	Literatuurstudie	Ik ga in de literatuur opzoek naar bronnen over het begrijpend luisteren, op deze manier wil ik proberen mijn deelvraag te beantwoorden.

Deelvraag 4	Literatuurstudie	Informatie winnen over ouderbetrokkenheid om vandaar uit op een efficiënte manier samen te werken met hen. Via het leesnetwerk
	Ontwerpen	Tijdens mijn stage zal ik contact leggen met ouders door hen op de hoogte te brengen van leesbevordering, maar ook door hen tips te geven waarmee zij aan de slag kunnen gaan.
Deelvraag 5	Bevraging	Voor deze vraag zal ik aan mijn directie vragen op welke manier zij een samenwerking zien en in welke mate zij dit idee haalbaar vinden.
	Literatuurstudie	Om extra informatie te winnen zal ik ook een literatuurstudie doen.

3 Verzamelen en analyseren

3.1 Onderzoekstap verzamelen

3.1.1 Deelvraag 1: Wat is er cruciaal om kinderen tot lezen te brengen?

In verschillende bronnen (Bequoye, 2020 a; Stichting Lezen, 2018; Caleidoscoop, 2010; Vansteenkiste en Soenens, 2017) en uit het interview met Daniels Daniëlle is gebleken dat de vitamines van de groei cruciaal zijn. Deze vitamines zorgen samen voor een groei op vlak van de intrinsieke motivatie, het gaat dan over autonomie, verbondenheid en competentie.

Met autonomie wordt bedoeld dat kinderen keuzes kunnen maken, inspraak hebben, ze mogen zelf aangeven welke boeken ze leuk vinden. Ze hebben de mogelijkheid om zelf boeken te kiezen. Om hieraan tegemoet te komen moet er een breed aanbod aan boeken zijn. Idealiter zouden de kinderen mee kunnen bepalen welk boek ze willen horen van de juf.

Hiernaast is er ook de relationele verbondenheid, maar ook de betrokkenheid. Heel belangrijk: leesmotivatie kan je nagaan door te kijken of kinderen betrokken zijn. Met verbondenheid wordt bedoeld dat je samen in boeken kijkt, in duo's of als groep. Je kan hierdoor samen praten over boeken. Het schept een band en er is ook sprake van een intiem moment wanneer er samen gelezen wordt. Voorgelezen worden zorgt ook voor verbondenheid, zowel met de voorlezer als met de anderen aan wie wordt voorgelezen.

Tot slot maakt competentie deel uit van de vitamines van de groei. Het kind moet zich competent voelen. Het is daarom belangrijk om verschillende boeken, zowel makkelijke (voor een jongere leeftijd) als moeilijkere (voor een oudere leeftijd) boeken te voorzien. Wanneer een kind een veel te moeilijk boek voorgeschoteld krijgt, dan zal het kind niet gemotiveerd worden door het verhaal. Je kan natuurlijk inzetten op pre-teaching, door het boek aan te bieden in kleine groep. Hierdoor zal het kind al een eerste keer het verhaal kunnen verkennen waardoor het makkelijker kan volgen wanneer het verhaal aangeboden wordt in grote groep. Het is heel belangrijk dat een kind het gevoel krijgt dat het een boek begrijpt.

De vitamines voor de groei zorgen voor een natuurlijke exploratiedrang bij kinderen en dit heeft dan weer tot gevolg dat de intrinsieke motivatie ontstaat. De intrinsieke motivatie is de sterkste motivatie voor kinderen, omdat ze van binnenuit komt en tot betrokkenheid leidt. Deze intrinsieke motivatie staat tegenover alle vormen van extrinsieke motivatie, of motivatie door prikkels van buitenaf, zoals externe druk, straffen en belonen. In het magazine Leesmonitor (Stichting Lezen, 2018) kon ik terugvinden dat er een combinatie van beide nodig is. De kinderen moeten vanuit zichzelf gemotiveerd worden door de vitamines van de groei, maar de leerkracht kan kleine dingen doen om dit te motiveren. Bij externe druk verliezen kinderen echter hun eigenaarschap (autonomie) en dit moeten we proberen te vermijden.

De kleuters hebben nood aan boeken/verhalen die inspelen op hun belevingswereld. Het is daarom belangrijk om boeken te kiezen die hierop aansluiten. Kinderen kunnen zich hierin herkennen en kunnen zich dan beter terugvinden in de verhalen. Ook is het belangrijk om na het voorlezen een verwerkingsactiviteit te voorzien. Dit zorgt ervoor dat de kinderen de kans krijgen om het verhaal nogmaals te beleven en de inhoud beter te verwerken. Deze verwerkingen kunnen zeer divers zijn denk hierbij aan rollenspel, prenten op volgorde leggen, een vervolg verzinnen voor het verhaal...(Daniels, 2021)

Ook het inspelen op de diversiteit in de klas, door in te zetten op binnenklasdifferentiatie zorgt voor een groei in de motivatie. Bij binnenklasdifferentiatie vertrekken we niet van wat een leerling is of heeft, maar we gaan kijken naar wat heeft het kind nodig om het leren te bevorderen. Hierbij staat de inbreng van de leerling centraal. Wanneer onderwijs actief inspeelt op de diversiteit in leren, wordt er meer leerpotentieel aangesproken. Dit komt doordat de leerlingen in een positie komen waarin ze met elkaar kunnen praten, onderhandelen, samen problemen aanpakken en deze uitleggen aan elkaar. Het doel van binnenklasdifferentiatie is om iedereen, elke leerling, tot leren te brengen.

Binnenklasdifferentiatie is gericht op krachtige leerprocessen bij elke leerling. Volgende kenmerken maken deel uit van een krachtige leeromgeving:

- Leren is constructief en bouwt verder op wat aanwezig is.
Leerlingen bouwen zelf kennis constructief op. Iedere leerling zal de nieuwe informatie of vaardigheden aftoetsen aan de kennis die zij al hebben. Leren bouwt dus verder op wat er reeds aanwezig is. Hierdoor ontstaat er een nieuw geheel aan informatie en wordt er geleerd.
- Leren is actief en zelfregulerend
Leren en passief luisteren zijn geen synoniemen. Tijdens het luisteren moet een leerling actief denken. Leren is hierdoor actief. Ook is het belangrijk dat een leerling verantwoordelijkheid opneemt voor zijn/haar eigen leerproces. Dit kan zich uiten op verschillende manieren (extra opzoekwerk, maken van een goede planning, samenvatten) dit hoort dan weer tot zelfregulatie.
- Leren is doelgericht en contextgericht.
Het leren is gericht op bepaalde doelen, de focus op doelen is in deze zin belangrijker dan de focus op inhoud. Leren gebeurt in een realistische leercontext, dit geeft mee betekenis aan de leerinhouden.
- Leren en samenwerken gaan hand in hand
Centraal hierbij staat de interactie met anderen. Dit is een belangrijk aspect voor het eigen leerproces. Ze kunnen hierdoor in aanraking komen met nieuwe informatie en/of vaardigheden deze zullen dan weer leiden tot leren.
- Leren is individueel verschillend
Het eindresultaat van het leerproces is voor iedere leerling verschillend. Ieder individu is uniek. Dit leidt onvermijdelijk tot uniek leren bij ieder individu.

Bij binnenklasdifferentiatie spreekt men over 3 verschillen. Namelijk verschillen in leerprofiel, leerinteresse en leerstatus. Belangrijk om te weten is dat het bij leerprofiel gaat over hoe het kind leert. Bij leerinteresse gaat het over waarom het kind leert en bij leerstatus gaat het over wat een kind leert. We moeten hierop inspelen om te werken aan binnenklasdifferentiatie. Door in te zetten op leerinteresses wordt de leermotivatie verhoogd. Door in te zetten op leerstatus ontstaat er een verhoogde leerwinst. Door in te zetten op leerprofiel ontstaat er een verhoogde leerefficiëntie (Struyven et al., 2015).

Volgens Stichting Lezen (2020) is ook een positieve leesspiraal belangrijk. Intrinsieke leesmotivatie is hierbij een belangrijke pijler. Als je ervaren hebt dat lezen plezierig is, dan wil je dit opnieuw beleven en lees je meer. Op deze manier wordt de persoon beter in lezen met als gevolg meer leesplezier. Omgekeerd geldt ook dat, wanneer iemand minder plezier beleeft aan lezen, hij of zij minder motivatie zal hebben om te lezen en bijgevolg ook effectief minder zal lezen.

Verder is volgens deze bron (Stichting Lezen, 2020) de betrokkenheid bij lezen belangrijk, betrokkenheid gaat om een actieve doelgerichte houding en toewijding tijdens een activiteit. Een betrokken lezer wil een tekst begrijpen, kennis opdoen of een verhaal beleven. De manier van betrokkenheid bij lezen is nog meer dan leesmotivatie. Wanneer je een toegewijde lezer bent, is er sprake van doelgerichte aandacht, emotionele betrokkenheid en inspanning en dit is cruciaal om leesvaardigheid te ontwikkelen.

Conclusie:

Volgens de verschillende bronnen kan ik concluderen dat inspelen op de vitamines van de groei van belang zijn om tot motivatie te komen bij kinderen. Hierbij rekening houden met de autonomie, relationele verbondenheid en de competenties. Deze vitamines van de groei leiden tot een natuurlijke exploratiedrang, die op haar beurt leidt tot intrinsieke motivatie. Het is belangrijk om als leerkracht de intrinsieke motivatie aan te sporen bij kinderen.

Ook kon ik terugvinden dat binnenklasdifferentiatie bijdraagt tot de motivatie van kinderen. Inspelen op de interesses leidt tot een verhoogde motivatie, inspelen op het profiel leidt tot een verhoogde leerefficiëntie en inspelen op de leerstatus leidt dan weer tot een verhoogde leerwinst. Hierbij moet de leerkracht rekening houden met de kenmerken van een krachtige leeromgeving.

Daarnaast is een positieve leesspiraal belangrijk, voldoende kansen voorzien waarbij kinderen positieve ervaringen kunnen opdoen met lezen. Tot slot is ook de betrokkenheid van belang. Als leerkracht moet je er dus voor proberen te zorgen dat leerlingen betrokken worden bij een boek. Wanneer je inzet op bovenstaande elementen, zal de motivatie van kinderen toenemen.

3.1.2 Deelvraag 2: Hoe kan ik de boekenhoek inrichten zodat de kleuters zelfstandig aan de slag kunnen met de boekoriëntatie en op die manier tot leesbevordering komen?

Literatuurstudie:

Volgens Leemans, (2020), Verbrugge, (2019), Chambers, (2012) en Centrum voor Taal en Onderwijs (z.d.) is het belangrijk om volgende elementen in de boekenhoek te voorzien. Het is belangrijk om een gevarieerd boekenaanbod te hebben. Hierbij is het ook belangrijk om niet te overdrijven, overdaad schaadt. Ook is het belangrijk om de plek aantrekkelijk te maken, dit kan je doen door een leesvriendje te voorzien, een rustige plek waar ze kunnen lezen, boeken moeten binnen handbereik zijn, ook is het leuk om digitale boeken te voorzien, door middel van een QR-code kunnen de kinderen het boek online terugvinden. Deze digitale boeken kan je best aanbieden op een andere plek. Kinderen kunnen dan zelf kiezen om aan de slag te gaan met de boeken in de boekenhoek of de digitale boeken in de digitale hoek. Maximum 3 kleuters toelaten in de boekenhoek. Posters van boeken of personages ophangen, zorgt voor een stimulans. De kinderen worden hierdoor geprikkeld om te lezen. Ook is het belangrijk om regelmatig het boekenaanbod te veranderen. Wanneer je het hele schooljaar dezelfde boeken aanbiedt, wordt dit voor kinderen eentonig en zullen ze uitgekeken worden. De voorkant van de boeken moet gericht zijn naar de kinderen. Op deze manier kunnen zij zien waarover het boek kan gaan. Ook is het belangrijk om kinderen te vertrouwen met nieuwe boeken. Deze nieuwe, mooie boeken spreken hen meer aan dan oude, versleten boeken. Verder is het van belang om verschillende soorten leesmaterialen te voorzien, denk hierbij aan kranten, magazines, prentenboeken, informatieboeken, zoekboeken, kunstboeken, liedboeken, poëzie boeken, kookboeken, voelboeken enzovoort. Dit zorgt ervoor dat je kinderen kunt laten kennismaken met een divers aanbod aan boekmateriaal.

Volgens Daniels (2021) is het belangrijk om een goed gelegen, aantrekkelijke hoek te voorzien waar een rijk aanbod aan boeken is. Denk bij aanbod aan verschillende uitgeverijen, verschillende genres, maar ook aan een recent aanbod dat er aantrekkelijk uitziet. Kapotte, versleten boeken nodigen niet uit en zetten kleuters niet aan om er zorgzaam mee om te gaan. Wanneer de boeken fris ogen en netjes zijn, zullen de kinderen hier zorg voor dragen omdat ze de boeken netjes willen houden. Wanneer de juf merkt dat het kind het boek op de verkeerde manier vasthoudt of plooit, dan is het de taak van de juf om de kinderen hierin te ondersteunen en hen aan te leren hoe je een boek correct vasthoudt.

Tot slot is het van belang dat een team eigenaarschap ontwikkelt met betrekking tot effectief leesonderwijs. Dit wil zeggen dat effectief leesonderwijs door het hele team wordt gedragen en dat elk teamlid zich daar verantwoordelijk voor voelt. Dit wil ook zeggen dat er wordt ingezet op het begrijpend luisteren in de kleuterklas. Om op die manier leesbevordering tegemoet te komen. (Vernooy, 2012).

Volgens Daniels (2021) en Steverlinck (2020) is het cruciaal om in te zetten op boekoriëntatie bij kinderen. Het is belangrijk dat kinderen leren hoe ze een boek vasthouden, hoe ze een boek lezen, wat de flaptekst is, wat de titel is, wat een auteur is, een illustrator, de rug van een boek enzovoort. Als leerkracht kunnen wij hier een belangrijke rol in spelen.

Conclusie:

Bij het uitwerken van een boekenhoek is het belangrijk om rekening te houden met de volgende aandachtspunten:

- Zorg voor een gevarieerd boekenaanbod, denk hierbij aan de verschillende soorten boeken, kranten, magazines, prentenboeken, informatieboeken, zoekboeken, kunstboeken, liedboeken, poëzie boeken, kookboeken, voelboeken, ...
- Bied niet te veel boeken aan, zorg ervoor dat het aanbod overzichtelijk blijft en dat kinderen geen overload aan boeken krijgen.
- Digitale boeken geven een leuke inkleding waardoor ze op een andere manier in contact komen met boeken. Deze digitale aanvulling hoort niet noodzakelijk bij de boekenhoek, aangezien ze volgens onderzoek geen rechtstreekse invloed heeft op leesplezier. Voorzie hier best een andere plaats waar ze digitale boeken kunnen raadplegen.
- Voorzie indien mogelijk een aantrekkelijke, rustige plek en vaste plek om te lezen met een goede belichting.
- Plaats boeken binnen handbereik: wanneer kinderen interesse hebben in een boek, moeten zij hier directe toegang toe hebben.
- Laat niet te veel kleuters tegelijk in de boekenhoek, beperk dit tot 3 kinderen.
- Posters die bij boeken of bij een personage horen kunnen kinderen aanmoedigen om te lezen.
- Verander het boekenaanbod regelmatig, minstens om de 3-4 weken.
- Richt de voorkant van boeken naar kinderen toe, zodat ze de voorkant van de kaft zien, die al veel over het boek vertelt.
- Geef kinderen nieuwe boeken en laat ze kennis maken met boekoriëntatie om op die manier positief om te gaan met de boeken. Ze moeten leren wat mag en niet mag. Nieuwe, verzorgde boeken nodigen kinderen meer uit om te lezen. Ook is het belangrijk om als schoolteam in te zetten op leesonderwijs, op deze manier werkt iedereen hier samen aan en dit komt ten goede voor de kinderen.
- Taak van de volwassenen om kinderen te leren hoe ze een boek wel en niet lezen. Wij kunnen hen leren hoe we elementen in een boek noemen, respect voor materialen hebben. Boekoriëntatie is cruciaal. (Daniels, 2021; Steverlinck, 2020)

3.1.3 Deelvraag 3: Welke invloed heeft begrijpend luisteren op leesbevordering en hoe kan ik werken aan begrijpend luisteren?

Ik kon uit verschillende bronnen (Gijssel, 2020; Jongsma 2019; Krings-Heussen 2006) opmaken dat de invloed van begrijpend luisteren een effect heeft op het latere begrijpend lezen. Door in te zetten op het begrijpend luisteren zullen de kinderen sneller weg zijn, later met het begrijpend lezen. Ze worden door het begrijpend luisteren al van kleins af aan geconfronteerd met doelgericht luisteren naar verhalen. De leerlingen geven bij begrijpend luisteren betekenis aan de gesproken taal. Dit kunnen ze doen doordat ze actief hebben geluisterd naar wat er verteld werd.

Je kan werken aan begrijpend luisteren door regelmatig tijdens het voorlezen vragen te stellen, verschillende soorten vragen. Kinderen zullen door deze verschillende vragen het verhaal beter kunnen navertellen of vragen kunnen beantwoorden die bij het verhaal horen. Wanneer je gericht en op tijd start met begrijpend luisteren, zal dit het begrijpend lezen ten goede komen. Een boek voorlezen is voor geen enkele leerkracht een probleem, maar wanneer deze activiteit gericht is op begrijpend luisteren, is een goede voorbereiding cruciaal.

In het artikel van Jongsma (2019), kon ik een stappenplan terugvinden dat leerkrachten helpt bij het maken van een goede voorbereiding.

1. Kies een boek dat aansluit op je thema, lees het boek al een keer door. Hierdoor zal je de verhaallijn ontdekken, moeilijke woorden herkennen.
2. Bepaal op voorhand één leerdoel. Het is aan te raden om dat doel op twee niveaus uit te werken waardoor ieder kind aan zijn/haar trekken komt.
3. Ga na welke woorden belangrijk zijn om de tekst/het verhaal te begrijpen.
4. Ga na welk leesstrategie (voorspellen, vragen stellen, visualiseren, verbinden, samenvatten of afleiden) je zal toepassen om het leerdoel te behalen.
5. Bepaal welke materialen je nodig hebt om het boek en de woorden tot uiting te laten komen. Probeer het materiaal te beperken tot 3 materialen.

Verder kon ik uit haar artikel ook opmaken dat je de activiteit best kan uitvoeren door het doorlopen van volgende lesfasen:

De eerste fase vindt plaats voor het lezen. Je gaat de voorkennis van de kinderen activeren. Je formuleert zo eenvoudig mogelijk de leerdoelen in de vorm van een luistervraag voor de kinderen.

In de tweede fase lees je voor op een interactieve manier. Het hardop nadenken neemt hier de voornaamste plaats in. Hierbij gebruik je de vragen die je bedacht in de voorbereiding.

In de derde fase blik je samen terug op de tekst. Hier stel je de vraag die je vooraf gesteld had aan de kinderen. Op deze manier kan je bepalen of het leerdoel behaald is.

Wanneer je een boek hebt dat een passende verwerking biedt, wordt je kans op leerwinst vergroot door de verwerking toe te passen. Je leerdoel zal sneller en/of gemakkelijker behaald worden.

Hiernaast vertelt Krings-Heussen (2006), dat voorlezen en interactief voorlezen in de lagere school en bij peuters en kleuters veel toegepast worden. Voor het begrijpend luisteren is er een hele andere leerkrachtenactiviteit van belang. Namelijk het hardop denkend voorlezen. Tijdens het hardop denkend voorlezen onderbreekt de leerkracht geregeld het lezen door het hardop denken te demonstreren. Hij of zij laat op deze manier zien op welke manier het denken over de tekst gestuurd wordt en op welke manier er betekenis wordt verleend aan de tekst. Bij interactief voorlezen geven de leerkracht en de leerlingen samen betekenis aan het verhaal.

Wanneer ze geconfronteerd worden met het hardop denkend voorlezen, leren ze hoe ze een tekst kunnen begrijpen. Ook in deze bron wordt er verwezen naar de verschillende leesstrategieën die we best kunnen toepassen. Kinderen komen vaak met prentenboeken in contact. Leerkrachten kunnen kleuters ook in contact brengen met zelfgemaakte tijdschriften, een krant over de klas met foto's, informatieve boeken waarin kleuters dingen kunnen opzoeken... Op deze manier worden de kinderen zich bewust van verschillende vormen van geschreven taal. Krings-Heussen (2006) verwijst ook naar enkele onmisbare vaardigheden. De kinderen kunnen de wereld ontmoeten door te lezen en te luisteren. Ze luisteren naar en lezen teksten om informatie te verwerven, om te leren en om te ontspannen. Luisteren, lezen en begrijpen wat je hoort en leest zijn belangrijke vaardigheden. Deze vaardigheden heb je nodig om mee te kunnen in de maatschappij. Hieronder is een kader met een voorbeeld van hardop denkend voorlezen en interactief voorlezen volgens Bouwman en Van De Mortel (z.d.):

HARDOP DENKEND VOORLEZEN	INTERACTIEF VOORLEZEN
<p>U leest: Ha, dat kan leuk worden, denkt Krokodil.</p> <p>U zegt: Ik denk dan, wát gaat er nu zo leuk worden? Zou Krokodil écht denken dat hij spetterend, spatterend en stampend vriendjes kan worden met de nijlpaarden? Wie denkt dat ook? Wie denkt ook dat hij vriendjes wil worden met de nijlpaarden? Steek je hand eens op... We gaan eens lezen op de volgende bladzijde hoe of het verder gaat....</p>	<p>U leest: Ha, dat kan leuk worden, denkt Krokodil.</p> <p>U zegt: Wat gaat er nu zo leuk worden? Wie weet dat? Wie kan er bedenken wat er leuk gaat worden voor Krokodil?</p>

Figuur 1 (Bouwman, & Van De Mortel, z.d.)

Volgens Daniels (2021) komt het begrijpend luisteren voor het begrijpend lezen, het is een strategie. Je kan deze onthouden door te denken aan de vier V's van voorkennis, visualiseren, voorspellen en vragen stellen. Wanneer je kleuters wil laten begrijpend luisteren, moet je als leerkracht kijken naar de voorkennis: wat weten ze al? Wanneer je het wil hebben over bijvoorbeeld groeien in de lente, kan je vragen wat er groeit in de lente. De kinderen zullen al nadenken over deze vraag, waardoor de voorkennis wordt geactiveerd en ze zich klaarmaken om aan het verhaal te beginnen. Tijdens het verhaal visualiseren kinderen: ze stellen zich dingen voor bij het verhaal. In sommige boeken kan je dit duidelijk terug vinden. Denk maar aan het eerste boek van Rikki, waarin hij met zijn rug naar de kinderen zit en ze zijn gezicht niet zien. Wanneer je aan de kinderen vraagt hoe Rikki zich voelt, dan zullen zij zelf moeten afleiden wat de houding wil zeggen zonder zijn gezicht te zien. Hierna komt het voorspellen, de fase waarin de leerkracht vragen stelt die de kinderen beantwoorden door voorspellingen te doen (wat denk je dat Rikki nu zal doen? Wat denk je dat er nu gaat gebeuren?). Bij het vragen stellen gaat het ten slotte niet enkel om vragen zoals wie, waar, wanneer, maar ook waarom en hoe vragen. Chambers, (2012) haalt echter aan dat leerkrachten voorzichtig moeten zijn met waaromvragen. Kinderen kunnen dit ervaren als een controle, ze zullen vlugger denken bij zulke vragen dat ze zich moeten bewijzen. In bepaalde situaties kan dit, zoals waarom zou iemand zich zo voelen, maar wanneer je vraagt en waarom denk je dat zullen ze dit ervaren als een controlemoment en klappen veel kinderen dicht. De vraag 'Hoe komt het dat je dat denkt?' komt minder bedreigend over voor kinderen.

De relatie tussen begrijpend luisteren en leesbevordering is dat voorlezen, lezen met je oren is. Leesbevordering is het stimuleren van kinderen om zelf boeken te lezen tijdens vrije momenten. Voor het lezen komt voorlezen en bij begrijpend luisteren lees je met je oren. Dit komt voor het leren lezen en het zelfstandig lezen.

Conclusie:

Door in te zetten op begrijpend luisteren, kan je kinderen helpen. Ze zullen door begrijpend luisteren beter aan de slag kunnen gaan met begrijpend lezen.

Begrijpend luisteren komt voor het begrijpend lezen, het is een strategie. Je kan werken aan begrijpend luisteren door verschillende vragen te stellen. Maar deze vragen houden meer in dan enkel wie, wat, waar, waarmee. Het zijn ook de denkvragen zoals waarom en hoe. Bij het begrijpend luisteren is het belangrijk om kinderen te stimuleren en te ondersteunen in het hardop denken. Het is daarbij belangrijk om tijdens het voorlezen vragen te stellen die kinderen zullen aanzetten tot hardop denken. Om hiermee aan de slag te gaan, is het belangrijk dat we als leerkracht model staan voor het hardop nadenken. Het is heel normaal dat kinderen dit moeilijk vinden. Door hen voorbeelden te geven van het hardop denken gaat het voor de kinderen makkelijker zijn om hiermee aan de slag te gaan.

Daniels (2021) geeft aan dat we kinderen kunnen begeleiden in het begrijpend luisteren door middel van de vier V's:

- Voorkennis: wat weten de kinderen al?
- Visualiseren: dingen voorstellen bij het verhaal (door bepaalde elementen die ze maar voor de helft zien).
- Voorspellen: vragen stellen die de kinderen beantwoorden door voorspellingen te doen.
- Vragen stellen: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe?

Chambers (2012) haalt aan dat leerkrachten voorzichtig moeten zijn met waarom vragen. Kinderen kunnen dit ervaren als een controle, ze zullen vlugger denken bij zulke vragen dat ze zich moeten bewijzen.

3.1.4 Deelvraag 4: Wat is de invloed van het leesnetwerk op leesbevordering?

Volgens Van Dingenen (2020) is een sterk leesbeleid opgebouwd vanuit een breed leesnetwerk. Tot dit netwerk behoren ouders, scholen, leesbevorderingsprogramma's, andere scholen, bibliotheken. Voor deze vraag wil ik graag inzoomen op de rol van bibliotheken en ouders en op de manieren waarop zij deel kunnen uitmaken van het leesnetwerk van kinderen en van de school.

Zoals besproken in hoofdstuk 1.1.3.1 en 1.1.3.2, wil ik nogmaals benadrukken wat het doel van de bibliotheek is en van de ouderbetrokkenheid.

Openbare bibliotheken bezitten een uitgebreide collectie aan boeken en ander materiaal voor alle burgers. Hiernaast bieden zij verschillende activiteiten aan en zetten ze specifieke initiatieven op poten voor bepaalde doelgroepen. De bib heeft daarom ook een breder maatschappelijk doel dan enkel boeken beschikbaar stellen. Zij hebben een belangrijke rol als leesbevorderende organisatie.

In bibliotheken is een ruim aanbod aan educatief materiaal, dit is vooral uitgerold voor het basisonderwijs. 95% van de bibliotheken ziet schoolgaande kinderen als de voornaamste doelgroep binnen leesbevorderingswerking. Toch geeft 83% van de bibliotheken aan een babyhoek te hebben. Eind 2018 nemen meer dan 200 bibliotheken deel aan het project Boekstart. Boekstart is een leesbevorderingsprogramma van Iedereen Leest voor baby's en peuters van 0-3 jaar.

Bibliotheken kunnen een belangrijke rol spelen bij leesbevordering bij kinderen. Zij organiseren activiteiten waar ouders met hun kind(eren) naartoe kunnen om op die manier aan leesplezier te werken. Zo kunnen de ouders samen met de bibliotheek de leesmotivatie van jongs af aan verhogen. (Van Dingenen, 2018)

Het belang van ouderbetrokkenheid bij de leesopvoeding volgens Stichting Lezen (2014) is, dat wanneer er veel voorgelezen wordt, kinderen een positieve leesattitude ontwikkelen. Ook door zelf te lezen en over boeken te praten met kinderen, helpen ouders hun kinderen een positieve leesattitude te ontwikkelen. Hierdoor gaan ze meer en vaker lezen, waardoor hun leesprestaties zullen verbeteren. Kinderen krijgen ook meer zelfvertrouwen, ze vergroten hun woordenschat en doen leeservaring op door veel te lezen. Om de gevolgen van leesonderwijs te versterken is het cruciaal om ook in de thuisomgeving aandacht te besteden aan lezen.

Het fijne is dat ouders voorleesboeken kunnen afstemmen op de interesses van het kind, terwijl er in de klas vaak boeken gekozen worden op basis van de gemiddelde interesse van de hele klas. Thuis kan worden voorgelezen en gepraat over boeken in een ongedwongen setting, waarbij de onderlinge relatie, de veiligheid en de gezelligheid belangrijker zijn dan het leveren van prestaties. Ouders kunnen op een ongedwongen manier voorlezen aan hun kind, samen lezen, helpen bij het uitzoeken van een boek, maar ook samen praten over boeken. Als het kind thuis ook oefent met lezen en/of voorgelezen wordt, vergroot zijn of haar woordenschat en doet hij of zij extra leeservaring op, wat ook de leesmotivatie ten goede komt. Ook op lange termijn heeft ouderbetrokkenheid een positief effect. Wanneer ouders per dag 20 minuten tijd vrijmaken om voor te lezen aan hun kind, zullen zij hun kind helpen, op vele gebieden maar vooral op het stimuleren van de taal en ook leesbevordering. Wanneer ouders hun kind stimuleren om te lezen, wordt de kans 5 keer zo groot dat het kind uitgroeit tot een lezer. De invloed van de leerkracht maakt deze kans maar 1,5 keer zo groot. (Stichting Lezen, 2014)

32% van de ouders ofwel 1 op de 3 wordt aangemoedigd door het kinderdagverblijf of door de school om regelmatig voor te lezen. De Voorleespeiling van Iedereen leest geeft aan dat hier nog groeimarge is. Tijdens de Voorleesweek focust Iedereen leest extra op de ouderbetrokkenheid. Als ouders een actieve leesopvoeding voeren, wordt de kans dat hun kind uitgroeit tot een lezer vijf keer groter. Het netwerk rondom de ouders, dat bestaat uit bibliotheken, scholen en kinderdagverblijven, kan hen hierbij ondersteunen. (Bequoye, 2020 b)

Ook Daniels (2021) haalde in het interview aan dat enthousiaste volwassenen cruciaal zijn. Denk hierbij aan leerkrachten, bibliothecarissen, ouders enzovoort. Wanneer de mensen die de kinderen omringen enthousiast omgaan met boeken, dan krijgt het kind zin om te lezen. Het voorlezen moet expressief en aantrekkelijk zijn voor kinderen.

Daniels (2021) gaf tijdens het interview enkele tips om ouders te informeren en te betrekken bij leesbevordering. Hieronder een opsomming van enkele tips.

- Plaats bij oudercontacten een boekenrek in de gang, zodat ouders tijdens het wachten kunnen kijken naar de boeken en op die manier nieuwe boeken voor hun kind ontdekken.
- Deel brochures van de bibliotheek uit, zo maak je ouders bewust van de functie van de bibliotheek en haar brede aanbod aan boeken en activiteiten.
- Deel foto's van boeken die de kinderen interessant vinden in de klas.
- Maak zelf filmpjes om ouders te laten zien hoe de leerkracht voorleest in de klas.

Bevraging directeur:

Algemene communicatie

Uit een gesprek met de directie van mijn stageschool heb ik kunnen vaststellen dat er op verschillende manieren gecommuniceerd wordt met ouders. Zo vinden er korte gesprekken plaats aan de schoolpoort, worden ouders geïnformeerd via Smartschool en via brieven die de kinderen mee krijgen in hun boekentas. Ook wordt er drie keer per jaar een oudercontact georganiseerd om de ouders te informeren over de ontwikkeling van hun kind. Verder vindt de school het heel belangrijk dat er ieder jaar, bij de start van het schooljaar een ouderinfo moment wordt georganiseerd, waarop de ouders kennismaken met de klas en op de hoogte worden gebracht van de werkwijze van dat schooljaar.

Mijn stagementor heeft ook contact met de ouders via Whatsapp, ouders kunnen haar via deze weg bereiken met vragen of bezorgdheden.

Communicatie rond leesbevordering

Uit een gesprek met de zorgcoördinator omtrent het taalbeleid op school bleek dat mijn stageschool een taalbeleidsplan heeft waarin ook acties rond 'lezen' opgenomen zijn. Daarnaast heeft de school een werkgroep lezen in het lager onderwijs. Deze werkgroep neemt initiatieven voor de voorleesweek, gedichtendag, jeugdboekenweek enzovoort.

In niet-coronatijden nodigde de school ook wekelijks leesmoeders uit in beide vestigingen. Voor de leerlingen van het lager en de kleuters heeft de school de bibtruck die langskomt maar ook verteltassen. De school stimuleert de ouders van kleuters en de lagere school om een (prenten)boek te schenken voor de klasbib als traktatie bij de verjaardag van hun kind.

Leerkrachten en zorgcoördinator geven (vooral in de eerste kleuterklas) tips aan ouders over het belang van voorlezen en welke boeken geschikt zijn voor welke leeftijd. Ze motiveren ouders ook om met hun kind(eren) naar de bib te gaan. Tijdens individuele gesprekken met ouders van taalzwakke kleuters laat de zorgcoördinator zelfs zien hoe in de klas boeken

worden voorgelezen, met daarbij aandacht voor intonatie, vragen stellen over de inhoud van het verhaal. Verder verduidelijken ze de meerwaarde en de doelen van een verhaal vertellen of voorlezen.

Conclusie:

Het is cruciaal om als school en als leerkracht ouders bewust te maken van leesbevordering, de mogelijkheden van het leesnetwerk en de functies van de bibliotheek. Als school moeten we ouders aanmoedigen om gebruik te maken van de bibliotheek. Dit kan op verschillende manieren, het kan een goed idee zijn om tijdens oudercontacten het belang aan te halen door een boekenrek te plaatsen en door informatiebrochures van de bibliotheek mee te geven.

Op deze manier worden de ouders meerder keren per jaar geconfronteerd met die brochure en worden ze zich steeds bewuster van het belang van leesbevordering.

Hiernaast wil ik ouders betrekken bij het onderwerp, ik wil hen geregeld via e-mail informatie doorsturen over hun kind, over boekjes waarin hun kind interesse toont, over verhalen die ik zelf voorlees zodat ouders kunnen zien hoe ze ook interactief kunnen voorlezen enzovoort.

Ten slotte vind ik het belangrijk dat leerkrachten weten hoe zij deel kunnen uitmaken van het leesnetwerk en op welke manier ze ouders kunnen betrekken.

Mijn stageschool probeert via de brief en gesprekken ouders op de hoogte te brengen van het belang van leesplezier. Het is van cruciaal belang om dit over te brengen. Hierdoor proberen de leerkrachten en de school deel uit te maken van het leesnetwerk van kinderen.

3.1.5 Deelvraag 5: Hoe motiveer je het schoolteam om samen aan de slag te gaan?

Om op deze vraag te antwoorden, is het cruciaal om vooraf af te stemmen met het team van mijn stageschool over wat zij zien zitten en haalbaar vinden.

Stevens (z.d.) verwijst naar het vergroten van de betrokkenheid binnen de organisatie. Het is de bedoeling dat je medewerkers gaat betrekken bij het stellen van doelen. Ze halen 3 belangrijke sleutelwoorden aan.

- Betrek ze bij de richting van uw organisatie: waar gaan we naar toe?
- Betrek ze bij het gesprek over de verwachtingen.
- Betrek ze bij het gesprek over de aanpak.

Medewerkers die tijdig geïnformeerd worden, worden ook betrokken bij de ontwikkelingen van de organisatie. Open communicatie is gehoord worden, maar tegelijk ook de voorwaarde om betrokkenheid te bekomen binnen het team. Mensen willen namelijk gehoord worden, serieus genomen worden, inbreng hebben, invloed hebben op hoe ze hun werk uitvoeren en gewaardeerd worden.

Ook bij deze vraag komt het belang van de vitamines van de groei aan bod. Ook bij het motiveren van een team is het belangrijk om in te zetten op autonomie, een team heeft inspraak nodig om gemotiveerd te worden, daarnaast heeft het team nood aan verbondenheid en tot slot willen ze weten hoe iets aangepakt zal worden en of ze goed bezig zijn. Op die manier voelen ze zich competent. (Bequoye, 2020 a; Stichting Lezen 2018; Caleidoscoop 2010; Vansteenkiste, Soenens, 2017; Daniels, 2021)

In de visie van de Reinpad (De Reinpad-Gelieren, z.d.) is terug te vinden dat de leerkrachten een eerlijke en uitnodigende houding hebben ten opzichte van de kinderen. Op die manier kan er een vertrouwenssfeer ontstaan waarin:

- fouten kunnen toegegeven worden
- onze leerkrachten oog hebben voor wat de kinderen boeit, ook buiten de school
- de leerlingen hun eigen mening mogen ontwikkelen
- ruzies en pesterijen bespreekbaar worden

Deze aspecten kunnen we perfect koppelen aan leesbevordering. Aan de hand van boeken kunnen we inspelen op de emotionele ontwikkeling en het ontwikkelen van empathie. Ook kan er worden ingespeeld op de interesses van kinderen. Door middel van het aanbod van de boeken kan de leerkracht achterhalen wat de interesses zijn en zo kan hij/zij de kinderen beter leren kennen. Omdat boeken zich enorm lenen voor verschillende doeleinden kunnen deze perfect worden ingezet.

Door de visie van mijn stageschool te integreren in mijn bachelorproef hoop ik de motivatie van de leerkrachten te verhogen.

Conclusie:

Het is belangrijk om medewerkers te betrekken bij veranderingen. Wanneer je medewerkers betreft, zal hun betrokkenheid verhogen, doordat ze zich betrokken voelen bij wat er zal gebeuren. Ze krijgen ook inspraak en kunnen mee denken en de verandering mee vormgeven.

Door in te zetten op de vitamines van de groei, zal dit helpen om een team te motiveren, dit wakkert de intrinsieke motivatie aan. Inzetten op de vitamines van de groei kan ik doen door hen inspraak te geven. Wanneer ze mijn ontwerp niet goed vinden, of iets willen toevoegen, kunnen ze mij dit altijd laten weten, op die manier wordt mijn ontwerp op maat van hen gemaakt en hebben ze inspraak in het hele proces. Omdat ze zelf het ontwerp kunnen uittesten, zullen ze zich ermee verbonden voelen en zullen ze zich ook meer betrokken voelen bij het ontwerp. Door middel van het ontwerp wil ik de leerkrachten een houvast geven, waardoor ze kunnen nagaan of ze goed bezig zijn.

Ook zijn de sleutelwoorden die Stevens (z.d.) aanhaalt van belang namelijk:

- Betrek ze bij de richting van uw organisatie: waar gaan we naar toe?
- Betrek ze bij het gesprek: wat verwachten we van elkaar?
- Betrek ze bij het gesprek: hoe gaan we het doen?

4 Ontwerpen

Na het doorlopen van de onderzoekscyclus, kan ik starten met het aanpakken van mijn praktijkprobleem. Mijn ontwerp bestaat uit een handleiding die gemaakt is voor de leerkrachten van mijn stageschool. Enkele leerkrachten en ikzelf testen de handleiding uit en bekijken zo of het ontwerp effectief is of niet. De volledige uitwerking van mijn ontwerp staat in een aparte leerkrachtenbundel. Deze kan u terugvinden in de bijlage 6.1.

4.1 Ontwerpeisen

Hieronder som ik enkele eisen op waaraan mijn ontwerp moet voldoen:

Ontwerpeisen	Op basis van welke data is deze ontwerpeis geformuleerd?
Om kinderen te motiveren is het belangrijk om in te spelen op de vitamines van de groei, op die manier ontstaat er bij de kinderen een natuurlijke exploratiedrang en zal de intrinsieke motivatie gestimuleerd worden.	<p>Tekstbronnen: (Bequoye, 2020a; Stichting Lezen 2018; Caleidoscoop 2010; Vansteenkiste, Soenens, 2017)</p> <p>De vitamines van de groei zorgen samen voor een groei op vlak van de intrinsieke motivatie, het gaat dan over autonomie, verbondenheid en competentie.</p> <p>Interview met Daniels Daniëlle</p> <p>“Met autonomie wordt bedoeld dat kinderen keuzes kunnen maken, inspraak hebben, ze mogen zelf aangeven welke boeken ze leuk vinden. Hiernaast is er ook de relationele verbondenheid, maar ook de betrokkenheid. Heel belangrijk is dat je leesmotivatie kan nagaan door te kijken of kinderen betrokken zijn.</p> <p>Met verbondenheid wordt bedoeld dat je samen in boeken kijkt, als groep. Tot slot maakt competentie deel uit van de vitamines van de groei. Het kind moet zich competent voelen. Het is daarom belangrijk om verschillende boeken, zowel makkelijke (voor een jongere leeftijd) als moeilijkere (voor een oudere leeftijd) boeken te voorzien.”</p>
Inspelen op binnenklasdifferentiatie zorgt ervoor dat ieder kind op zijn eigen manier kan functioneren, dit heeft ook in een vloed op de leermotivatie, de leerwinst en de leerefficiëntie.	<p>Tekstbron: (Struyven et al., 2015).</p> <p>Ook het inspelen op de diversiteit in de klas door in te zetten op binnenklasdifferentiatie zorgt voor een groei in de motivatie. Bij binnenklasdifferentiatie vertrekken we niet van wat een leerling is of heeft, maar we gaan kijken naar wat heeft het kind nodig om het leren te bevorderen. Hierbij staat de inbreng van de leerling centraal. Bij binnenklasdifferentiatie spreekt men over 3 verschillen. Namelijk verschillen in leerprofiel, leerinteresse en leerstatus.</p>
Bieden van een positieve leesspiraal.	<p>Tekstbron: (Stichting Lezen 2020)</p> <p>Een positieve leesspiraal is belangrijk. Intrinsieke leesmotivatie is hierbij een belangrijke pijler. Als je ervaren hebt dat lezen plezierig is, dan wil je dit opnieuw beleven en lees je meer. Op deze manier wordt de persoon beter in lezen met als gevolg meer leesplezier. Omgekeerd geldt ook dat, wanneer iemand minder plezier beleeft aan lezen, hij of zij minder motivatie zal hebben om te lezen en bijgevolg ook effectief minder zal lezen.</p>

<p>In de boekenhoek zijn er enkele belangrijke elementen die ervoor zorgen dat de hoek aantrekkelijker wordt namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gevarieerd boekenaanbod - Overzichtelijke hoek - Digitale voorleesverhalen - Aantrekkelijke, rustige en vaste plek - Boeken binnen handbereik - Max 3 kinderen in de hoek - Boekpromotie - Regelmatig wisselen van boeken - Kaft moet zichtbaar zijn 	<p>Tekstbron: (Leemans, 2020; Verbrugge, 2019; Chambers, 2012; (Centrum voor Taal en Onderwijs, z.d.)</p> <p>Bovenstaande bronnen halen volgende elementen aan om in de boekenhoek te voorzien. Het is belangrijk om een gevarieerd boekenaanbod te hebben. Hierbij is het ook belangrijk om niet te overdrijven, overdaad schaadt. Ook is het belangrijk om de plek aantrekkelijk te maken, dit kan je doen door een leesvriendje te voorzien, een rustige plek waar ze kunnen lezen, boeken moeten binnen handbereik zijn, ook is het leuk om digitale boeken te voorzien, door middel van een QR-code kunnen de kinderen het boek online terugvinden.</p> <p>Interview Daniels Daniëlle: “Het is belangrijk om een goed gelegen, aantrekkelijke hoek te voorzien waar een rijk aanbod aan boeken is. Denk bij aanbod aan verschillende uitgeverijen, verschillende genres, maar ook aan een recent aanbod dat er aantrekkelijk uitziet. Kapotte, versleten boeken zetten kleuters niet aan om er zorgzaam mee om te gaan. Wanneer de boeken fris ogen en netjes zijn, zullen de kinderen hier zorg voor dragen omdat ze de boeken netjes willen houden.”</p>
<p>Bij het voorlezen zijn er ook enkele belangrijke aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hardop denken stimuleren - Werken aan de hand van de 4 v's 	<p>Tekstbron: (Jongsma, 2019)</p> <p>De eerste fase vindt plaats voor je begint met lezen. Je gaat de voorkennis van de kinderen activeren. Je formuleert zo eenvoudig mogelijk de leerdoelen in een luistervraag voor de kinderen. In de tweede fase ga je voor lezen op een interactieve manier. Het hardop nadenken neemt hier de voornaamste plaats. Hierbij gebruik je de vragen die je bedacht in de voorbereiding. In de derde fase ga je samen terugblikken op de tekst. Hier stel je de vraag die je vooraf gesteld had aan de kinderen. Op deze manier kan je bepalen of het leerdoel behaald is. Wanneer je een boek hebt die een passende verwerking biedt, wordt je kans vergroot door de verwerking toe te passen. Je leerdoel zal beter behaald worden.</p> <p>Tekstbron: (Krings-Heussen, 2006)</p> <p>Het voorlezen en interactief voorlezen wordt in de lagere school en bij peuters en kleuters veel toegepast. Voor het begrijpend luisteren is er een hele andere leerkrachtenactiviteit van belang. Namelijk het hardop denkend voorlezen. Tijdens het hardop denkend voorlezen gaat de leerkracht geregeld het lezen onderbreken door het hardop denken te demonstreren. Hij/zij laat op deze manier zien op welke manier het denken over de tekst gestuurd wordt en op welke manier er betekenis wordt verleend aan de tekst.</p> <p>Interview Daniels Daniëlle: Volgens Daniels Daniëlle kunnen we kinderen begeleiden in het begrijpend luisteren doormiddel van de vier V's.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorkennis: wat weten de kinderen al?

	<ul style="list-style-type: none"> • Visualiseren: dingen voorstellen bij het verhaal (door bepaalde elementen die ze maar voor de helft zien). • Voorspellen: vragen stellen die de kinderen beantwoorden door voorspellingen te doen. • Vragenstellen: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe?
<p>Om het concept over te brengen naar het team is het belangrijk om de betrokken collega's te betrekken en hen input te geven.</p>	<p>Tekstbron: Stevens (z.d.) Ze halen 3 belangrijke sleutelwoorden aan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Betrek ze bij de richting van uw organisatie, waar gaan we naar toe? • Betrek ze bij het gesprek, wat verwachten we van elkaar? • Betrek ze bij het gesprek, hoe gaan we het doen? <p>Interview: Daniels, (2021) en tekstbronnen: (Bequoye, 2020a; Stichting Lezen 2018; Caleidoscoop 2010; Vansteenkiste, Soenens, 2017)</p> <p>Om personen te motiveren is het belangrijk om hen te benaderen vanuit de vitamines voor de groei. Op die manier worden mensen gemotiveerd vanuit de intrinsieke motivatie.</p> <p>Tekstbron: (Vernooy, 2012) Het is van belang dat een team eigenaarschap ontwikkelt met betrekking tot effectief leesonderwijs. Dit wil zeggen dat effectief leesonderwijs door het hele team wordt gedragen en dat elk teamlid zich daar verantwoordelijk voor voelt.</p>

4.2 Beschrijving van het ontwerp

Na het opsommen van de verschillende eisen waaraan een ontwerp moet voldoen, ben ik gestart met het uitwerken. Tijdens de uitwerking van dit ontwerp heb ik geprobeerd mij zo goed mogelijk te houden aan de ontwerpeisen.

Ik heb ervoor gekozen om aan de slag te gaan met een handleiding. Deze handleiding bestaat uit een theoretisch gedeelte en een praktijkgedeelte. Op deze manier probeerde ik de leerkrachten in de eerste plaats de nodige kennis mee te geven om hun geheugen op te frissen of om nieuwe elementen te ontdekken. Zo hebben zij zeker de nodige basiskennis om aan leesbevordering te doen.

Hiernaast kunnen ze aan de slag met het praktische gedeelte dat ingaat op de aandachtspunten bij leesbevordering in de klas en is er een 'how to' voorzien om de boekenhoek uit te werken, effectiever voor te lezen en ouders te betrekken. Verder bevat de handleiding foto's, een Pinterestbord met ideeën voor de boekenhoek en een voorbeeld van mijn boekenhoek in de stageklas.

Ook zorgde ik ervoor dat er in de bundel kant-en-klare voorbeelden stonden om aan de slag te gaan met digitale voorleesboeken. Om hieraan te werken voorzag ik een stappenplan om video's op te nemen en op YouTube te uploaden. Ook voorzag ik voor de leerkrachten een breed aanbod aan boeken die ik zelf had opgenomen en boeken die ze online terugvinden aan de hand van QR-codes.

Om mijn ontwerp zo functioneel mogelijk te maken voorzie ik in mijn handleiding ook een doelenlijst, gekoppeld aan voorbeelden die je in de boekenhoek of tijdens activiteiten kan doen om aan deze GO-leerplandoelen te werken. Op deze manier wilde ik de handleiding praktisch en gebruiksklaar maken voor de leerkrachten.

Nadat mijn promotor mijn ontwerp had nagelezen en had goedgekeurd, besloot ik om hiermee aan de slag te gaan en een focusgroep op te richten. In deze focusgroep zaten 2 leerkrachten van de eerste kleuterklas, een leerkracht van de tweede kleuterklas en 2 leerkrachten van de derde kleuterklas. De bedoeling van deze focusgroep was om via hen informatie te verkrijgen en hen inspraak te geven bij het bijsturen van mijn ontwerp. De leerkrachten van de eerste en tweede kleuterklas zouden aan de slag gaan met de boekenhoek en de handleiding. De leerkrachten van de derde kleuterklas zouden mijn handleiding grondig doornemen en feedback geven waar nodig, omdat alle leerkrachten van de derde kleuterklas een stagiaire hadden in de maand mei.

4.3 Tussentijdse reflectie:

Tijdens mijn stage ging ik aan de slag met de boekenhoek en merkte ik in de twee eerste stage weken al dat enkele ingrepen de boekenhoek deden leven. De kinderen waren erg enthousiast over de boekenhoek en wilden er graag spelen. Ze waren rustig en lazen verschillende boeken. Ze zochten plaatjes in de zoekboeken die ik had voorzien en luisterden ook naar luisterboeken of naar digitale voorleesverhalen. Dit zorgde ervoor dat de boekenhoek erg in trek was. Voor een duidelijk kijk hierop verwijs ik graag naar bijlage 6.4 omtrent de observaties. Hierin staat uitgebreid omschreven wat ikzelf opmerkte tijdens mijn stage. Ook het integreren van 'Greetje' de klaspop/het leesvriendje deed de interesse van kinderen stijgen. Ze wilden supergraag met haar in de boekenhoek zitten en konden een lange tijd rustig vertoeven in deze hoek. Na de integratie van de klaspop 'Greetje' merkte ik dat het spel van de kinderen diepgang kreeg. De kinderen verwoordden steeds meer wat ze zagen op prenten en verzonnen de tekst erbij om aan Greetje te vertellen.

Voor de focusgroep kreeg ik van de leerkrachten van de derde kleuterklas feedback op de handleiding. Ze gaven aan dat de handleiding goed in elkaar stak. Ze vonden het vooral handig om een aanschouwelijke handleiding in handen te hebben en hiermee aan de slag te gaan in de toekomst. Een van de juffen gaf aan dat ze het handig zou vinden als de theorie onderverdeeld werd met tussentitels om op die manier een overzicht te hebben op een pagina met veel tekst. Beide leerkrachten gaven aan dat ze het luik boekpromotie/boekoriëntatie wat misten en dat ik dit meer in de kijker moest zetten om ook dit belang aan te kaarten. Dit paste ik aan in mijn handleiding. Op deze manier kwam ik tegemoet aan hun verwachtingen.

De andere leerkrachten van de focusgroep gaven aan dat ze door tijdsgebrek nog niet waren toegekomen aan het uittesten van de bundel en dat ze dit later wilden doen. Dit illustreert eigenlijk goed dat leerkrachten echt van binnenuit betrokken zouden moeten zijn bij het leesbeleid. Als ze zelf kunnen meedenken en bijvoorbeeld samen op ideeën komen, zal het veel makkelijker en minder tijdrovend voor hen zijn om kleine ingrepen te doen in hun eigen klas. Het uitwerken van een leesbeleid vraagt een grote investering van het hele team, dit is vaak niet evident dit omdat er vaak ook nog andere prioriteiten zijn voor een school.

4.4 Eindreflectie:

Tijdens mijn laatste twee weken ging ik zelf nog meer aan de slag met de boekenhoek. Ik probeerde om de boekenhoek steeds aantrekkelijk te houden. Na de eerste twee weken merkte ik dat deze minder in trek was. De kleuters leken uitgespeeld in de hoek. Dit wilde ik niet laten gebeuren, dus besloot ik in te zetten op de boekenhoek. Ik deed aan boekpromotie en probeerde kinderen op deze manier te prikkelen om boeken dieper te bekijken. Ik las aan de kinderen een verhaal voor en liet bijvoorbeeld de laatste pagina niet zien en vertelde het einde niet. De kinderen kregen de opdracht om zelf het einde van het verhaal te verzinnen. Ook ging ik aan de slag met het ontwerpen van de boekenkaft in de boekenhoek wat ervoor zorgde dat de kinderen weer enthousiast waren om aan de slag te gaan hiermee. Ook dit zorgde ervoor dat de kinderen steeds met volle overtuiging kozen voor de hoek. De kinderen gaven hun spel in de boekenhoek meer diepgang en breidden hun kennis uit.

De laatste week van stage kreeg ik de volgende feedback van de juffen van de eerste kleuterklas:

- Intro digitale verhalen voorzien van een speels liedje
- Luider spreken in toekomstige opnames
- Bepaalde tips zijn gekend en niet nieuw voor een van de juffen.
- In de eerste kleuterklas is het werken met digitale voorleesverhalen moeilijk, omdat zij hier begeleiding voor nodig hebben en niet zelfstandig aan de slag kunnen.

Ik vind de feedback handig om te krijgen, wel merk ik dat de feedback die ik krijg soms niet in overeenstemming is met wat ik zie. Een voorbeeld hiervan is dat de leerkrachten melden dat bepaalde tips bekend zijn voor hen, wat ik uiteraard begrijp, want het zijn ook standaardtips die geregeld terugkomen. Het tegenstrijdige voor mij is dat zij dit weten, maar dat het niet geïntegreerd raakt in de klas. Daarom zorgde ik voor die herhaling van een aantal aspecten, zoals de kaft naar voren plaatsen of een leesvriend integreren. Zoals in zo veel scholen is het ook heel erg druk, waardoor er weinig tijd is om in te zetten op leesmotivatie en -plezier. De gedragenheid kan groter zijn wanneer iedereen betrokken wordt bij het uitdenken van het leesbeleid. De kans is groot dat dit dan een grotere prioriteit krijgt.

Daarnaast merkte ik dat de timing en de omstandigheden verloop van het uittesten van mijn ontwerp beïnvloedden. De leerkrachten gaven aan dat de maand mei een enorm drukke maand is. Ze vertelden dat het op andere momenten gemakkelijker zou zijn om hier mee aan de slag te gaan. Ik ben me er bewust van en heb ook zelf ervaren hoe druk de maand mei is op school. Ook merkte ik dat het als stagiaire een hele klus is om een resultaat te bekomen. Het is en blijft van cruciaal belang dat het leesbeleid op school gedragen wordt vanuit de directie. Ondanks het feit dat de directie volledig achter mijn onderzoek stond, heb ik moeilijkheden ervaren om het team te betrekken bij het inzetten op leesbevordering.

Na gesprekken met mijn promotor konden we ook vast stellen dat het leesbeleid iets is wat door het hele team gedragen moet worden, alleen lukt het niet. Dit haalde ik ook al aan in hoofdstuk 1.1.3.6 op bladzijde 31. De aspecten die ik hier benoem, zorgen er mee voor dat een leesbeleid door het hele team gedragen kan worden.

Ook deed ik gedurende mijn stage een stap in de richting van ouderbetrokkenheid. Ik zorgde voor een huistaakje op vrijdag waarbij het de bedoeling was dat de kinderen een verhaal bekeken samen met hun ouders. Hierbij was het de bedoeling dat de ouders nadien enkele vragen bespraken met hun kind. Ook dit zorgde er mee voor dat ik ouders kon betrekken bij het voorlezen.

5 Concluderen en vooruitblikken

5.1 Algemene conclusie

Via dit onderzoek hoopte ik nieuwe kennis en inzichten te verwerven omtrent leesbevordering bij jonge kinderen. Doorheen dit onderzoek heb ik enorm veel nieuwe kennis en inzichten verworven en kan ik vaststellen dat ik mijn onderzoeksvraag heb kunnen beantwoorden.

Mijn onderzoeksvraag luidde als volgt: hoe kan ik in mijn stageklas inzetten op leesbevordering én andere leerkrachten hierbij ondersteunen? Ik kan hierbij zeggen dat ik op deze onderzoeksvraag een duidelijk antwoord heb gekregen. Dit komt mede door het beantwoorden van mij deelvragen. Vooraleer ik kon beginnen was het nodig om opzoekwerk te doen rond leesbevordering. Ik merkte al gauw dat er zowel oude bronnen als nieuwe bronnen in de literatuur te vinden zijn die aanhalen dat de kinderen niet meer graag lezen en dat er weinig wordt ingezet op leesbevordering bij kinderen. Tijdens mijn stage viel het me op dat de kinderen enorm betrokken waren bij de boekenhoek en hier ook uit zichzelf voor kozen. Ook tijdens het voorlezen merkte ik dat de kinderen doorheen de stage gegroeid zijn in begrijpend luisteren.

Om het antwoord op mijn onderzoeksvraag te formuleren wil ik eerst de deelvragen concreet beantwoorden. De deelvragen zorgden er namelijk voor dat mijn onderzoeksvraag beantwoord kon worden en dat ik mijn ontwerp op poten kon zetten.

Als eerste deelvraag wilde ik graag te weten komen wat er cruciaal is om kinderen te motiveren. Door mijn literatuurstudie kan ik vaststellen dat de vitamines van de groei van belang zijn om tot motivatie te komen bij kinderen, net als bij volwassenen. Bij de vitamines van de groei moeten we rekening houden met het ABC-principe, dat staat voor autonomie, relationele verbondenheid en competentiegevoel. Deze vitamines van de groei leiden tot een natuurlijke exploratiedrang, die op haar beurt leidt tot intrinsieke motivatie. Het is belangrijk om als leerkracht de intrinsieke motivatie aan te sporen bij kinderen. Ook kon ik terugvinden dat binnenklasdifferentiatie bijdraagt tot de motivatie van kinderen. Inspelen op de interesses leidt tot een verhoogde motivatie, inspelen op het profiel leidt tot een verhoogde leerefficiëntie en inspelen op de leerstatus leidt dan weer tot een verhoogde leerwinst. Hierbij moet de leerkracht rekening houden met de kenmerken van een krachtige leeromgeving. Ook een positieve leesspiraal is belangrijk, voldoende kansen voorzien waarbij kinderen positieve ervaringen kunnen opdoen met lezen. Tot slot is ook de betrokkenheid van belang. Als leerkracht moet je er dus voor proberen te zorgen dat leerlingen betrokken worden bij een boek. Wanneer je inzet op bovenstaande elementen, zal de motivatie van kinderen toenemen.

De tweede deelvraag onderzoekt hoe leerkrachten de boekenhoek kunnen inrichten zodat de kleuters zelfstandig aan de slag kunnen gaan met de boekoriëntatie en op die manier tot leesplezier komen. Ik wist al dat ik de motivatie kon aanwakkeren via de vitamines van de groei, nu moest ik nog een literatuurstudie doen om te achterhalen welke aspecten belangrijk waren in de boekenhoek. Ik moet eerlijk zeggen dat ik voor deze bachelorproef weinig aandacht schonk aan mijn boekenhoek. Door mijn bachelorproef werd ik enorm geprikkeld en heb ik enorm veel geleerd. Ik heb ook ervaren wat het effect kan zijn van een goed ingerichte boekenhoek met een rijk aanbod en hoe dit de hoek laat leven in de klas. De volgende aandachtspunten wil ik zeker nog even opnemen in deze conclusie om het belang ervan te benadrukken volgens mijn eigen ervaringen:

- Zorg voor een gevarieerd boekenaanbod met verschillende soorten boeken, kranten, magazines, prentenboeken, informatieboeken, zoekboeken, kunstboeken, liedboeken, poëzie boeken, kookboeken, voelboeken enzovoort.

- Voorzie indien mogelijk een aantrekkelijke, rustige plek en vaste plek om te lezen met een goede belichting.
- Plaats boeken binnen handbereik: wanneer kinderen interesse hebben in een boek, moeten zij hier directe toegang toe hebben.
- Laat niet te veel kleuters tegelijk in de boekenhoek, beperk dit tot 3 kinderen.
- Verander het boekenaanbod regelmatig, minstens om de 3-4 weken.
- Richt de voorkant van boeken naar kinderen toe, zodat ze de voorkant van de kaft zien, die al veel over het boek vertelt.
- Geef kinderen nieuwe boeken en laat ze kennismaken met boekoriëntatie om op die manier positief te leren omgaan met de boeken. Ze moeten leren wat mag en niet mag. Nieuwe, verzorgde boeken nodigen kinderen meer uit om te lezen. Ook is het belangrijk om als schoolteam in te zetten op leesonderwijs, op deze manier werkt iedereen hier samen aan en dit komt de kinderen ten goede.
- Het is de taak van de volwassenen om kinderen te leren hoe ze een boek wel en niet lezen. Wij kunnen hen leren hoe we elementen in een boek noemen. Boekoriëntatie is cruciaal. (Daniels, 2021 en Steverlinck, 2020)

Zelf heb ik gemerkt dat begeleide keuzeactiviteiten in de boekenhoek ervoor zorgen dat de spelmogelijkheden worden uitgebreid en dat de kinderen hierdoor een duidelijker beeld krijgen van wat er allemaal kan gebeuren in de boekenhoek.

Met mijn derde deelvraag wilde ik graag te weten komen welke invloed begrijpend luisteren heeft op leesbevordering en hoe je hieraan kan werken in de kleuterklas. Uit mijn literatuurstudie kan ik concluderen dat door in te zetten op begrijpend luisteren, je kinderen kan helpen om zich te ontwikkelen. Ze zullen door het begrijpend luisteren later in het lager onderwijs beter aan de slag kunnen gaan met begrijpend lezen. Begrijpend luisteren is namelijk een strategie die het best beheerst wordt voordat kinderen starten met begrijpend lezen. Werken aan begrijpend luisteren kan je doen door verschillende vragen te stellen. Deze vragen houden meer in dan enkel wie-, wat-, waar- en waarmee-vragen. Het zijn vragen die kinderen aan het denken zetten, zoals waarom- en hoe-vragen. Chambers (2012) haalt aan dat leerkrachten voorzichtig moeten zijn met waaromvragen. Kinderen kunnen dit ervaren als een controle, ze zullen vlugger denken bij zulke vragen dat ze zich moeten bewijzen. In bepaalde situaties kan dit zoals waarom zou iemand zich zo voelen, maar wanneer je vraagt en waarom denk je dat zullen ze dit ervaren als een controle moment en klappen veel kinderen toe. De vraag 'Hoe komt het dat je dat denkt?' komt minder bedreigend over voor kinderen.

Bij het begrijpend luisteren is het belangrijk om kinderen te stimuleren en te ondersteunen in het hardop denken. Hierbij is het belangrijk om tijdens het voorlezen vragen te stellen aan kinderen, vragen die kinderen aanzetten tot hardop denken. Natuurlijk is dit iets dat kinderen moeten leren. De leerkracht kan dit doen door kinderen te laten zien hoe zijn/haar eigen denkproces eruit ziet door zelf geregeld hardop na te denken. Het is namelijk heel normaal dat kinderen dit gegeven moeilijk vinden. Door als leerkracht voorbeelden te geven, kunnen kinderen het hardop denken makkelijker zelf toepassen. Ook kunnen we kinderen begeleiden door aandacht te besteden aan de vier V's, namelijk:

- Voorkennis: wat weten de kinderen al?
- Visualiseren: zich dingen voorstellen bij het verhaal (door bepaalde elementen die ze maar voor de helft zien).
- Voorspellen: vragen stellen die de kinderen beantwoorden door voorspellingen te doen.
- Vragen stellen: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe?

Door op voorhand al na te denken over de vier V's zullen deze aan bod komen tijdens de les die je geeft.

Ook wilde ik graag te weten komen welke invloed een leesnetwerk heeft. Hierover kon ik in de literatuur terugvinden dat het cruciaal is om als school en als leerkracht ouders bewust te maken van leesbevordering, de mogelijkheden van het leesnetwerk en de functies van de bibliotheek. Als school is het belangrijk om ouders aan te moedigen om gebruik te maken van de bibliotheek. Dit kan de school op diverse manieren doen, het kan het een goed idee zijn om tijdens oudercontacten het belang aan te halen door een boekenrek te plaatsen en door informatiebrochures van de bibliotheek mee te geven tijdens oudercontacten.

Hierdoor worden ouders meerdere keren per jaar geconfronteerd met dezelfde brochure en door de herhaling zullen ze bewuster worden van het belang van leesbevordering. Ouders kan je op verschillende manieren betrekken om hen steeds te wijzen op het belang van leesbevordering. Zo kan je op je Facebookpagina, via je Whatsappgroep, door filmpjes te delen van de juf die verhalen op verschillende manieren voorleest, door foto's delen van de kinderen met verwijzing naar de boeken die hen boeien enzovoort.

Tot slot wilde ik door mijn literatuurstudie graag te weten komen hoe ik het schoolteam kon stimuleren om samen aan de slag te gaan met het ontwerp. Ikzelf merkte dat dit aspect als stagiaire zijnde een moeilijke opgave was. Ik besloot om voor ik het ontwerp zou maken op zoek te gaan naar aspecten die belangrijk zijn om een schoolteam mee te krijgen in een veranderingsproces. Voor deze vraag vond ik terug dat het belangrijk is om de medewerkers te betrekken bij het concept dat aangeboden zal worden om hun betrokkenheid te verhogen. Ook wilde ik proberen de leerkrachten van de focusgroep zoveel mogelijk inspraak te geven, door hen onder andere mee te laten denken en het proces mee vorm te laten geven. Ook de vitamines van de groei die ik eerder aanhaalde bij deelvraag één komen hier weer aan bod. De vitamines van de groei helpen om een team te motiveren, dit wakkert de intrinsieke motivatie aan. Inzetten op de vitamines van de groei kan ik doen door het team inspraak te geven. Wanneer ze mijn ontwerp niet goed vinden, of iets willen toevoegen, kunnen ze mij dit altijd laten weten, op die manier wordt mijn ontwerp op maat van hen gemaakt en hebben ze inspraak in het hele proces. Omdat ze zelf het ontwerp kunnen uittesten, zullen ze zich ermee verbonden voelen en zullen ze zich ook meer betrokken voelen bij het ontwerp. Door middel van het ontwerp wil ik de leerkrachten een houvast geven, waardoor ze kunnen nagaan of ze goed bezig zijn. Tijdens de uitvoering van deze deelvraag merkte ik dat de leerkrachten enthousiast waren en mijn voorstellen graag wilden uitproberen. Door de drukke maand mei gaven ze aan dat de beperkte tijd ervoor zorgde dat ze het ontwerp niet optimaal konden uittesten. Ze hebben het gedurende een week geprobeerd en gaven ook de nodig feedback. De leerkrachten beamen dat ze voldoende betrokken werden bij de uitwerking, ze kregen de kans om aan te tonen wat er voor hen miste, welke materialen ze eventueel nog nodig hadden, welke aanpassingen ze nog wilden zien.

Eenmaal ik deze bovenstaande deelvragen had beantwoord, ging ik aan de slag met mijn ontwerp. Nu kan ik dan ook een antwoord formuleren op mijn onderzoeksvraag. Ik kan zowel in mijn stageklas als in de andere klassen inzetten op leesbevordering door een boekenhoek in de klas te integreren die kinderen uitnodigt om op verschillende manieren zelfstandig met boeken aan de slag te gaan en door hen te prikkelen tijdens begeleide activiteiten. Door de uitwerking van mijn ontwerp kon ik de andere leerkrachten informeren over het werken aan leesbevordering. In dit ontwerp probeerde ik zoveel mogelijk rekening te houden met de ontwerpeisen die ik bepaalde aan de hand van mijn deelvragen. Hierdoor probeerde ik de leerkrachten een handleiding te geven die gebruiksklaar is. Wanneer de leerkrachten aan de slag gaan met deze handleiding, zullen zij verschillende theoretische kaders kunnen vinden die inzetten op leesbevordering, maar ook praktische elementen die gebruiksklaar zijn zodat zij direct aan de slag kunnen met deze handleiding. Door mijn ontwerp vind ik zelf dat mijn onderzoeksvraag beantwoord is. Je kan namelijk door een rijke boekenhoek, te praten over boeken, verhalen voor te lezen op diverse manieren en begeleide keuzeactiviteiten aan te

bieden in de boekenhoek, inzetten op leesbevordering en door al deze aspecten te bundelen in een handleiding, kunnen andere leerkrachten hier ook mee aan de slag gaan.

5.2 Reflectie onderzoeksproces en eigen groei

In juli 2020 ging ik voor het eerst aan de slag met het onderzoeksproces. Dit was een nieuw gegeven. Eerder dat jaar werden we in het vak kritisch in de samenleving, voorbereid op de eerste stappen van dit proces. Ik moet zeggen dat dit vak mij geholpen heeft bij het vormen van de eerste stappen van mijn bachelorproef. Het zelfstandig aan de slag gaan in de zomermaanden was daardoor geen moeilijk gegeven. Ik heb een planning gemaakt die er mee voor zorgde dat ik in september de eerste deadline kon halen. Deze strakke planning is een gegeven dat ik gedurende mijn gehele onderzoekscyclus heb proberen toe te passen. Tijdens mijn literatuurverkenning ontdekte ik dat er zowel nieuwere als gedateerde bronnen aangaven dat leesbevordering een probleem is dat bij de horens gevat moest worden. Hoe meer ik me verdiepte in het onderwerp, hoe sterker mijn interesse in dit onderwerp groeide. Voordat ik begon met de onderzoekscyclus, was ik van plan om in te zetten op leesbevordering thuis. Wanneer ik voor het eerst naar mijn stageschool ging, merkte ik al gauw dat mijn stageklas geen boekenhoek had. Voor mij voelde dit als een teken, ik voelde dat ikzelf eerst iets in de klas moest veranderen alvorens ik ouders kon betrekken bij het probleem. In de klas was een bak met boeken aanwezig die de kinderen tijdens het wachten konden raadplegen. Na een gesprek met mijn promotor besloten we het onderzoek over een andere boeg te gooien en de titel te veranderen naar leesbevordering in de kleuterklas. In mijn 5xW+H-vragen stond al heel wat informatie over leesbevordering voornamelijk toegespitst op de ouderbetrokkenheid. Nu ik besloten had het onderzoek aan te passen, moest ik ook hier nieuwe informatie aan toe voegen. Na een gesprek met de directeur en na het beantwoorden van mijn deelvragen merkte ik op dat een handleiding die gebruiksklaar is het ideale ontwerp zou zijn om mee aan de slag te gaan in de klas en op school. Dit ontwierp ik dan ook. Doorheen het onderzoeksproces merk ik dat ik gegroeid ben op verschillende vlakken ook op de rollen van de leerkracht. Hieronder spits ik toe op welke manier ik vind dat ik dankzij dit onderzoek gegroeid ben in een bepaalde rol.

Rol 1: begeleider

In de rol als begeleider kon ik groeien dankzij mijn onderzoek, doordat ik in mijn onderzoek rekening hield met de beginsituatie van mijn stageklas, er was namelijk geen boekenhoek aanwezig. Ook probeerde ik tijdens mijn stage in te spelen op de belevingswereld van zowel de klasgroep als de individuele kleuter. In de boekenhoek zorgde ik voor algemene doelen, maar ook voor aangepaste ontwikkelingsmaterialen. In functie van mijn onderzoek rond leesbevordering wisselde ik activiteiten ook af op vlak van groeiperingsvormen. Ik zorgde in mijn boekenhoek en tijdens verhalen ook voor binnenklasdifferentiatie en hield rekening met het inclusiviteitsprincipe met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling. Al deze acties lieten me groeien als begeleider doorheen mijn stage en onderzoek. In de toekomst lijkt het mij een uitdaging om uitdagende doelen te selecteren om ook deze doelen een vaste plek te geven in de boekenhoek van een derde kleuterklas.

Rol 2: opvoeder

Op deze rol heb ik kunnen inzetten doordat ik met mijn boekenhoek een aangename en uitdagend speel-, leer-, en leefklimaat probeerde te creëren. In mijn boekenhoek zag ik de uitgelezen kans om in te spelen op de sociale, culturele en talige diversiteit binnen de klasgroep. Dit deed ik door in de boekenhoek een breed aanbod aan boeken te bieden met een grote diversiteit in. Boeken waarin het kind twee papa's heeft, boeken met kinderen met verschillende huidskleuren. Ook boeken met kinderen van verschillende culturen. De sites pluizer.be en boekenzoeker.be bevatten een heel breed aanbod aan boeken. Deze boeken worden beoordeeld, je kan zoeken op leeftijd dit zorgt er voor dat je een andere kijk hebt op

verschillende boeken. Door in te zetten op die diversiteit in boeken kwamen de kinderen hiermee in contact. Zelf vind ik dat ik nog meer kon inzetten op de talige verschillen tussen kinderen. De bib bezit ook een uitgebreid aanbod aan anderstalige prentenboeken. Door deze te integreren in de boekenhoek, een ouder uit te nodigen die een verhaal in een andere taal komt voorlezen, komen alle kinderen in contact met talensensibilisering. Dit zorgt er dan weer voor dat anderstalige kleuters zich welkom en gewaardeerd voelen in hun moedertaal. De kinderen kregen ook de kans om zichzelf te ontplooien en te groeien als maatschappelijk participant. De kinderen krijgen in de klas de kans om bij de verhalen hardop na te denken. Hierbij is het ook de bedoeling dat ze vanuit hun eigen mening gaan verwoorden waarom zij iets vinden of denken. Hierdoor leren de kinderen elkaars mening respecteren en op een gepaste manier reageren op elkaar.

Rol 3: inhoudelijk expert

Op vlak van inhoudelijk expert ben ik kunnen groeien doordat ik de literatuurstudie heb uitgevoerd, ik heb me de principes van leesbevordering eigen gemaakt en heb ook geprobeerd om dit tot uiting te laten komen. Zo zette ik in de boekenhoek in op verschillende leergebieden om op die manier leergebiedoverschrijdend te kunnen werken.

Rol 5: innovator

Op vlak van innovator vind ik dat ik ben kunnen groeien door zowel in mijn stageklas als in mijn stageschool aan de slag te gaan met mijn handleiding, op zich is deze handleiding (relatief) innovatief omdat er de basis inzit en omdat deze elementen aan bod komen in de lessen die we krijgen in onze opleiding. Onderzoek wijst ook uit dat het niet de moderne snufjes zijn die het leesplezier verhogen, maar dat het vooral de constante positieve aandacht voor boeken en de vitamines van de groei zijn die kinderen aanzetten tot lezen. Mijn stageschool gaf aan dat zij hier baat bij zouden hebben als alles gebundeld werd in een handleiding die gebruiksklaar is voor de kleuterleerkrachten. Mijn handleiding is bedoeld voor de stageschool en anderen, zij kunnen hier baat bij hebben en kunnen dit als basis gebruiken voor hun boekenhoek. Uit gesprekken met de leerkrachten van de eerste kleuterklas, is gebleken dat de bundel niet op maat is voor jongere kinderen. Hiervoor zal nog verder onderzoek moeten gebeuren. De boeken die via een QR-code werken zijn innovatief, omdat ikzelf dit nooit eerder probeerde, maar ook doordat de leerkrachten die deel uitmaakten van mijn focusgroep aangaven dat dit vernieuwend was en een leuke manier om te werken met boeken in de boekenhoek. Hiernaast vind ik dat ik gegroeid ben als innovator doordat ik gedurende mijn stage aan de slag ging met reflecteren. Ikzelf ben hierin gegroeid doordat ik een stageklas had met een diverse klasgroep en hierdoor merkte ik dat ik de beginsituatie goed in kaart moest brengen om te werken op maat van de kleuters in mijn klas. Door de observaties, de reflecties en de bijstellingen die ik uitvoerde, heb ik geprobeerd om zo goed mogelijk op maat van mijn klas te werken. Hierdoor vind ik dat ik gegroeid ben in de rol als innovator.

Rol 6: partner van ouders en verzorgers

Ik probeerde tijdens mijn stage ook de ouders te betrekken, dit deed ik door de kleuters als huistaak een digitaal voorleesverhaal mee te geven dat de kinderen samen met hun ouders konden bekijken. De ouders kregen als opdracht om de kinderen vragen te stellen nadien zodat de kinderen de kans kregen om één op één te werken met hun ouder/voogd. De kinderen gaven aan dat zij en hun ouders dit leuk vonden. Naar de toekomst toe kan ik hier nog sterker op inzetten door andere communicatiekanalen te gebruiken.

Rol 7: lid van het schoolteam

In deze rol ben ik kunnen groeien doordat ik het ontwerp volledig heb afgestemd op de stageschool, door de visie van de school gedeeltelijk op te nemen in het ontwerp en doordat de leerkrachten van de focusgroep en de directie inspraak kregen over de inhoud van de handleiding, vind ik dat ik ook op dit vlak een groei heb kunnen doormaken. Het is en blijft natuurlijk moeilijk om als stagiaire hetzelfde effect te bekomen als een collega. Ik merkte dat

dit op verschillende manieren anders ervaren werd doordat er een verschil was tussen mij en hen. Ik was de stagiaire en zij waren de leerkrachten. Ikzelf vond dit een moeilijk gegeven om hier dan ook een doorbraak in te bereiken zoals een volwaardig collega dat zou kunnen.

Rol 8: partner van externen

In de rol van partner van externen ben ik kunnen groeien doordat ik contact zocht met Daniëlle Daniels om een interview af te nemen om zo meer informatie te winnen over mijn onderwerp. Doordat ik met haar contact zocht, afspraken maakte en samenwerkte vind ik dat ik gegroeid ben in deze rol.

Rol 11: ondernemingsgezinde leraar

Op vlak van deze rol ben ik kunnen groeien doordat ik heb geprobeerd in het ontwerp mijn creativiteit te steken. Hierdoor maakte ik het ontwerp op een leuke, aantrekkelijke manier. Hiernaast heb ik me flexibel proberen op te stellen en tijdens het uitvoeren van mijn onderzoek heb ik steeds initiatief genomen. Dit deed ik door zelf het heft in handen te nemen, zelf aan de slag te gaan. Wanneer ik feedback kreeg paste ik dit aan, zodat mijn ontwerp voor de leerkrachten goed was. Op die manier kregen de leerkrachten ook input. Ook vind ik van mezelf dat ik heb doorgezet, ik heb van het begin tot het einde met heel veel interesse gewerkt aan mijn onderzoek. Ik vond het heel erg leerrijk. Ook wanneer ik op stage ontdekte dat er geen boekenhoek aanwezig was en ik eigenlijk aan de slag moest gaan met de boekenhoek in plaats van met de ouderbetrokkenheid heb ik de moed niet laten zakken en ben ik blijven doorzetten om tot dit resultaat te komen.

Door bovenstaande elementen vind ik van mezelf dat ik ben kunnen groeien in de rollen. Ik kan uiteraard mijn hele leven blijven groeien in deze rollen en op andere manieren. Een leerkracht is nooit klaar met bijleren en leert iedere dag nog iets. Hiervoor sta ik ook open. Wel ben ik blij met het resultaat dat ik heb verkregen.

5.3 Vooruitblik

In mijn vooruitblik wil ik graag mijn blik richten op een toekomstig verder onderzoek over leesbevordering. Ikzelf vond mijn boekenhoek geslaagd en ervaarde samen met de kinderen het succes van deze hoek. De kinderen genoten van momenten in deze hoek en beleefden plezier in de boekenhoek.

Uit een bevraging bij de leerkrachten is gebleken dat zij de handleiding in de toekomst nog zullen raadplegen. Het grootste succes van deze bundel is voor hen de verzameling digitale voorleesverhalen. De kleuterjuffen van de eerste kleuterklas gaven aan dat er nog een speelsere aanpak mag zijn om ook de jongste kinderen te prikkelen. Zelfstandig hiermee aan de slag gaan vinden zij niet haalbaar in een eerste kleuterklas. Naar volgende onderzoeken toe zou ik vooral aanraden om op zoek te gaan naar een manier om de handleiding functioneel te maken voor de jongste kinderen. Uit bevragingen heb ik kunnen vaststellen dat de leerkrachten van de tweede kleuterklas en derde kleuterklas baat hebben bij de handleiding. De leerkrachten van de eerste kleuterklas geven aan dat zij het functionele missen, de zelfstandigheid van de allerkleinste is heel anders dan de oudere kleuters. Hier kan ook dieper op worden in gegaan. Zodat de handleiding ook functioneel wordt in de eerste kleuterklas en eventueel in de peuterklas. Een ander aspect dat ook een meerwaarde kan zijn voor eventueel verder onderzoek, is verdieping bieden. Ik heb er bewust voor gekozen om de basis elementen in mijn handleiding te noteren. Dit deed ik omdat ikzelf ervaarde dat deze basis aspecten nog niet voldoende tot uiting komen in de klassen die ik voorbij zie komen. Hierdoor kan het een leuk idee zijn om wat verdieping te bieden in de tips rond de boekenhoek.

De juf van de tweede kleuterklas geeft aan dat de elementen die ik aanhaalde in mijn bundel zeer functioneel en handig waren in gebruik. Haar kleuters waren meteen weg met het digitale gegeven en genoten nog meer van haar boekenhoek door enkele kleine aanpassingen die zij deed. Uit de feedback die ik kreeg van de juffen kan ik stellen dat de handleiding voor de tweede en derde kleuterklas zeker bruikbaar en functioneel is. Voor de eerste kleuterklas zullen er nog enkele toevoegingen moeten gebeuren om ook voor deze doelgroep een succes te creëren.

Bibliografie

Bequoye, S. (2018a, augustus 1). *Onderzoek pleit voor meer leesplezier op school*. Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/onderzoek-pleit-voor-meer-leesplezier-op-school>

Bequoye, S. (2018b, augustus 2). *Wat is leesbevordering?* Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/wat-leesbevordering>

Bequoye, S. (2018c, augustus 7). *Waarom lezen goed is voor ons*. Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/waarom-lezen-goed-voor-ons>

Bequoye, S. (2018 c, oktober 18). *Hoe zetten bibliotheken in op leesbevordering?* Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/hoe-zetten-bibliotheken-in-op-leesbevordering>

Bequoye, S. (2020a, juli 10). *Hoe bevorder je intrinsieke leesmotivatie?* Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/hoe-bevorder-je-intrinsieke-leesmotivatie>

Bequoye, S. (2020 b, november 24). *Peiling brengt voorleesgedrag van Vlamingen in kaart*. Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://iedereenleest.be/over-lezen/nieuws/onderzoek/peiling-brengt-voorleesgedrag-van-vlamingen-kaart>

Bouwman, A., & Van De Mortel, K. (z.d.). *De doorgaande lijn van n begrijpend luisteren naar begrijpend lezen*. Smartonderwijs. Geraadpleegd op 20 januari 2021 via https://www.smartonderwijs.nl/uploads/9/4/6/7/9467353/van_begrijpend_luisteren_naar_begrijpend_lezen.pdf

Caleidoscoop. (2010). *Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren*. Geraadpleegd via <https://www.voppsy.ugent.be/pdfs/download.php?own=mvsteen&file=caleidoscoop.pdf>

Centrum voor Taal en Onderwijs. (z.d.). *De boekenhoek enkele ideeën en tips*. taalbeleid.org. Geraadpleegd op 24 februari 2021 via http://taalbeleid.org/www_cteno/assets/downloads/ko_achtergrond_klaspraktijk_boekenhoek.pdf

Chambers, A. (2012). *Leespraat* (1ste ed.). NBD Biblion.

de Haan, N. (2016, september). *Voorlezen tegen taalachterstand*. HJK. Geraadpleegd via <https://www.hjk-online.nl/wp-content/uploads/Archief/HJK/Artikelen/2016/44-01%20september%202016/44-01%20De%20Haan-voorlezen.pdf>

De Reinpad-Gelieren. (z.d.). *Visie*. Geraadpleegd op 5 maart 2021 via <http://www.dereinpad.be/visie/>

Donk, C., & Lanen, B. (2020). *Praktijkonderzoek in de school* (4de ed.). Coutinho.

Fastenau, K. (2020, 9 maart). *Maak je digitale platform toegankelijker voor ouders*. Klasse. Geraadpleegd via <https://www.klasse.be/182416/maak-je-digitale-platform-toegankelijker-voor-ouders/>

Gijssel, M. (2020, 14 december). *Heeft instructie in en begeleiding van begrijpend luisteren in groep 1 en 2 een positief effect op begrijpend lezen in groep 4?* wij-leren.nl. Geraadpleegd via <https://wij-leren.nl/instructie-begeleiding-begrijpend-luisteren-kleuters-begrijpend-lezen.php>

Iedereen Leest. (z.d.). Boekenzoeker. Boekenzoeker. <https://www.boekenzoeker.be/>

Jongsma, L. (2019, 15 september). *Inspiratieblog: De perfecte begrijpend luisteren activiteit in 8 stappen – kleuteruniversiteit.* Kleuteruniversiteit. Geraadpleegd via <https://www.kleuteruniversiteit.nl/2019/09/inspiratieblog-de-perfecte-begrijpend-luisteren-activiteit-in-8-stappen/>

Kraaijkamp, G. (2002). *Leesbevordering door ouders, bibliotheek en school.* Stichting Lezen. Geraadpleegd via <https://www.lezen.nl/sites/default/files/kraaijkamp.pdf>

Krings-Heussen, M. (2006, maart). *Van begrijpend luisteren naar begrijpend lezen.* JSW. Geraadpleegd via <https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/bijlagen/JSW/vannaar.pdf>

Laevers, F., Bertrands, E., Declercq, B., & Daems, M. (2004). *Ondernemingszin (h)erkennen. Instrumenten voor de screening van kleuters en de observatie van de speel- en leeromgeving.* Leuven: Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs.

Leemans, L. (2020, 11 september). *8 tips voor een aantrekkelijke boekenhoek.* Klasse. Geraadpleegd via <https://www.klasse.be/213764/tips-aantrekkelijke-boekenhoek/>

LINC vzw. (z.d.). Pluizer | recensies kinder- en jeugdboeken. Pluizer. <https://www.pluizer.be/>

MIRO. (z.d.). *Mind Map Online | Free Mind Mapping Software | Miro.* Geraadpleegd op 20 juli 2020 via https://miro.com/mind-map/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=S|GOO|NB|WW|NL-NL|MindMapping|BMM&utm_custom=10111051655&utm_content=437086245106&utm_term=+mindmap%20+gratis&matchtype=b&device=c&location=1001162&xuid=CjwKCAjwqML6BRAHEiwA

Monfoort, A., & Wolters, R. (2014). *Ouders betrekken bij het lezen.* Stichting Lezen. Geraadpleegd via <https://www.lezen.nl/sites/default/files/ouders%20betrekken%20bij%20lezen%20nw.pdf>

Sikkema-de Jong, M. T., & Swart, E. K. (2017, september). *Leerzame voorleesapps kiezen.* HJK. Geraadpleegd via <https://www.hjk-online.nl/wp-content/uploads/Archief/HJK/Artikelen/2017/45-01%20september%202017/45-01%20Sikkema-voorleesapps.pdf>

Soetaert, R. (2006). *Cultuur van lezen.* Nederlandse Taalunie. Geraadpleegd via <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Cultuurvanhetlezen.pdf>

Stevens, J. (z.d.). *Betrokkenheid op de werkvloer vergroten: Hoe doet u dat?* De Steven training | coaching | outplacement. Geraadpleegd op 5 maart 2021 via <https://www.desteven.nl/leerdoelen/leidinggevende-manager/leerdoel-training-teamontwikkeling-teambuilding/betrokkenheid-medewerkers>

Steverlinck, S. (2020). *Taal 2.* Hogeschool PXL Hasselt.

Stichting Lezen. (2018, 1 december). *Leesmonitor - Het Magazine 2018*. Geraadpleegd via <https://www.lezen.nl/publicatie/leesmonitor-het-magazine-2018/>

Stichting Lezen. (2019, april). Literaire gesprekken in de klas. Geraadpleegd via https://www.lezen.nl/sites/default/files/literaire_gesprekken_lr.pdf

Stichting Lezen. (2020, juni). *De doorgaande leeslijn*. issuu. Geraadpleegd via https://issuu.com/stichtinglezen/docs/de_doorgaande_leeslijn_2020_digitaal/2?ff&showOtherPublicationsAsSuggestions=true

Struyven, K., & Coubergs, C. (2015). *Ieders leer-kracht* (1ste ed.). Acco.

Van Coillie, J. (2007). *Leesbeesten en boekenfeesten* (1ste ed.). Ars Aequi Libri.

Van Dale. (2020). Van Dale. <https://www.vandale.be/>

Van de Schans, S., Van Tuijl, T., & Verkaik, R. (2012). *Interactief voorlezen in een notendop*. Hogeschool Rotterdam. Geraadpleegd via https://www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/399d77e3f44642dcb222b4c4a4e9af64/7a.beroepsproduct_interactief-voorlezen.pdf

Van den Eende, L. (2012). *Een positief leesklimaat in de klas?* UGent. Geraadpleegd via https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/893/884/RUG01-001893884_2012_0001_AC.pdf

Van Dingenen, M. (2018, augustus 3). *Elke dag leesplezier in de klas*. Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/de-praktijk/elke-dag-leesplezier-de-klas>

Vansteenkiste, M., & Soenens, B. (2015). *Vitamines voor groei* (1ste ed.). Acco.

Van Tilburg, S. (2018, september 12). *Wat maakt een goed leesplezierbeleid op school?* Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/wat-maakt-een-goed-leesplezierbeleid-op-school>

Van Tilburg, S. (2020, juli 18). *Zes bouwstenen van een kwalitatieve leesomgeving*. Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/de-praktijk/zes-bouwstenen-van-een-kwalitatieve-leesomgeving>

Verbruggen, J. (2019, 28 augustus). *Vind je het ook zo moeilijk om jouw kleuters in de boekenhoek te krijgen? Met deze gouden tips lukt het je wel!* Kleutergewijs. Geraadpleegd via <https://kleutergewijs.wordpress.com/2019/08/28/vind-je-het-ook-zo-moeilijk-om-jouw-kleuters-in-de-boekenhoek-te-krijgen-met-deze-gouden-tips-lukt-het-je-wel/>

Vernooy, K. (2012). *Elk kind een lezer* (1ste ed.). Maklu, Uitgever.

6 Bijlagen

6.1 Ontwerp

Leesbevordering in de klas
hoe doe ik dat?

Inhoud

Voorwoord:	3
1 Wat is leesbevordering?	4
2 Waarom zou je inzetten op leesbevordering?	5
3 Wat zijn de effecten van leesbevordering?	6
4 Hoe zet je in op leesbevordering?	7
5 Een boekenhoek, een must. Hoe richt je deze in?	9
5.1 Een eerste vraag die je aan jezelf moet stellen is waarom heb (of wil) ik deze hoek?	
5.2 Hoe richt je de boekenhoek nu best in?	11
5.2.1 Cruciaal bij de boekenhoek:	11
5.2.2 Tips voor de inrichting van de boekenhoek	11
5.2.3 Tips om te bepalen welke boeken je kiest	11
5.2.4 Tips om kinderen te stimuleren om te lezen op de juiste manier.	12
5.2.5 De checklist:	12
6 Voorlezen, hoe doe je dat best en welke vragen kan je stellen?	15
7 Ouders betrekken waarom en hoe kan je dit doen?	19
8 Doelen gekoppeld aan activiteiten:	20
9 Leuke ideeën van op Pinterest en uit mijn stageklas voor een leuke aankleding van de boekenhoek:	22
10 Stappenplan bij het maken van filmpjes, delen op YouTube en een QR-code aanmaken.	24
11 Bundel QR-codes	32
12 Bibliografie	36

Voorwoord:

Voor mijn bachelorproef besloot ik om te werken rond leesbevordering in de kleuterklas. Leesbevordering is enorm belangrijk en begint al bij heel jonge kinderen. Ik wou graag iets betekenen voor mijn stageschool en ontwierp voor hen deze handleiding.

Deze handleiding is gemaakt voor leerkrachten uit het kleuteronderwijs. Het is de bedoeling dat leerkrachten uit deze handleiding elementen, halen die in hun klas bruikbaar zijn, om op die manier de kinderen in de klas vele kansen te geven om het leesplezier te ontdekken. Deze handleiding bevat allerlei tips en tricks om al bij kleuters aan leesbevordering te doen. Naast tips en tricks bevat deze bundel ook enkele theoretische verduidelijkingen. Zo vertel ik wat leesbevordering precies is, waarom inzetten op leesbevordering belangrijk is, wat de effecten van leesbevordering zijn, wat je best wel of juist niet doet om in de klas aan leesbevordering te doen.

Verder wordt de boekenhoek onder de loep genomen. Welke elementen of ingrepen zorgen ervoor dat de boekenhoek in dezelfde mate leeft als alle andere hoeken? Hoe kleed je deze hoek in, welke boeken kan je voorzien?

Om de handleiding toegankelijk te maken, vermeld ik ook de GO!-leerplandoelen. Bij deze doelen beschrijf ik welke elementen in de hoek of in een les kunnen worden ingezet om aan het doel te werken en hierdoor in te zetten op leesbevordering.

In het onderwijs willen we alle kinderen zoveel mogelijk gelijke kansen geven, leesbevordering is een grote stap naar die gelijke kansen.

Ik hoop dat deze handleiding een duidelijk beeld geeft over leesbevordering en hoe je hierop kan inzetten.

**Children should learn
that reading is pleasure,
not just something that
teachers make you do
in school.**

1 **Wat is leesbevordering?**

Uit mijn literatuurstudie is gebleken dat leesbevordering mensen stimuleert om met plezier te lezen. Deze leesmotivatie ontstaat wanneer men veel ervaringen opdoet met lezen, zoals via voorlezen, zien lezen of in contact komen met boeken, kranten en tijdschriften. Ook praten over boeken vormt een doorslaggevende factor. Over boeken praten kan namelijk leiden tot de ontdekking van nieuwe interesses.

Leesbevordering is het aanwakkeren van leesplezier. Wanneer mensen leesplezier ervaren, zullen zij meer lezen. Dit heeft dan weer tot gevolg dat men een betere leesvaardigheid en geletterdheid ontwikkelt, waardoor de inspanning om te lezen verkleint. Wie aan leesbevordering doet, wil kinderen aanzetten om meer te lezen in hun vrije tijd en voor hun plezier. (Stichting Lezen 2002; Bequoye, 2018b)

Het onderwijs moet leesvaardigheid zien als een cruciale competentie en hier volop op inzetten. Leerkrachten zijn de ideale leesambassadeurs om de liefde voor lezen door te geven aan kinderen. De leerkrachten kunnen hierop inzetten door enkele kleine ingrepen, die een boeiend leesklimaat in de klas kunnen scheppen. Tijd maken om (voor) te lezen is een belangrijke eerste stap. (Bequoye, 2018 c)

2 **Waarom zou je inzetten op leesbevordering?**

Leesbevordering is om verschillende redenen belangrijk, hieronder haal ik de verschillende redenen aan.

Leesbevordering is ten eerste cruciaal om kinderen op jonge leeftijd in contact te brengen met boeken en hen leesplezier te laten ervaren. Naarmate kinderen ouder worden, merken leerkrachten vooral bij begrijpend lezen dat kinderen die graag lezen en veel lezen een hogere leesmotivatie zullen hebben, die leidt tot een betere taalvaardigheid. Omgekeerd geldt dat kinderen die niet geïnteresseerd zijn in lezen, minder vaak lezen en niet dezelfde groei in begrijpend lezen kennen. Leesbevordering blijkt succesvol wanneer kinderen en jongeren in de eerste plaats plezier beleven aan het lezen. Op deze manier worden zij gemotiveerd om te lezen. (Bequoye, 2018 a)

Ten tweede is lezen belangrijk voor de taalontwikkeling. Je hebt twee soorten talen: spreektaal (de taal waarmee je vertelt) en school- of boekentaal. Wanneer je een verhaal vertelt, gebruik je je eigen woorden. Wanneer je het verhaal voorleest, dan lees je de woorden die er effectief staan. Je gebruikt hiervoor boekentaal. Het is belangrijk om te weten dat, hoe groter je woordenschat is vooraleer je naar het eerste leerjaar gaat, hoe makkelijker het leren lezen zal worden voor kinderen. Kleuters die dagelijks worden voorgelezen thuis en op school hebben een grotere woordenschat dan kinderen die zelden of nooit boekentaal horen.

Verder is ook de emotionele ontwikkeling belangrijk bij lezen. Een kleuter die veel voorgelezen wordt en die veel boeken krijgt voor zijn verjaardag, zal als vijfjarige veel beter kunnen uitdrukken hoe hij of zij zich voelt. Deze kleuter heeft dankzij de boeken boekentaal opgebouwd om zijn of haar emoties uit te drukken. Als je bijvoorbeeld een boek voorleest waarin iemand wordt gepest, dan leer je een kind wat pesten met de gepeste doet en welk effect dit heeft op de pester. Je kan met prentenboeken complexe emoties, zoals jaloezie, aanbrengen bij kinderen. Door het verhaal voor te lezen aan kinderen, kan je hun emoties uitdiepen. Door voor te lezen speel je sterk in op de emotionele ontwikkeling.

Hiernaast is lezen ook belangrijk voor de persoonlijke ontwikkeling. Wanneer je informatie of kennis nodig hebt om je te ontwikkelen of te verdiepen, moet je voldoende leesvaardig zijn. Anders zal je niet begrijpen wat je leest. Ook in functie van je beroep is het lezen cruciaal, want in ieder beroep moet je ooit wel eens lezen: handleidingen, nascholingen, brieven enzovoort. Lezen vervult een persoonlijke, maatschappelijke rol.

Ook zijn de functies van literatuur belangrijk, Jan Van Coillie haalt in het boek Leesbeesten en Boekenfeesten enkele functies aan namelijk: de ontspannende, creatieve, informatieve, zingevende en esthetische functie.

Leesbevordering is cruciaal voor schoolsucces, dat vereist dat je goed kunt lezen en rijke taal bezit. Om een rijke boekentaal te verkrijgen, is het dus belangrijk om veel voorgelezen te worden en zelf veel te lezen. Voor schoolsucces komt het neer op rijke taal, die voortkomt uit boekentaal. Alles komt dan eigenlijk neer op (voor)lezen. Dit is dan ook het fundament voor een succesvolle schoolcarrière. (Daniels, 2021)

3 Wat zijn de effecten van leesbevordering?

Leesvaardigheid verhogen

Op scholen waar wordt ingezet op leesplezier, ziet men een groot verschil. Hun leerlingen boeken op korte termijn een positief resultaat op vlak van leesmotivatie. Dit heeft dan weer een positief effect op de leesvaardigheid van de kinderen naar de toekomst toe. (Bequoye, 2018 a)

Het effect van een goed ontwikkelde leesvaardigheid op korte termijn houdt in dat kinderen gemakkelijker met schooltaal kunnen werken, toetsvragen beter begrijpen enzovoort. Een lage leesvaardigheid vergroot de kans om laaggeletterd te zijn en verkleint de kans op schoolsucces. (Bequoye, 2018 c)

Uit onderzoek blijkt dat er naast het leren lezen in het basisonderwijs te weinig aandacht is voor leesbevordering bij kinderen. Kinderen zouden al op jonge leeftijd op school gemotiveerd moeten worden om te lezen en op die manier leesplezier moeten kunnen ontdekken. (Van Dingenen, 2018)

Schoolbreed inzetten op leesbevordering

Volgens Bequoye (2018 c) is het ook belangrijk om schoolbreed in te zetten op leesplezier, zodat kinderen onafhankelijk van de klas of de leerkracht gedurende hun hele schoolloopbaan in een traject van leesbevordering blijven zitten. Denk hierbij aan een boekenhoek, speeddates met boeken, geplande voorleesmomenten en andere initiatieven zijn goede stappen in de richting van een inspirerend leesklimaat in de klas. Om schoolbreed in te zetten op leesplezier, moeten scholen lezen in de kijker zetten. Dit kunnen ze doen door affiches op te hangen en lezen op die manier zichtbaar te maken. Het is ook belangrijk dat iedereen binnen het schoolteam lezen even belangrijk vindt. Wanneer leerkrachten laten zien dat ze zelf lezen, heeft dit ook een positief effect op de kinderen.

Verhaalbegrip ontwikkelen

In het proces van leesbevordering is het ook belangrijk om in te zetten op verhaalbegrip. Verhaalbegrip kan – zeker bij kleuters – ook wel begrijpend luisteren genoemd worden. Hierdoor leren kinderen dat een verhaal een bepaalde structuur heeft. Door vaak voorgelezen te worden, leren kinderen de verhaalopbouw kennen. Bij verhaalbegrip kunnen we als leerkracht nagaan of de kinderen begrijpen wat er bedoeld wordt, of ze de beeldtaal op de prenten begrijpen en ook of ze de betekenis uit de context kunnen afleiden. (Steverlinck, 2020)

Begrijpend lezen in het lager onderwijs

Volgens Bequoye (2018 b) wordt het tekort aan leesmotivatie zichtbaar wanneer kinderen ouder worden. Kinderen die niet lezen voor hun plezier, hebben een grotere kans op een lagere taalvaardigheid. Hierdoor hebben zij meer moeilijkheden met begrijpend lezen. Wanneer zij in de klas een tekst moeten lezen en begrijpen, zullen zij dit minder vlot en minder goed doen dan iemand die veel en graag leest.

4 Hoe zet je in op leesbevordering?

Eerst en vooral moeten het leesplezier en de leesmotivatie aangewakkerd worden bij kinderen. Daarvoor moeten een aantal voorwaarden vervuld zijn namelijk:

Het boekenaanbod

De eerste succesfactor om mee te werken aan leesbevordering is een rijk, gevarieerd en recent boekenaanbod. Bied liefst aantrekkelijke boeken aan die frontaal gepresenteerd worden.

Voorleesroutines

Ten tweede is het belangrijk om een dagelijkse voorlees- of leesroutine van ongeveer 15 minuten in te bouwen. Het beste moment voor deze routine is vlak na de middagspeeltijd. De kinderen hebben buiten kunnen spelen, hebben energie uit hun lunch gehaald en zijn op dit moment helder om zich te focussen op het verhaal dat zal worden voorgelezen.

De enthousiaste volwassene(n)

Ten derde zijn enthousiaste volwassenen belangrijk. Denk hierbij aan leerkrachten, bibliothecarissen enzovoort. Wanneer de mensen die een kind omringen enthousiast omgaan met boeken, vergroot dit de kans dat het kind zin krijgt om te lezen. Het voorlezen moet expressief en aantrekkelijk zijn voor kinderen.

Ten vierde is naast veel voorlezen ook **vrij lezen** cruciaal.

Ouders betrekken

Ten vijfde zijn ouderbetrokkenheid en de invloed van vrienden belangrijk om de leesmotivatie te vergroten. Kinderen kunnen elkaar onderling aanzetten om te lezen uit verwondering voor de ander, ze kijken op naar vrienden, waardoor er verwondering ontstaat wanneer een vriend een boek aanraadt. Ouders kunnen met hun kind naar de bibliotheek of de boekenwinkel gaan en hen ondersteunen bij het keuzeprocess. Familie en vrienden die boeken cadeau geven, tonen ook aan het kind dat zij lezen zinvol en belangrijk vinden.

Praten over boeken

Ten zesde moeten we inzetten op praten over boeken. Op jonge leeftijd moeten we kinderen helpen bij het praten over boeken. We kunnen dit stimuleren door als leerkracht hardop te denken. Wanneer een kleuter "ik weet het niet" zegt, dan is het aan de leerkracht om zijn of haar eigen denkproces te verwoorden: "Ik denk dat er dadelijk dit gaat gebeuren, ik vind deze prent het mooiste, omdat..." Doordat je kinderen jouw denkproces laat meevolgen, zal dit voor hen duidelijker worden en kunnen ze een volgende keer zelf ook het denkproces doorlopen.

Differentiatie

Ten slotte is ook differentiatie belangrijk, dit kan op heel wat vlakken zijn. Via differentiatie houd je rekening met de interesses van het individuele kind en met de taalontwikkeling van de kinderen. In de boekenhoek is er vaak een tekort aan rijkdom. Denk hierbij bijvoorbeeld aan boeken van verschillende genres, informatieve boeken, boeken met versjes, boeken van verschillende uitgeverijen, gemakkelijke boeken maar ook moeilijkere boeken. Ook de woordenschat die aangeboden wordt en de verwerking bij een boek behoort tot de differentiatie.

Vitamines van de groei

Naast bovenstaande aspecten kon ik in verschillende bronnen (Bequoye, S. 2020 (a), Stichting Lezen december 2018, Caleidoscoop, 2010; Vansteenkiste, M, Soenens, B. 2017) en uit het interview met Daniels Daniëlle vaststellen dat de vitamines van de groei cruciaal zijn. Deze vitamines zorgen samen voor een groei op vlak van de intrinsieke motivatie, het gaat dan over autonomie, verbondenheid en competentie.

Met autonomie wordt bedoeld dat kinderen keuzes kunnen maken, inspraak hebben. Ze mogen zelf aangeven welke boeken ze leuk vinden. Ze hebben de mogelijkheid om zelf boeken te kiezen. Om hieraan tegemoet te komen, moet er een breed aanbod aan boeken zijn. Idealiter zouden de kinderen mee kunnen bepalen welk boek ze willen horen van de juf.

Hiernaast is ook de relationele verbondenheid, maar ook de betrokkenheid heel belangrijk: leesmotivatie kan je nagaan door te kijken of kinderen betrokken zijn. Met verbondenheid wordt bedoeld dat je samen in boeken kijkt, als groep. Je kan hierdoor samen praten over boeken. Het scheidt een band en er is ook sprake van een intiem moment wanneer er samen gelezen wordt. Dit geldt ook bij het voorlezen.

Tot slot maakt competentie deel uit van de vitamines van de groei. Het kind moet zich competent voelen. Het is daarom belangrijk om verschillende boeken, zowel makkelijke (voor een jongere leeftijd) als moeilijkere (voor een oudere leeftijd) boeken te voorzien. Wanneer een kind een veel te moeilijk boek voorgeschoteld krijgt, dan zal het kind niet gemotiveerd worden door het verhaal. Je kan natuurlijk inzetten op pre-teaching, door het boek aan te bieden in kleine groep. Hierdoor zal het kind al een eerste keer het verhaal kunnen verkennen waardoor het makkelijker kan volgen wanneer het verhaal aangeboden wordt in grote groep. Het is heel belangrijk dat een kind het gevoel krijgt dat het een boek begrijpt.

De vitamines voor de groei zorgen voor een natuurlijke exploratiedrang bij kinderen en dit heeft dan weer tot gevolg dat de intrinsieke motivatie ontstaat. De intrinsieke motivatie is de sterkste motivatie voor kinderen, omdat ze van binnenuit komt en tot betrokkenheid leidt. Deze intrinsieke motivatie staat tegenover alle vormen van extrinsieke motivatie, of motivatie door prikkels van buitenaf, zoals externe druk, straffen en belonen. (Bequoye, 2020; Stichting Lezen, december 2018; Caleidoscoop 2010; Vansteenkiste & Soenens, 2017; Daniels, 2021)

Inspelen op de belevingswereld van het kind

Kleuters hebben nood aan boeken/verhalen die inspelen op hun belevingswereld. Het is daarom belangrijk om boeken te kiezen die hierop aansluiten. Kinderen kunnen zich hierin herkennen en kunnen zich dan beter terugvinden in de verhalen. Ook is het belangrijk om na het voorlezen een verwerkingsactiviteit te voorzien. Dit zorgt ervoor dat de kinderen de kans krijgen om het verhaal nogmaals te beleven en de inhoud beter te verwerken. Deze verwerkingen kunnen zeer divers zijn denk hierbij aan rollenspel, prenten op volgorde leggen, een vervolg verzinnen voor het verhaal enzovoort (Daniels, 2021).

Diversiteit benutten

Ook het inspelen op de diversiteit in de klas door in te zetten op binnenklasdifferentiatie zorgt voor een groei in de motivatie. Bij binnenklasdifferentiatie vertrekken we niet van wat een leerling is of heeft, maar we gaan kijken naar wat heeft het kind nodig om het leren te bevorderen. Hierbij staat de inbreng van de leerling centraal. Wanneer onderwijs actief inspeelt op de diversiteit in leren, wordt er meer leerpotentieel aangesproken. Dit komt doordat de leerlingen in een positie komen waarin ze met elkaar kunnen praten, dingen uitleggen aan elkaar, onderhandelen en samen problemen aanpakken. Het doel van binnenklasdifferentiatie is om iedereen, elke leerling, tot leren te brengen. Binnenklasdifferentiatie is gericht op het zorgen voor krachtige leerprocessen bij elke leerling (Struyven et al., 2015).

5 Een boekenhoek, een must. Hoe richt je deze in?

5.1 Een eerste vraag die je aan jezelf moet stellen is waarom heb (of wil) ik deze hoek?

Mijn antwoord op deze vraag is dan duidelijk: ik richt deze hoek in omdat ik het belangrijk vind dat kleuters leren omgaan met boeken via boekoriëntatie. Het is belangrijk om te weten hoe je een boek moet lezen om later tot het effectieve lezen te kunnen komen. In de hoek komen er culturele vaardigheden aan bod, wat zeer belangrijk is om tot het effectieve leerproces te komen.

Taalontwikkeling

Als eerste komt de taalontwikkeling aan bod in deze hoek. Dit komt aan bod doordat de kleuters boekoriëntatie ontwikkelen. Aanvankelijk heeft dit nog weinig met taalontwikkeling te maken, maar naarmate ze het boek correct leren gebruiken en er taal aan koppelen, komt dit wel. Dit houdt in dat ze leren hoe ze boeken moeten lezen (van voor naar achter, van links naar rechts, van boven naar onder) maar ook hoe ze op een respectvolle manier omgaan met de boeken (geen bladeren uitscheuren, geen flaporen maken, niet gooien met de boeken). Deze boekoriëntatie is een belangrijk aspect waar ze veel uit kunnen leren. Naast de boekoriëntatie komt ook de ontluikende geletterdheid aan bod. Kleuters komen in contact met boeken, in de boeken staan prenten maar ook woorden. De kleuters herkennen de letters die in hun naam staan en zo wordt de ontluikende geletterdheid gestimuleerd. Door hierop in te zetten, brengen we kinderen in contact met boeken en krijgen ze al verschillende kansen om het leesplezier te ontdekken.

Sociale ontwikkeling

Naast de taalontwikkeling komt ook de sociale ontwikkeling aan bod. Kleuters zien op de prenten dingen gebeuren die ook in hun dagelijkse omgeving voor kunnen komen. Door dit te zien op de prenten, leren ze om de maatschappelijke wereld te begrijpen. Op die manier leren zij omgaan met verschillen op vlak van cultuur, geloof, thuissituaties en dergelijke. Ze weten dat dit normaal is, ook al is het voor hen verschillend, want niet iedereen heeft bijvoorbeeld 2 mama's of 2 papa's enzovoort. Het is ook belangrijk om deze diversiteit in de hoek tot uiting te laten komen. Het is namelijk belangrijk dat kinderen zich kunnen identificeren met het personage. Het Doll Experiment is hier een goed voorbeeld van. In de jaren 40 kregen zowel witte als zwarte kinderen een witte en een donkere pop en de vraag welke pop het leukste en het stoutste was, ze kregen ook de vraag welke pop later succesvoller zou zijn en wie de grote baas zou zijn. Zowel de witte als de zwarte kinderen antwoordden dat de witte pop succesvoller zou zijn dan de zwarte pop. Onlangs werd dit experiment nogmaals uitgevoerd in het programma De wonderjaren - Aflevering 2 (Seizoen 1) | VRT NU, 2021). Tachtig jaar later bleek er nog niet veel veranderd, de kinderen gaven nog steeds dezelfde antwoorden. Omdat hier verandering in moet komen, is het belangrijk om in de boekenhoek diversiteit te voorzien.

Beeldende expressie

Tot slot komt ook de beeldende expressie aan bod, bijvoorbeeld door kleuters bij bepaalde boeken de kaft zelf te laten ontwerpen. Op die manier zijn zij bezig met boekoriëntatie (wat staat er allemaal op een kaft?) maar ook met het muzische (hoe zorg ik dat de kaft er mooi en aantrekkelijk uitziet?) Je kan hen ook de kans geven om een vervolg te geven aan het boek om op deze manier de creativiteit de loop te laten gaan.

Groeikansen

De groeikansen die ik in deze hoek zie, zijn dat kleuters in contact komen met de geschreven taal en zo ontdekken dat woorden niet alleen gesproken maar ook geschreven worden. Ze ontdekken de letters uit hun eigen naam door te kijken naar de boeken en op die manier leren ze deze letters herkennen. Maar ook kunnen ze in de boeken informatie vinden, waardoor ze de maatschappelijke wereld beter leren begrijpen en op die manier een vat krijgen op de wereld. Ik vind het vooral belangrijk dat de kleuters plezier beleven aan het lezen van boeken.

5.2 Hoe richt je de boekenhoek nu best in?

Hieronder som ik enkele aspecten op die belangrijk zijn bij het inrichten van de boekenhoek.

5.2.1 Cruciaal bij de boekenhoek:

- De boekenhoek is ook een hoek, schenk hier evenveel aandacht aan als aan alle andere hoeken.
- In de boekenhoek moeten kinderen rustig en ongestoord aan de slag kunnen.

5.2.2 Tips voor de inrichting van de boekenhoek

- Overdaad schaadt, het is niet hoe meer boeken hoe beter, zorg ervoor dat de boekenhoek gezellig is. Het aanbod moet kwalitatief zijn.
- Laat maximaal 3 kleuters in de boekenhoek.
- Zorg ervoor dat de kleuters een leesvriendje voorhanden hebben, dit kan eender welke pop zijn, bijvoorbeeld de klaspop.
- Hang posters op van personages die in de boekenhoek terug te vinden zijn.
- Stal de boeken uit in een rek met de kaft naar voren gericht. Zo kunnen de kinderen kijken naar de kaft om te bepalen welk boek zij zullen lezen.
- Zorg ervoor dat de boeken toegankelijk zijn, op een hoogte waar de kinderen bij kunnen wanneer zij hier mee aan de slag willen gaan.

5.2.3 Tips om te bepalen welke boeken je kiest

- Zorg voor boeken die aansluiten bij de tijd van het jaar (geen sinterklaasboeken in de lente/zomer).
- De boeken moeten aantrekkelijk zijn: wanneer je kinderen oude, versleten boeken aanbiedt, zal dit minder aantrekkelijk zijn dan wanneer je een nieuw, verzorgd boek aanbiedt. Kinderen zullen het boek netjes willen houden en gaan hierdoor voorzichtiger om met de boeken.
- Een vergrootglas of leeslampje toevoegen aan de boekenhoek doet wonderen. Wanneer je kinderen zoekprenten aanbiedt zullen zij door deze materialen sterker betrokken zijn.
- Het is ook leuk om een poster te maken met boekencovers en QR-codes, deze codes brengen kinderen naar het digitale boek dat jij voorleest. Hierdoor zullen kinderen zelfstandig aan de slag gaan in de hoek, maar ze worden voorgelezen waardoor de activiteit meer diepgang krijgt.
- Verder is het handig voor kinderen om in de hoek de boeken per genre terug te vinden. Op die manier kunnen ze een boek kiezen dat aansluit bij hun persoonlijke interesses.
- Volgende site biedt een overzicht van leeslijsten per leeftijd:
<https://www.iedereenleest.be/over-lezen/de-praktijk/een-klas-schoolbib-verder-uitbouwen-deze-lijsten-helpen-je-op-weg>

5.2.4 Tips om kinderen te stimuleren om te lezen op de juiste manier.

- Het kan ook helpen om kinderen te motiveren om in de boekenhoek te gaan lezen door de flaptekst te lezen, de kinderen krijgen dan een beeld van de inhoud van het boek. Je kan ook regelmatig een boek uit de boekenhoek nemen om voor te lezen om op die manier kinderen het verhaal mee te geven. Zij kunnen hierna aan de slag gaan met de prenten of eventueel het verhaal naspelen op de verteltafel.
- Verder is het belangrijk om verschillende soorten leesmaterialen te voorzien. Denk hierbij aan kranten, magazines, prentenboeken, informatieboeken, zoekboeken, kunstboeken, liedboeken, poëziebundels, kookboeken, voelboeken enzovoort. Dit zorgt ervoor dat je kinderen kunt laten kennismaken met een divers aanbod aan leesmateriaal.
- Wanneer de leerkracht merkt dat kinderen boeken op de verkeerde manier vasthoudt of plooit, dan is zijn of haar taak om de kinderen hierin te ondersteunen en hen aan te leren hoe je een boek correct vasthoudt.

(Leemans, 2020; Verbrugge, 2019; Chambers, 2012; Centrum voor Taal en Onderwijs, z.d.; Daniels, 2021)

5.2.5 De checklist:

De voorwaarde	Vink aan indien in orde
De kinderen kunnen rustig en ongestoord aan de slag gaan.	
Er zitten maximaal 3 kinderen in de hoek.	
Er zijn leesvriendjes aanwezig, aan wie de kinderen kunnen voorlezen.	
De kaft van de boeken staan naar voren gericht.	
De kleuters kunnen en mogen zelfstandig de boeken nemen.	
De boeken die er liggen sluiten aan bij de tijd van het jaar.	
De boeken ogen verzorgd.	
Er zijn extra materialen die de kinderen triggeren (vergrootglas, lampje, ...).	
Er zijn QR-codes aanwezig voor digitale boeken.	
De boeken staan geordende per genre.	
Er zijn verschillende soorten leesmaterialen aanwezig.	
De leerkracht stuurt bij wanneer een kind een boek op de verkeerde manier hanteert.	

Om te achterhalen hoe het gesteld is met jouw boekenhoek, kan je de zelftest van Verbrugge (2019) hieronder gebruiken.

Hoe is het gesteld met de boekenhoek in jouw klas? Beantwoord volgende stellingen om hierover een beeld te krijgen, antwoord met A,B,C,D of E. hieronder vind je de verduidelijking bijhorend bij de antwoorden en de stellingen.

- **A**llicht en vanzelfsprekend op jouw klaswerking van toepassing
- **B**etrekkelijk en eerder op jouw klaswerking van toepassing
- **C**ryptisch in de zin van 'ik ben het noch eens, noch oneens'
- **D**e neiging eerder niet op jouw klaswerking van toepassing te zijn
- **E**cht niet op jouw klaswerking van toepassing

De stellingen	Jouw antwoord (A,B,C,D of E)
De boekenhoek valt duidelijk te onderscheiden van de andere hoeken in mijn klas: het is een aparte, doordacht en doelgericht ingerichte plaats voor het uitstellen en het gebruik van boeken.	
De boekenhoek bevindt zich op een plaats waar de kinderen ongestoord aan het werk kunnen. De boekenhoek is duidelijk afgeschermd van de andere hoeken, het is dus duidelijk waar de boekenhoek begint en eindigt.	
De kinderen van mijn klas kunnen in de boekenhoek gemakkelijk en zelfstandig boeken kiezen, lezen en terugplaatsen (bv. de boeken staan op kinderhoogte met de kaft naar voren, zodat de kinderen de covers kunnen zien).	
Mijn boekenhoek is een aantrekkelijke en comfortabele hoek voor de kinderen: hij ziet er gezellig, uitnodigend en toegankelijk uit voor kinderen.	
De kinderen van mijn klas kunnen naar believen en zelfstandig met de boeken in de boekenhoek aan de slag gaan: ze doen dit dan ook regelmatig.	
Er is een voldoende groot, gevarieerd en actueel boekenaanbod voor alle kinderen van de klas; en de boeken zijn in uitstekende staat.	

(Verbrugge, 2019)

Hoe 'scoorde' je op de test?

- Heb je op de meeste stellingen **E** geantwoord, dan wil dat niet zeggen dat je slecht bezig bent, maar het is belangrijk dat je vanuit plezier verder gaat met de boekenhoek om zo de hoek te creëren waar iedere kleuter in wil gaan lezen.
- Antwoordde je vooral **D** op de stellingen wil dat zeggen dat je zeker en vast aan de tips iets zult hebben en ook het resultaat zal ervaren.
- Antwoordde je grotendeels **C**, dan wil dat zeggen dat je hier en daar nog tegen enkele hindernissen loopt.
- Heb je in de meeste gevallen **B** geantwoord, dan wil dat zeggen dat je op de goede weg bent.
- Kwam vooral antwoord **A** aanbod in jouw antwoorden dan heb je jouw boekenhoek helemaal onder controle.

Het is ook belangrijk dat je in de boekenhoek denkt aan de vitamines van de groei en het binnenklasdifferentiatie-model. Door hierop in te zetten, prikkel je de intrinsieke motivatie van kinderen en zullen ze leesplezier ontdekken. Ook een positieve leesspiraal heeft een invloed op het leesplezier van kinderen. Hieronder op pagina 14 vind je een concreet voorbeeld van hoe je kan inzetten op binnenklasdifferentiatie in de boekenhoek.

Leerstatus:

De kleuters kunnen kiezen om het boek in te kijken, te beluisteren of een combinatie van beide. Ze bepalen zelf hoeveel tijd ze besteden aan het lezen van een boek. Sommige kinderen hebben veel tijd nodig. Andere kinderen hebben weinig tijd nodig en zijn vlug klaar. Ook zit er een gradatie in het zoeken. Kiezen ze een enveloppe met 1 ster, dan is de opdracht makkelijk (grote prenten, weinig details), 2 sterren gemiddeld (kleine prenten geen details) en 3 sterren is moeilijk (details uit het boek zoals een klein vogeltje in de lucht). De moeilijkheid zit in de details, de grootte van en de soort illustraties die ze moeten zoeken. Ook door verschillende boeken voor verschillende leeftijden aan te bieden zorg ik voor gradaties hierin. Dit is raadzaam omdat kinderen op deze manier boeken kunnen kiezen waarin zij zich competent voelen. Wanneer je een kind een boek aanbiedt dat veel te moeilijk is, zal het niet geprikkeld worden om hiermee aan de slag te gaan. Dit ligt boven zijn of haar niveau. Verder kunnen kinderen zichzelf uitdagen bij het uitwerken van de kaft van het boek. Ze kunnen op details letten (schrijver, illustrator, titel, rug van de kaft, aansprekende kaft...) of ze kunnen ervoor kiezen om enkel een illustratie te tekenen.

Leerprofiel:

Kleuters leren op verschillende manieren. De kinderen krijgen de keuze om boeken te beluisteren via de cd of de iPad. Of ze kiezen om zelfstandig (visueel) de boeken in te kijken. Door deze keuze kunnen ze zelf bepalen wat hen het meeste aanspreekt. Ook de keuze of ze met twee of alleen een boekje in kijken is voor hen. Ze kunnen aan elkaar of een aan knuffel voorlezen of net in stilte een boek verkennen.

Leerinteresses:

De kleuters kunnen in de hoek verschillende thema's en soorten boeken terugvinden. Hierdoor komen ze op vele manieren in contact met ontluikende geletterdheid. Ze kunnen kiezen om te luisteren naar een boek of dit zelf te lezen. De keuze die ik aanbied bij leerstatus en leerprofiel zorgen mee voor het inspelen op de interesses van de kinderen. Je kan ook inspelen op de interesses van kinderen door verschillende verwerkingen te voorzien. Denk hierbij aan tekenen, spelen met letters, praten met een vriendje over het verhaal, verteltafel, het verhaal naspelen enzovoort.

Bovenstaande aspecten kort samengevat:

De boekenhoek moet een hoek zijn waar de kinderen vrij en rustig aan de slag kunnen gaan. De kinderen krijgen de kans om op hun eigen manier de boeken te verwerken en zo leesplezier te ontwikkelen. In deze hoek krijgen kinderen de kans om gedurende de hele dag boeken te raadplegen die aansluiten bij hun interesses. De hoek is best op een plaats gelegen waar kinderen tot rust kunnen komen en ongestoord bezig kunnen zijn. In de boekenhoek kan je allerlei elementen (zie hoofdstuk 5.2) toevoegen die ervoor zorgen dat de hoek tot leven zal komen.

6 Voorlezen, hoe doe je dat best en welke vragen kan je stellen?

Door regelmatig voor te lezen en tijdens het lezen vragen te stellen, werk je aan begrijpend luisteren. Het begrijpend luisteren komt voor het begrijpend lezen, het is een strategie om met begrijpend luisteren aan de slag te gaan. Je kan deze onthouden door te denken aan de vier V's.

Wanneer je kleuters wil laten begrijpend luisteren, moet je als leerkracht kijken naar de voorkennis: wat weten ze al? Wanneer je het wil hebben over bijvoorbeeld groeien in de lente, kan je vragen wat er groeit in de lente. De kinderen zullen al nadenken over deze vraag, waardoor de voorkennis wordt geactiveerd en ze zich klaarmaken om aan het verhaal te beginnen.

Tijdens het verhaal visualiseren kinderen: ze stellen zich dingen voor bij het verhaal. In sommige boeken kan je dit duidelijk terug vinden. Denk maar aan het eerste boek van Rikki, waarin hij met zijn rug naar de kinderen zit en ze zijn gezicht niet zien. Wanneer je aan de kinderen vraagt hoe Rikki zich voelt, dan zullen zij zelf moeten afleiden wat de houding wil zeggen zonder zijn gezicht te zien.

Hierna komt het voorspellen, waarbij de leerkracht vragen stelt die de kinderen beantwoorden door voorspellingen te doen (wat denk je dat Rikki nu zal doen? Wat denk je dat er nu gaat gebeuren?)

Als laatste is er de V van vragen stellen. Het gaat daarbij niet enkel om vragen zoals wie, waar, wanneer, maar ook waarom en hoe. De relatie tussen begrijpend luisteren en leesbevordering is dat voorlezen, lezen met je oren is. Leesbevordering is stimuleren om zelf boeken te lezen tijdens vrije momenten. Bij voorlezen hoort begrijpend luisteren, waarbij je leest met oren. Dit komt voor het leren lezen en het zelfstandig lezen.
(Daniels, D. 2021)

Hardop denken

Tijdens het voorlezen is ook het hardop denkend voorlezen een belangrijk aspect. Hierbij maakt de leerkracht het eigen denkproces zichtbaar voor de kleuters of leerlingen. In het kader hieronder wordt het verschil weergegeven tussen hardop denkend voorlezen en interactief voorlezen.

HARDOP DENKEND VOORLEZEN	INTERACTIEF VOORLEZEN
<p>U leest: Ha, dat kan leuk worden, denkt Krokodil.</p> <p>U zegt: Ik denk dan, wát gaat er nu zo leuk worden? Zou Krokodil écht denken dat hij spetterend, spatterend en stampend vriendjes kan worden met de nijlpaarden? Wie denkt dat ook? Wie denkt ook dat hij vriendjes wil worden met de nijlpaarden? Steek je hand eens op... We gaan eens lezen op de volgende bladzijde hoe of het verder gaat....</p>	<p>U leest: Ha, dat kan leuk worden, denkt Krokodil.</p> <p>U zegt: Wat gaat er nu zo leuk worden? Wie weet dat? Wie kan er bedenken wat er leuk gaat worden voor Krokodil?</p>

Figuur 2 (Bouwman, & Van De Mortel, z.d.)

Tijdens het hardop denkend voorlezen gaat de leerkracht geregeld het lezen onderbreken door het hardop denken te demonstreren. Hij/zij laat op deze manier zien op welke manier het denken over de tekst gestuurd wordt en op welke manier er betekenis wordt verleend aan de tekst. Bij interactief voorlezen geven de leerkracht en de leerlingen samen betekenis aan het verhaal. Wanneer ze geconfronteerd worden met het hardop denkend voorlezen, leren ze hoe ze een tekst kunnen begrijpen. (Bouwman, & Van De Mortel, z.d.)

Voorlezen van een verhaal

Wanneer je een verhaal wil voorlezen in de klas, is het belangrijk dat je zelf voorbereid bent en dus weet wat er zal komen. Denk daarom op voorhand na over de verschillende vragen die je doorheen het verhaal kan stellen en hoe je het hardop denken kan stimuleren. Wanneer je hier op voorhand over nadent, verloopt je les gestructureerd en zet je volop in op leesbevordering tijdens het voorlezen.

Vitamines van de groei

Ook is het tijdens het voorlezen belangrijk om rekening te houden met de vitamines van de groei en het principe van binnenklasdifferentiatie. Je zet bijvoorbeeld in op autonomie doordat je de kinderen de kans geeft om aan te geven of ze dit boek leuk vonden of niet. Wanneer je merkt dat een groot deel van de groep geen antwoordt, kan je hierop inspelen door andere soorten boeken aan te bieden. Je kan hen ook meerdere boeken voorleggen, en hen de keuze geven welk verhaal voorgelezen zal worden.

De relationele verbondenheid of de betrokkenheid stimuleer je door de kinderen te betrekken bij het verhaal, we zijn als groep een verhaal aan het lezen en dit zorgt voor het groepsgevoel van de klas. Nadien zorgt ook het praten over het boek ervoor dat kinderen zich verbonden voelen met de leerkracht en het verhaal. Ook het voorlezen op zich zorgt voor een gevoel van verbondenheid.

Om op competentie in te zetten, kan je kinderen van wie je weet dat ze moeilijkheden ervaren voorafgaand op het verhaalmoment, het verhaal al een keertje voorlezen, de prenten al bespreken of de personages al eens voorstellen. Op deze manier zet je in op pre-teaching in kleine groep. De kinderen zullen dan in grote groep het verhaal voor een tweede keer horen en dus vlotter mee kunnen.

7 Boekoriëntatie

7.1 Wat is boekoriëntatie?

In het kleuteronderwijs is het belangrijk dat er veel wordt voorgelezen en dat kinderen zelf leren omgaan met boeken. Hierdoor raken ze vertrouwd met verhalen, boeken en boekentaal. De kinderen leren hoe een boek fysiek in elkaar steekt (voorkant, achterkant, flaptekst, rug, tekst, bladzijdes, illustraties, een auteur, een illustrator, leesrichting (links naar recht)).

Hiernaast leren kinderen ook begrijpen dat de auteur van het verhaal een bedoeling heeft en dat de illustraties een gebeurtenis voorstellen. Door als leerkracht hierop in te zetten raken kinderen steeds meer vertrouwd met de structuur en de bedoeling van verhalen. (Expertisecentrum Nederlands, 2010).

Volgens Daniels (2021) en Steverlinck, (2020) is het cruciaal om in te zetten op boekoriëntatie bij kinderen. Het is belangrijk dat kinderen leren hoe ze een boek vasthouden, hoe ze een boek lezen, wat de flaptekst is, wat de titel is, wat een auteur is, een illustrator, de rug van een boek enzovoort. Als leerkracht kunnen wij hier volop op inspelen door kinderen met boekoriëntatie in contact te brengen.

Wanneer een volwassene merkt dat een kind een boek verkeerd hanteert, is het zijn/haar taak om het kind hier bewust van te maken. (Daniels, 2021)

7.2 Hoe kan je inzetten op boekoriëntatie? Enkele praktijkvoorbeelden.

7.2.1 Begeleide activiteit

Boekpromotie:

Bij boekpromotie ligt de focus vooral op het opwekken van de belangstelling voor boeken. Wanneer je de boeken op een speelse en aangename manier aanbiedt, zullen kinderen er spontaan naar grijpen. Kinderen vinden het bovendien leuk om een boek te kiezen waar ze al eerder iets over gehoord hadden. Het is daarom bij boekpromotie belangrijk dat je al een klein deel van het verhaal verklapt om op die manier de nieuwsgierigheid op te wekken.

Verder kan je ook inzetten op boekpromotie door samen met de kleuters te ontdekken hoe een boek precies gemaakt is, hoe het eruit ziet en uit welke delen het bestaat. (Steverlinck, 2020)

Enkele praktijkvoorbeelden:

- Lees de flaptekst voor en laat kinderen fantaseren over de inhoud van het verhaal.
- Geef de kinderen de kans om zelf boeken uit de boekenhoek te kiezen, die jij als leerkracht zal voorlezen. Het is belangrijk dat je de kleuters hun keuze laat motiveren. Op die manier leer jij als leerkracht iets bij over hun interesses.
- Laat de prenten zien, maar vertel geen tekst bij het verhaal en laat kinderen zelf het verhaal verzinnen bij de prenten.
- Laat de kleuters de kaft van het boek zien en laat ze een titel bedenken waarvan zij denken dat die past bij het verhaal.

Voorlezen:

De kleuters leren tijdens het voorlezen heel erg veel.

- Ze leren zich oriënteren op boeken.
- Ze leren dat er boekentaal nodig is om een verhaal te kunnen begrijpen.
- Vaak voorlezen maakt kinderen vertrouwd met de manier waarop een verhaal wordt voorgelezen.
- Je leert hun hoe een boek gelezen wordt.
- Je leert de kinderen uit welke onderdelen een boek bestaat (titel, kaft, rug, flaptekst...).
- Kleuters leren dat een boek een bepaalde essentie heeft.
- Door regelmatig voor te lezen, zullen kleuters de structuur van een verhaal ook leren kennen.

Praktijkvoorbeelden voor peuters:

- Kies voor kartonnen boekjes, deze zijn steviger en makkelijker om een pagina om te slaan.
- Kies boeken waarin ze zich kunnen inleven.
- Kies boeken met dagdagelijks handelingen.
- Kies boeken waarbij de illustraties het verhaal vertellen.
- Boeken met verassingseffecten spreken hen ook enorm aan.

Praktijkvoorbeelden kleuters:

- Inleving in personages is zeer belangrijk, maar je kan af en toe al grijpen naar complexere verhalen.
- Voor kleuters moeten niet alle verhalen zich afspelen in het hier en nu. Je kan voor hen ook fantasieverhalen uitkiezen.
- Bij kleuters mogen de boeken al meer tekst bevatten. Ze zullen op die manier de samenhang ontdekken tussen gesproken en geschreven taal.

(Steeverlinck, 2020)

8 Ouders betrekken waarom en hoe kan je dit doen?

Ouders betrekken bij leesbevordering heeft ook een enorm grote invloed op het leesplezier en de leesmotivatie van kinderen. Je kan ouders op verschillende manieren betrekken. Hieronder vind je enkele suggesties om ouders te betrekken en in te lichten over het belang van lezen:

- Voorzie tijdens oudercontacten een boekenrek met boeken op niveau van de kinderen. Op die manier krijgen de ouders de kans om de boeken te bekijken en kunnen ze inspiratie opdoen om soortgelijke boeken voor hun kinderen te lenen van de bib.
- Om ouders in contact te brengen met de bibliotheek, is het belangrijk dat de bibliotheek regelmatig aangehaald wordt. Zo kan je als leerkracht tijdens een oudercontact brochures meegeven over de bib en het lidmaatschap. Als je een facebookgroep hebt, kan regelmatig evenementen delen die voor jouw doelgroep plaatsvinden in de bibliotheek. Je kan ook via Smartschool of via de Whatsappgroep evenementen doorsturen.
- Ouders weten vaak niet hoe ze interactief moeten voorlezen. Om ouders hier zicht op te bieden, kan het zinvol zijn dat jij als leerkracht een les verhaal voorlezen filmt en dit deelt in de Facebookgroep. Op die manier kunnen de ouders het filmpje samen met hun kinderen bekijken en wie weet proberen ze jouw werkwijze zelf ook eens uit.
- De school kan aan ouders vragen om bij een verjaardag een boek als klastraktatie te voorzien in plaats van kleine traktaties voor ieder kind. Ook via deze weg krijgen ouders weer te horen dat boeken een belangrijke plaats innemen op school (en bij uitbreiding in het leven).
- Wanneer je merkt dat kinderen enorm geboeid zijn door boeken, kan het een idee zijn om ouders geregeld foto's te sturen van boeken waarin hun kind interesse toont. Op die manier krijgen de ouders een beeld van de interesses van hun kind.
- Als leerkracht kan je ouders ook betrekken door hen, wanneer er een thema aankomt, te vragen of zij boeken hebben die je in de klas kan gebruiken.

(Parro. (2019); GO! Ouders (z.d.); Fastenau, 2020)

9 Doelen gekoppeld aan activiteiten:

Leerplandoelen Nederlands	Voorbeelden van materialen en interventies in de hoek die hiervoor zorgen
1.2.2.2 Aangeven dat boeken van voor naar achter worden gelezen 1.2.2.3 Aangeven dat bladzijde van boven naar beneden worden gelezen.	Prenten ophangen die de leesregels weergeven + zelf het voorbeeld geven + samen lezen met de kleuters in de boekenhoek
1.2.2.7 Voorwerpen, dieren en gekende personages op prenten benoemen.	Door zoekprenten te voorzien kan je ervoor zorgen dat de kinderen gericht op zoek gaan naar prenten en op die manier de elementen zullen benoemen. Om dit in te oefenen kan je dit samen doen met de kleuters.
1.2.2.13 Voorspellingen doen over de afloop van een verhaal.	De kleuters krijgen hier de kans toe wanneer je een boek voorziet van blanco pagina's, de kleuters kunnen dan aan de slag gaan met het vervolg van het boek en op die manier zelfstandig aan de slag gaan met het voorspellen van de afloop van het verhaal.
1.2.2.52 Zelfstandig prentenboeken lezen.	De kleuters kunnen zelfstandig in de hoek de prentenboeken bekijken en lezen. Hierbij doen ze aan prentlezen of herkennen/interpreteren ze letters of woorden.
1.1.1.4 Plezier beleven aan het luisteren en spreken	De kleuters krijgen in de hoek de kans om naar luisterverhalen en ingesproken verhalen te luisteren. Op die manier kunnen ze de verhalen op een andere manier ontdekken. De kleuters kunnen ook het verhaal zelf vertellen aan het leesvriendje in de hoek of het verhaal naspelen aan een verteltafel. Op die manier oefenen de kleuters ook het spreken in.
1.1.3.36 Met eigen woorden een gelezen, beluisterd of bekeken verhaal navertellen met steun van illustraties. 1.2.2.15 Een voorgelezen verhaal navertellen of naspelen met steun van illustraties.	De kleuters kunnen aan hun leesvriendje vertellen wat er in het verhaal gebeurt aan de hand van illustraties.
1.1.3.40 Een gelezen, beluisterd of bekeken verhaal dramatiseren	De kleuters kunnen aan de verteltafel een verhaal dramatiseren. Ze kunnen dit uiteraard ook doen in de kring met verkleedkleden.
1.2.1.1 Bereid zijn om te lezen en te schrijven	De kleuters willen lezen, ze tonen dit aan door in de hoek te gaan en de boekjes te bekijken. De kleuters reconstrueren de kaft van een boek hierbij zijn ze bereid om te schrijven om de kaft zo goed mogelijk na te bootsen.

1.2.2.39 Minimaal tien leesletters met een eenduidige klank-letterkoppeling op een speelse manier herkennen en benoemen (bv. k, r ...)

In de boeken krijgen de kleuters de kans om de klank-letterkoppelingen te herkennen en te benoemen. Ook dit kan gedaan worden vanuit zoekprenten van letters. De kleuters krijgen de opdracht om de letters te zoeken in het boek.

GO. (z.d.). Leerplannen

10 Leuke ideeën van op Pinterest en uit mijn stageklas voor een leuke aankleding van de boekenhoek:

Kinderen gaan op deze foto aan de slag met de zoekboeken op verschillende niveaus.

Dit is het hoekje waar mijn boekenhoek gelegen is, een rustige plek waar duidelijk staat aangegeven hoe ze de boeken moeten hanteren. De kinderen krijgen de kans om in deze hoek tot rust te komen doordat deze afgezonderd gelegen is.

Op deze foto gaan kinderen aan de slag met de digitale voorleesverhalen die ik voor hen insprak. De kinderen krijgen de kans om zowel te lezen, te luisteren als te antwoorden op vragen die is stel aan hen.

Dit is mijn boekenkast, ik maakte deze zelf, het fijne aan dit boekenrekje is, dat de kinderen zoals in de bib kunnen zoeken naar een boek, de boeken staan frontaal gepresenteerd en hierdoor kunnen de kinderen makkelijk, zelfstandig bepalen welk boek hen aanspreekt, de kaft is zichtbaar voor hen.

Beltran C.

Grimes E.

Gardner C.

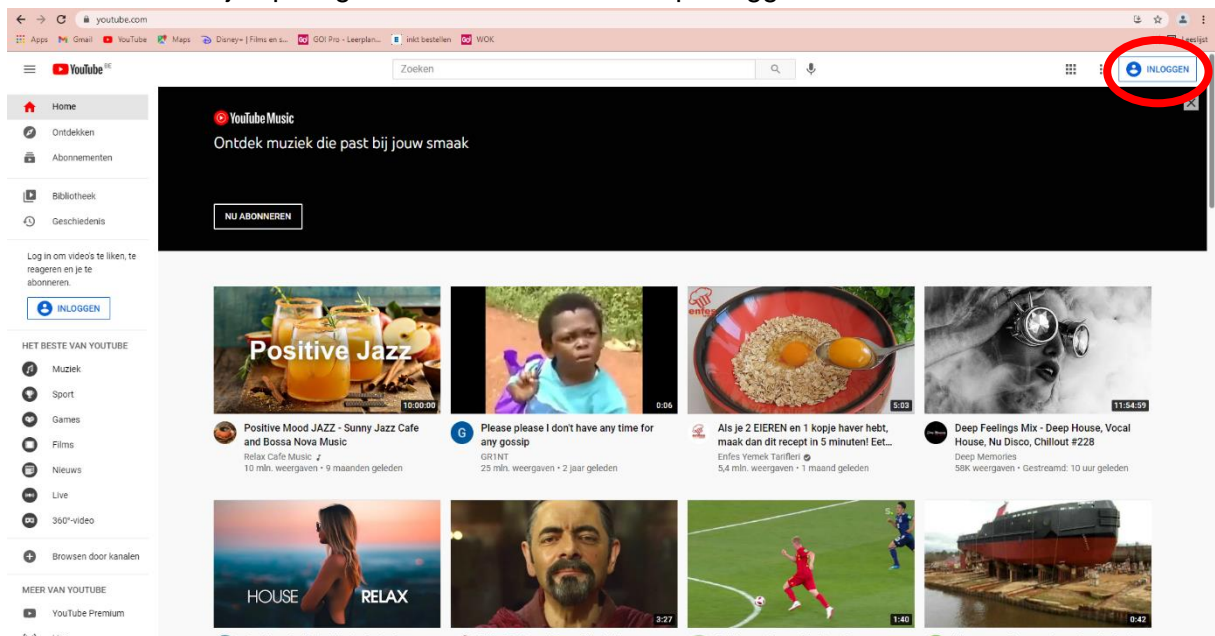
Perfectlypurpleclassroom

Ik plaatste deze foto's van Pinterest hierin, omdat ik zelf de inspiratie haalde van het boekenrek uit deze foto's. Hiernaast wil ik, als ik ooit een lokaal heb dat zich ertoe leent, een hoek maken zoals deze, die aanspreekt en gezellig oogt voor de kinderen. Als je graag nog meer ideeën opdoet, verwijst ik je graag naar het Pinterestbord dat ik aanmaakte als overzicht. Je vindt het via de link <https://pin.it/4EaE6GP>

11 Stappenplan bij het maken van filmpjes, delen op YouTube en een QR-code aanmaken.

Wil je zelf een voorleesfilmpje maken en op YouTube plaatsen? Volg dan de volgende stappen.

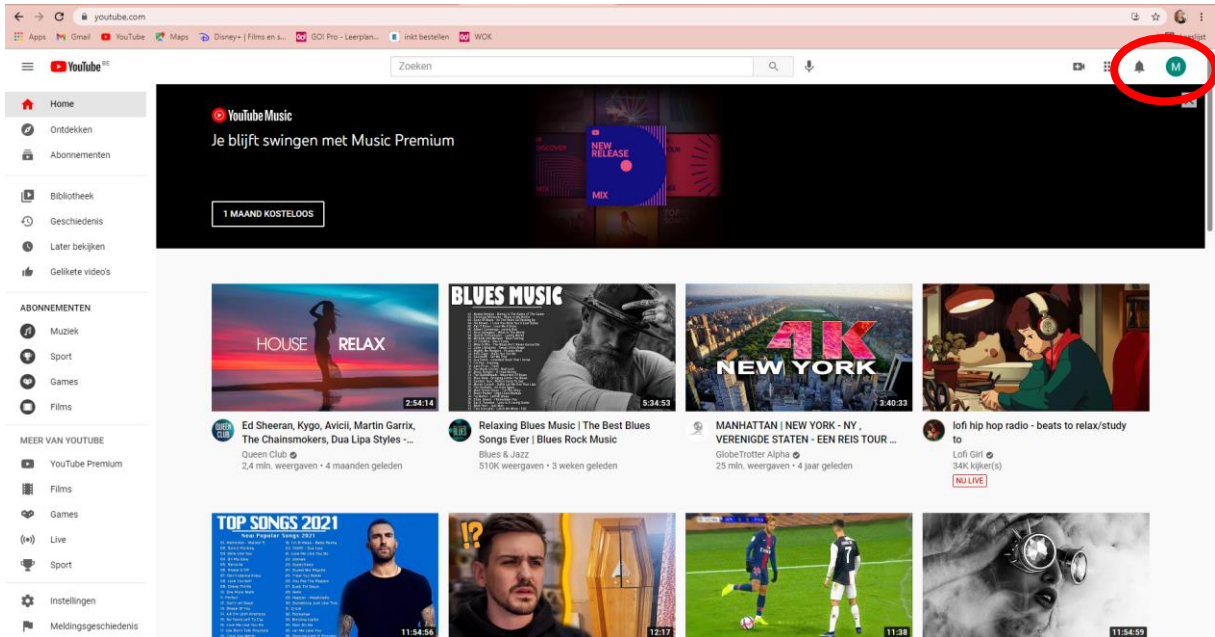
1. Neem het filmpje op met de camera functie.
2. Sla het filmpje vervolgens op, op je computer.
3. Ga vervolgens naar www.Youtube.com
  - a. Om filmpjes te uploaden is het belangrijk dat je een account aanmaakt. Dit kan je op volgende manier doen: Klik op inloggen

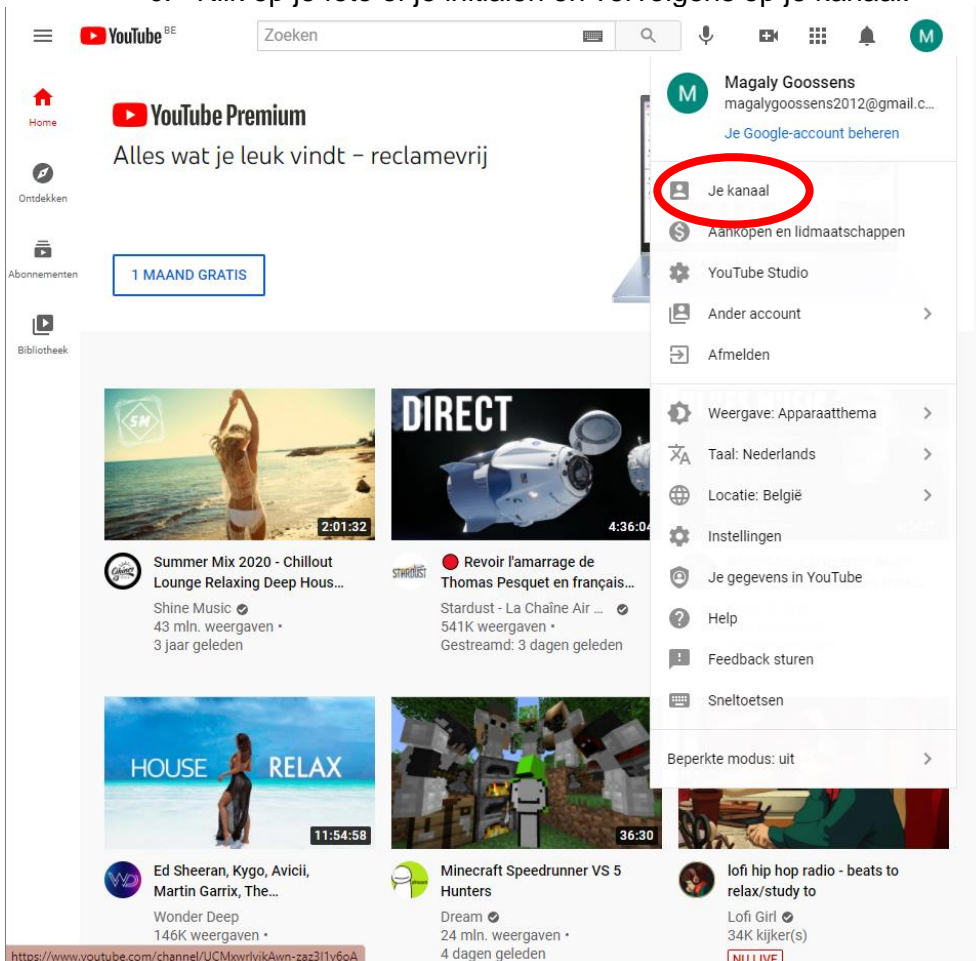
- b. Je krijgt nu dit kader, wanneer je een Google-account hebt kan je je gewoon inloggen. Wanneer je geen Google-account het klik je op account maken.

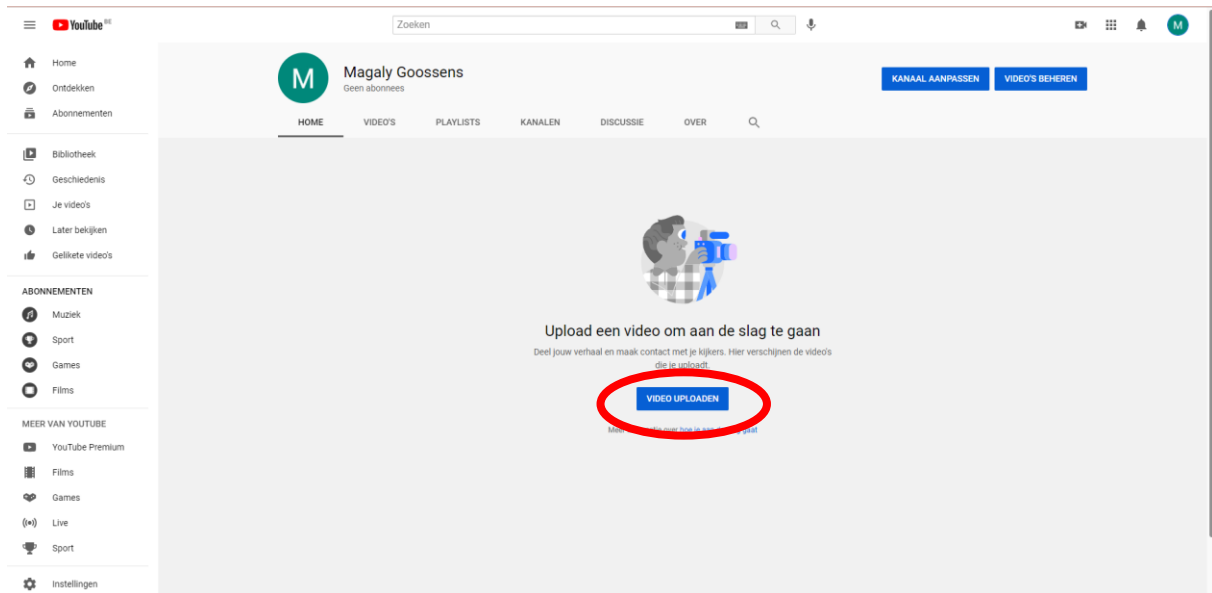
Wanneer je aangemeld bent op YouTube, zal je dit zien in de hoek rechtsboven.

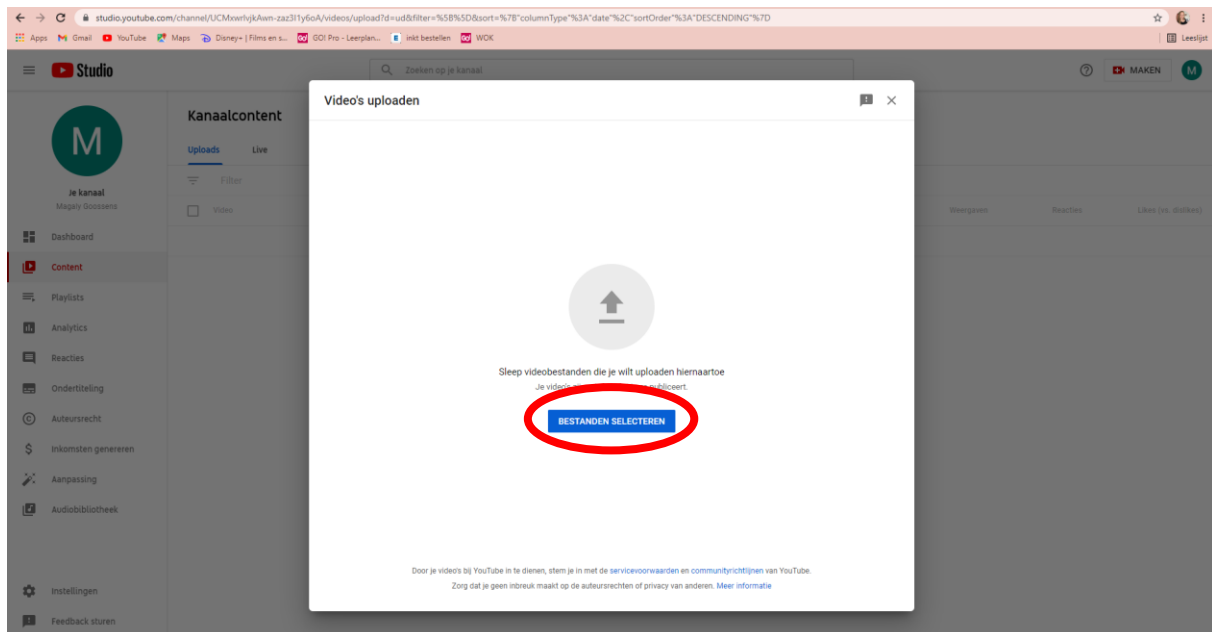
c. Klik op je foto of je initialen en vervolgens op je kanaal.

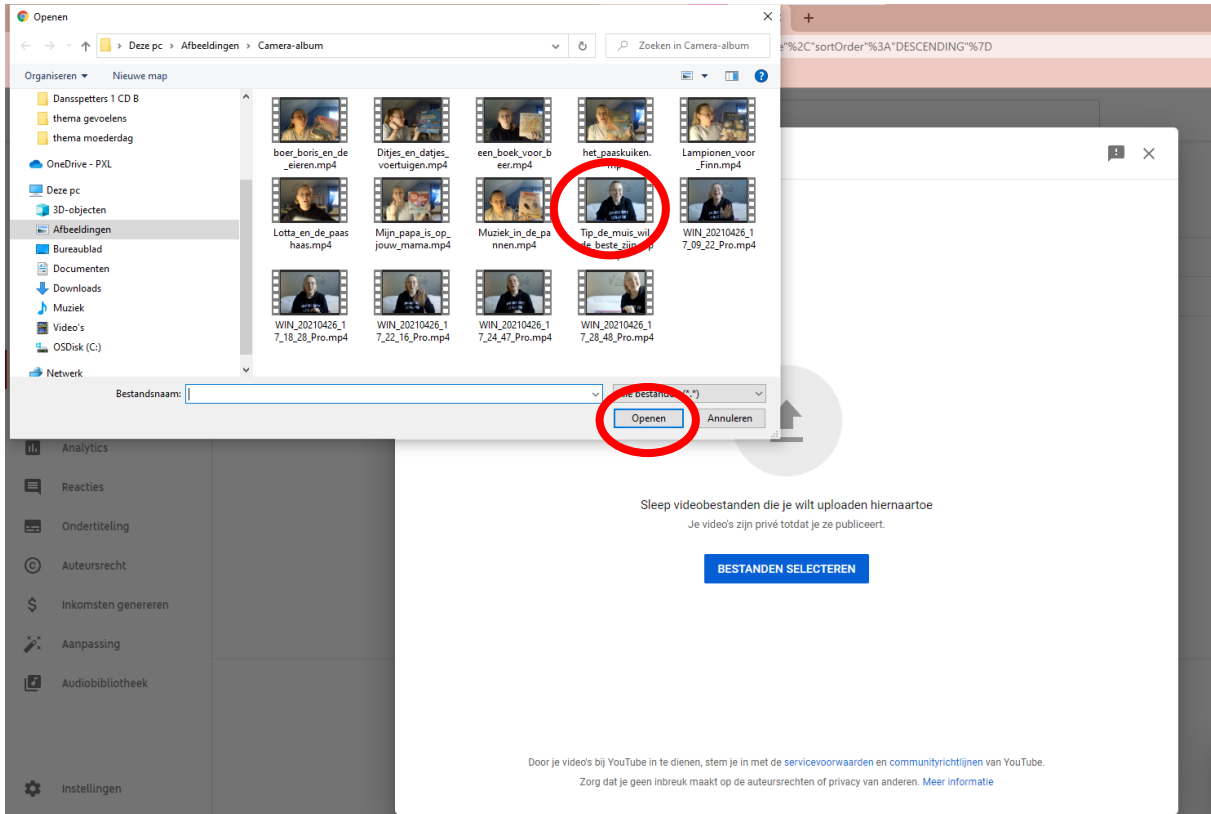
d. Klik vervolgens op 'video uploaden'.

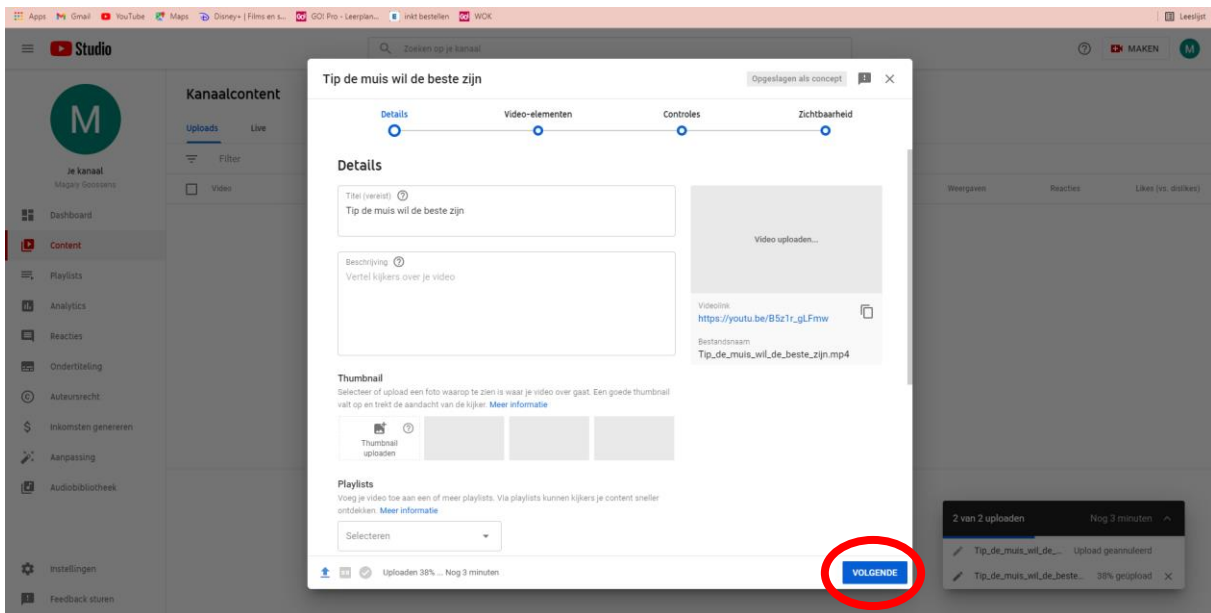
e. Klik op 'bestanden selecteren'.

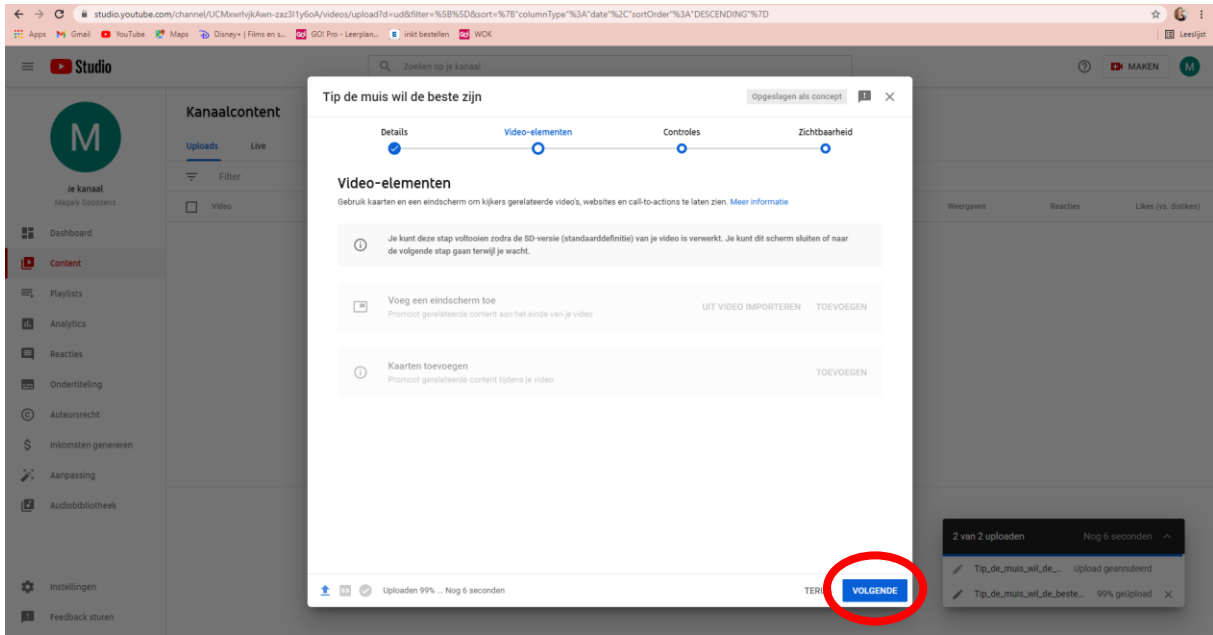
f. Klik op het bestand dat je wil uploaden en vervolgens op openen.

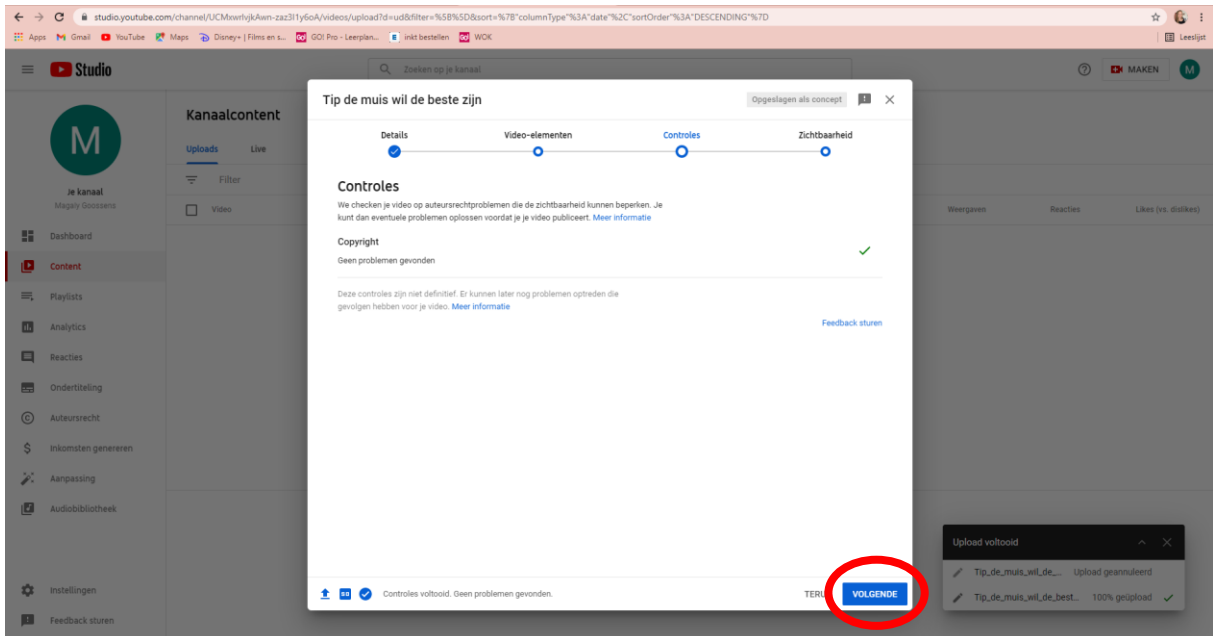
Je krijgt nu volgend kader, klik vervolgens op volgende

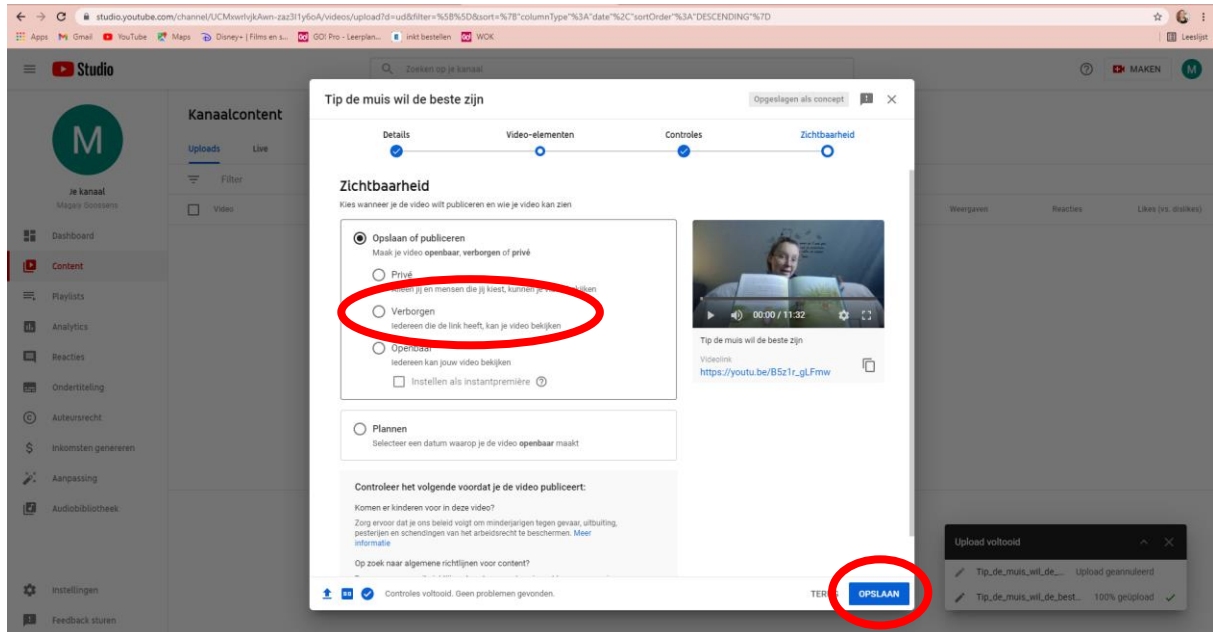
g. Klik op volgende.

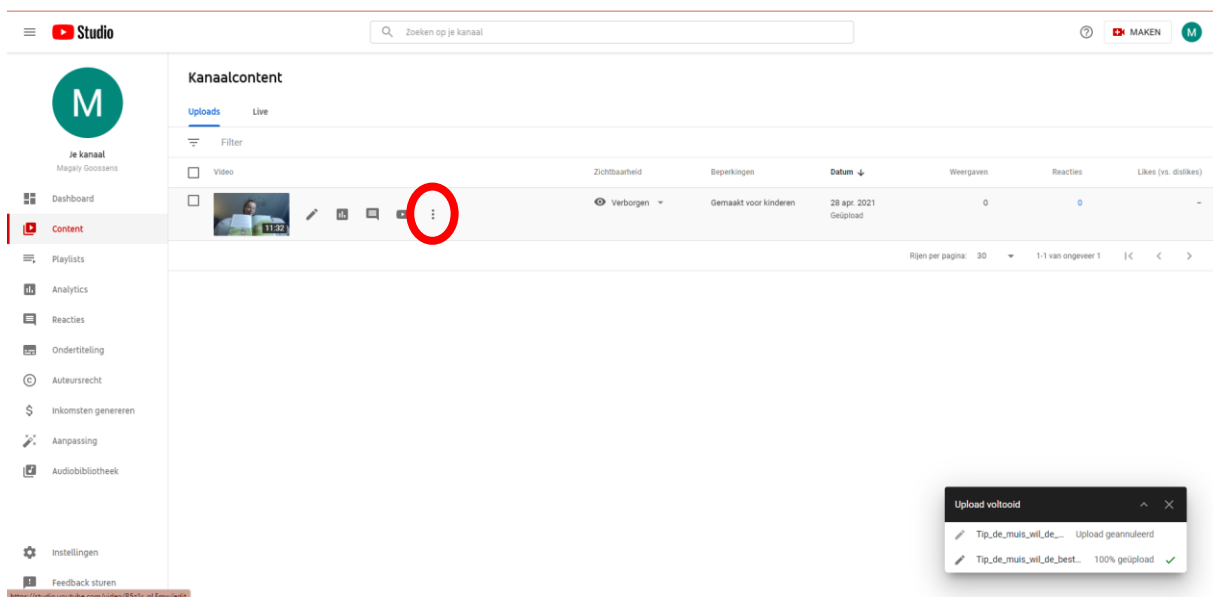
Klik nogmaals op volgende

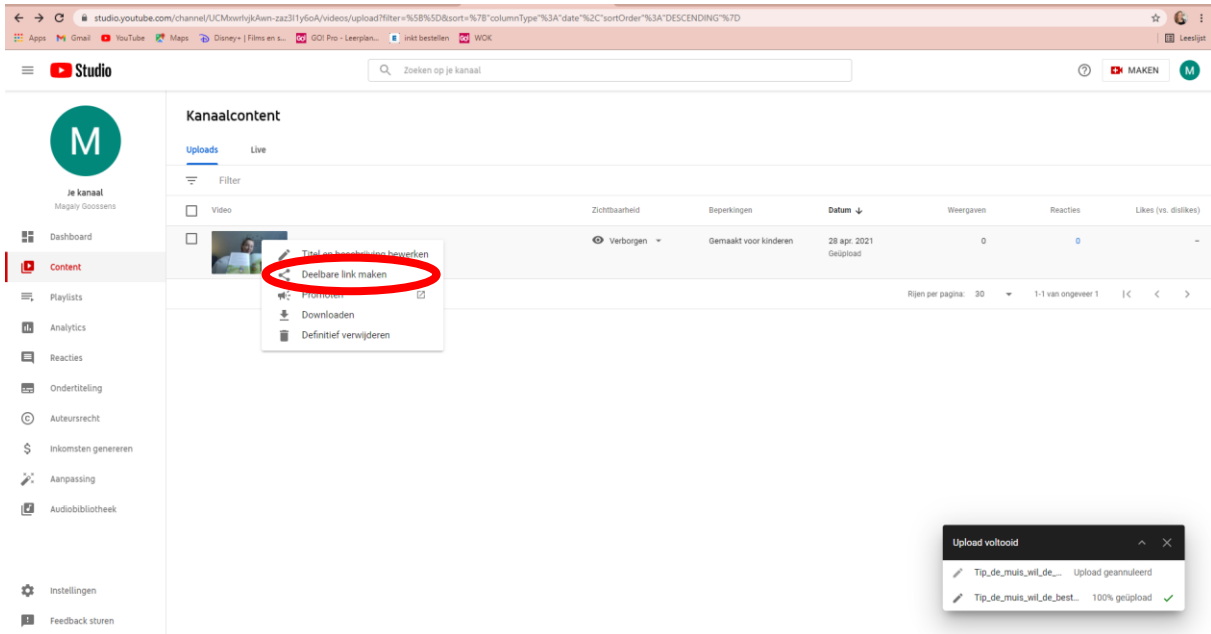
- h. Vervolgens kan je bij de volgende stap de zichtbaarheid aanpassen. Ik wil liever niet dat iemand dit zelf kan opzoeken. De personen met een link kunnen de video bekijken, zonder link kunnen ze dit niet. Ik duid verborgen aan en sla vervolgens de video op.

- i. Vervolgens klik je op de drie bolletjes

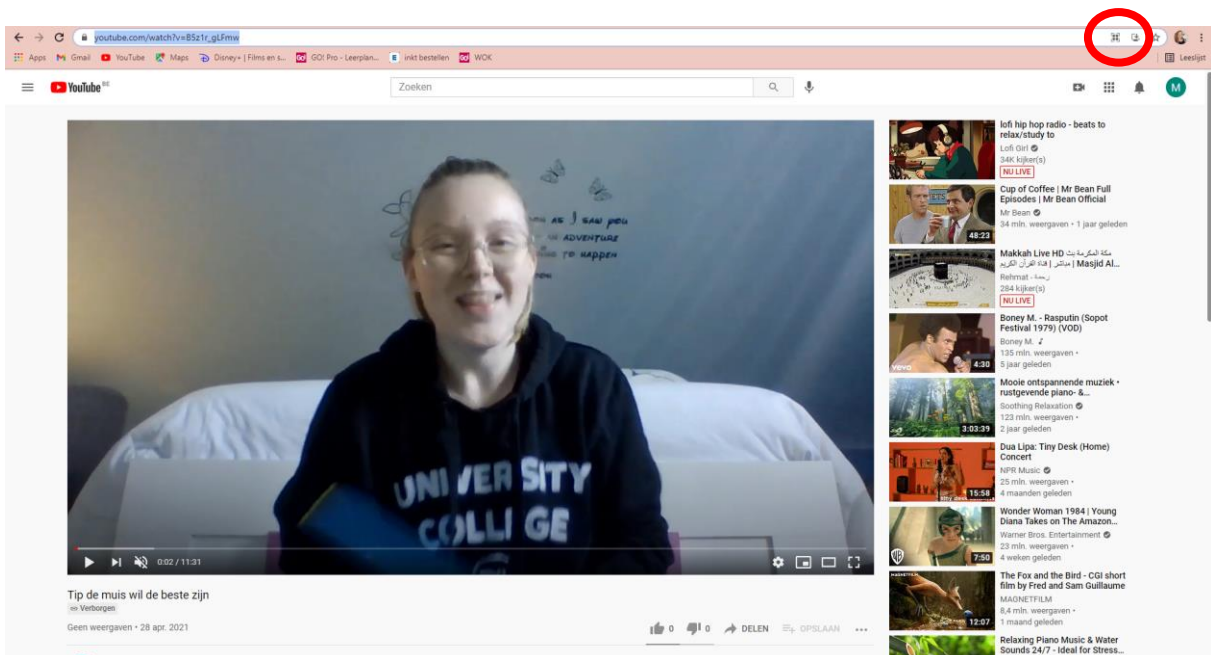

j. Druk op deelbare link maken.

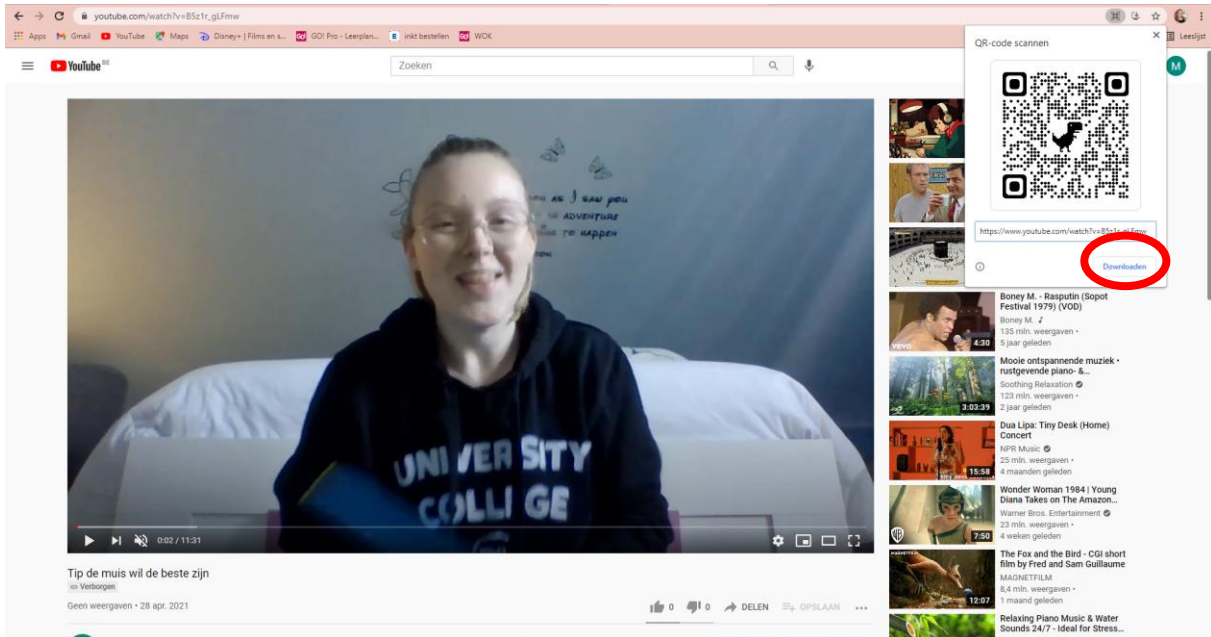
Je hebt nu de link gekopieerd, wanneer je in google Chrome werkt kan je op deze manier een QR-code aanmaken.

k. Open een nieuw tabblad en plak de link van je filmpje. Wanneer je in de zoekbalk staat verschijnt dit icoontje er.

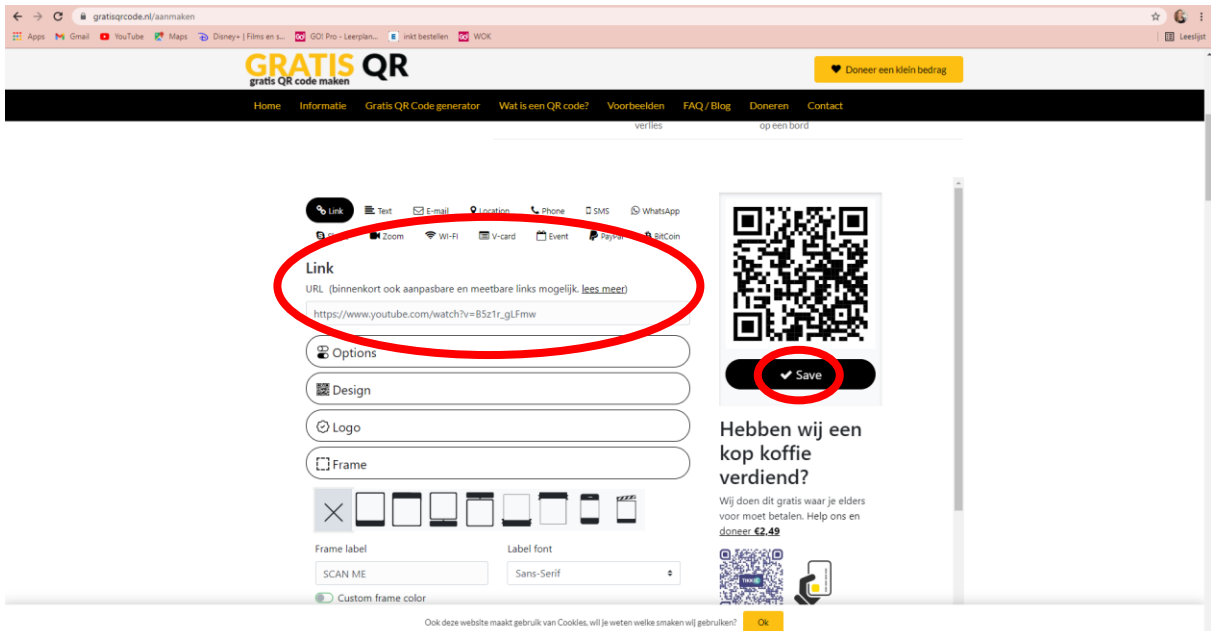

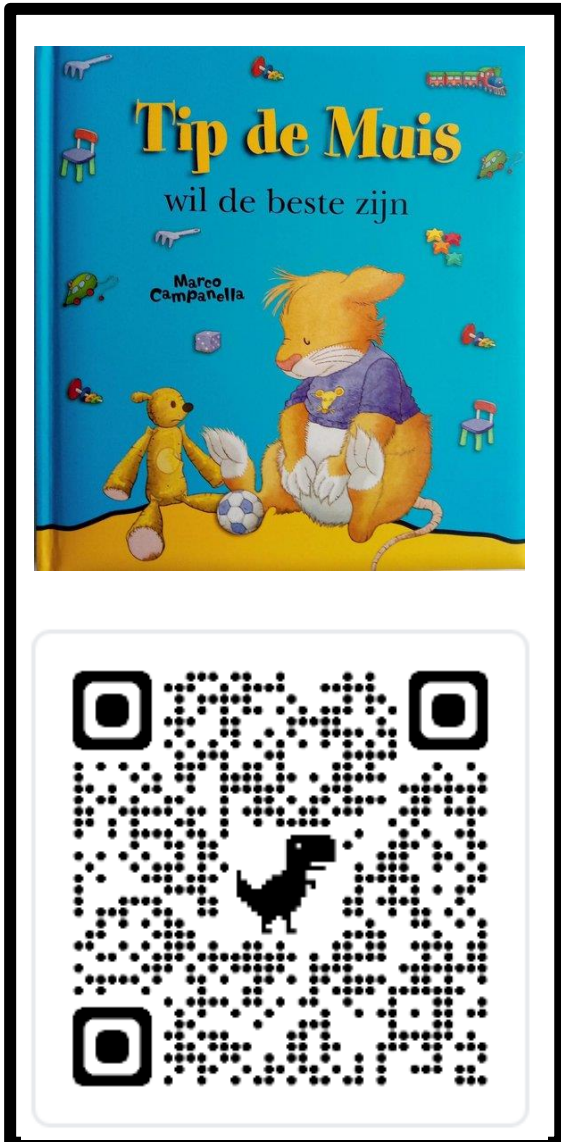
- I. Klik op het icoontje en je kan je QR-code downloaden en vervolgens afdrucken.

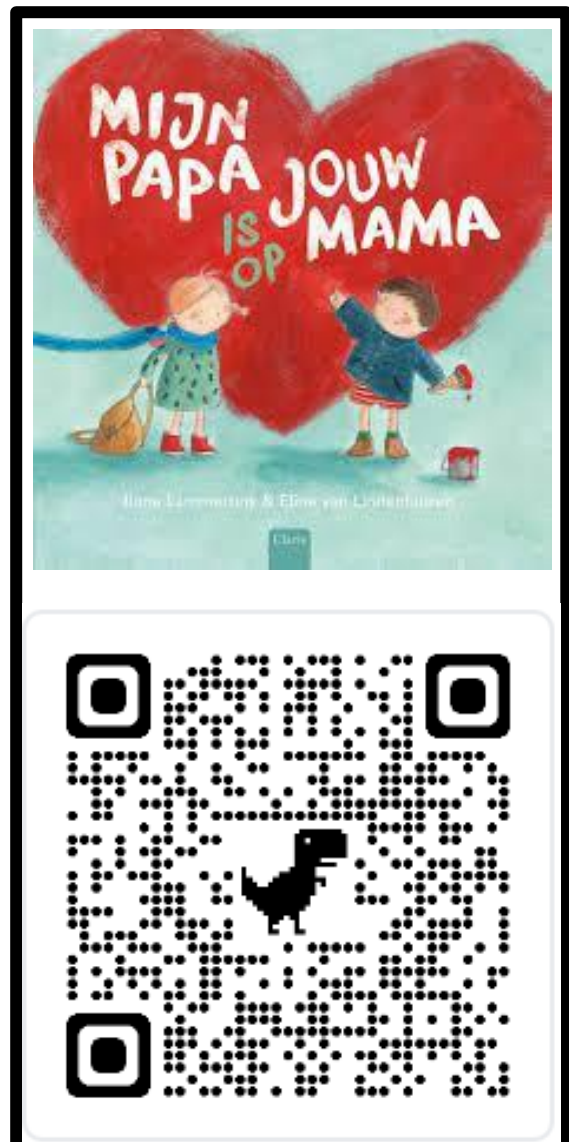
Wanneer je niet via google Chrome werkt gaat het maken van de QR-code anders. Ga naar <https://gratisqrcode.nl/aanmaken>, plak vervolgens de link en druk op save.

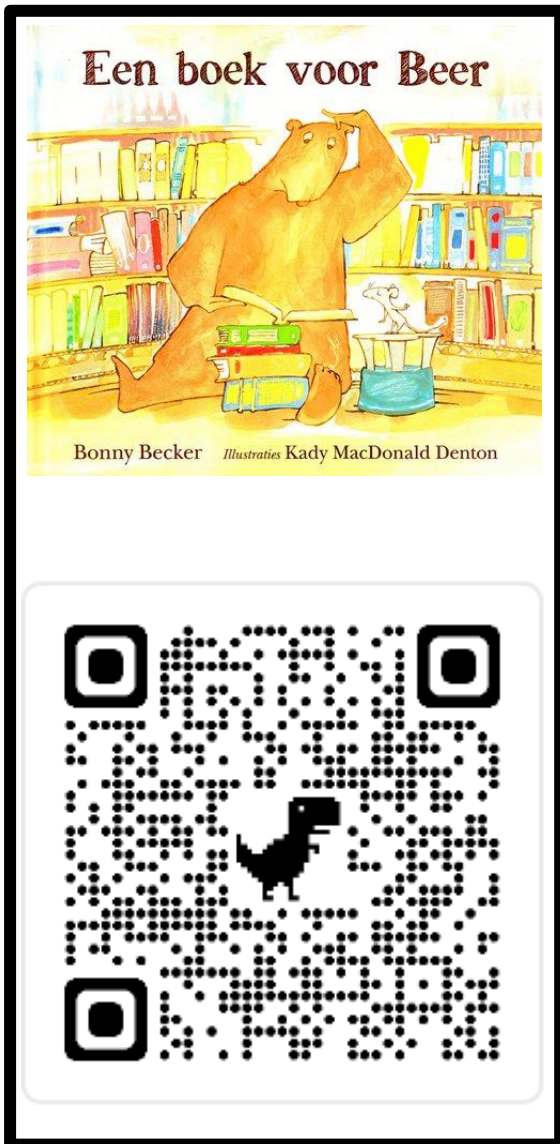
12 Bundel QR-codes

Trefwoorden voor Tip de muis wil de beste zijn:
ruziemaken, beter zijn, jaloezie, boos worden, vriendschap.

Trefwoorden voor Mijn papa is op jouw mama:
Verliefd zijn, gescheiden zijn, beste vrienden, ouders

Trefwoorden voor Een boek voor beer:
Lezen, zoeken naar boeken, hulp van
een vriend, vinden van een boek,
leesplezier.

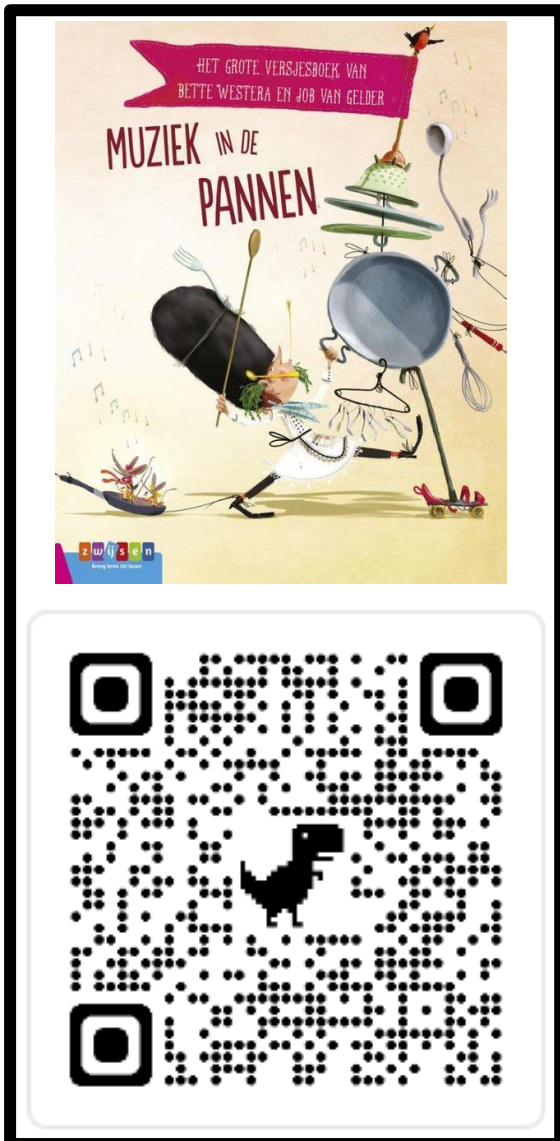
Trefwoorden voor Lampionnen voor
Finn:
Autisme, vriendschap, jarig zijn,
verassing, angst

Trefwoorden voor Geike en de pestkoppen:
Pesten, vriendschappen, durven, jezelf zijn, angst overwinnen.

Trefwoorden voor Groen en rood maken ruzie:
Ruzie maken, oorlog, bijleggen, vriendschap, samen leren leven.

Trefwoorden voor Muziek in de pannen:
Versjes, herfst, uitvinden, wonen, muziek, doen alsof, avontuur, dieren.

Trefwoorden voor lets moois voor mama:
Cadeautjes, moeder-kindrelatie, houden van, knutselen.

Via de onderstaande link kom je terecht op een pagina van Klascement. Wanneer je je aanmeldt, krijg je toegang tot een document met een rijk aanbod aan QR-codes die leiden naar een digitale prentenboeken. Dit is gemaakt door Verwimp Nicolas. Zie hier de link: <https://www.klascement.net/downloadbaar-lesmateriaal/107804/digitale-prentenboeken-lezen-via-qrcodes/>

Door middel van deze handleiding heb ik zelf succes ervaren. Ik hoop hiermee vele leerkrachten te helpen om het succes van de boekenhoek te ontdekken. Als je jezelf nog meer wil verdiepen in leesbevordering en leesmotivatie verwijst ik graag naar de bronnenlijst op de volgende pagina.

13 Bibliografie

Beltran, C. (z.d.). Reading garden [Foto]. Geraadpleegd op 05 april 2021 via <https://blog.teacherspayteachers.com/built-reading-garden-you-can-too/?epik=dj0yJnU9WExDY3NxejlWSWxZnWlzb0dUNGg4dEt6MVNkcVFkaDlmcD0wJm49TUdWSjljejBXN3VoZE9UUEh0VVB2ZyZ0PUFBQUFBR0NKUTE0>

Bequoye, S. (2018a, augustus 1). *Onderzoek pleit voor meer leesplezier op school*. Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/onderzoek-pleit-voor-meer-leesplezier-op-school>

Bequoye, S. (2018b, augustus 2). *Wat is leesbevordering?* Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/wat-leesbevordering>

Bequoye, S. (2018c, oktober 18). *Hoe zetten bibliotheken in op leesbevordering?* Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/hoe-zetten-bibliotheken-in-op-leesbevordering>

Bequoye, S. (2020a, juli 10). *Hoe bevorder je intrinsieke leesmotivatie?* Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/hoe-bevorder-je-intrinsieke-leesmotivatie>

Bequoye, S. (2020b, november 24). *Peiling brengt voorleesgedrag van Vlamingen in kaart*. Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://iedereenleest.be/over-lezen/nieuws/onderzoek/peiling-brengt-voorleesgedrag-van-vlamingen-kaart>

Bouwman, A., & Van De Mortel, K. (z.d.). *De doorgaande lijn van begrijpend luisteren naar begrijpend lezen*. Smartonderwijs. Geraadpleegd op 20 januari 2021 via https://www.smartonderwijs.nl/uploads/9/4/6/7/9https://www.smartonderwijs.nl/uploads/9/4/6/7/9467353/van_begrijpend_luisteren_naar_begrijpend_lezen.pdf

Caleidoscoop. (2010). *Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren*. Geraadpleegd via <https://www.voppsy.ugent.be/pdfs/download.php?own=mvsteen&file=caleidoscoop.pdf>

Centrum voor Taal en Onderwijs. (z.d.). *De boekenhoek enkele ideeën en tips*. taalbeleid.org. Geraadpleegd op 24 februari 2021 via http://taalbeleid.org/www_cteno/assets/downloads/ko_achtergrond_klaspraktijk_boekenhoek.pdf

Chambers, A. (2012). *Leespraat* (1ste ed.). NBD Biblion.

Daniels, D. (2021, februari 24). *Leesbevordering*. (Goossens, M., Interviewer) Zonhoven, Limburg, België.

Expertisecentrum Nederlands. (2010, maart 30). *Leerlijnen taal - boekoriëntatie*. Doorlopende leerlijn taal basisonderwijs. Geraadpleegd via <http://www.leerlijnentaal.nl/page/116/boekoriëntatie.html>

Fastenau, K. (2020, maart 9). *Maak je digitale platform toegankelijker voor ouders*. Klasse. Geraadpleegd via <https://www.klasse.be/182416/maak-je-digitale-platform-toegankelijker-voor-ouders/>

Gardner, C. (z.d.). *Primary book corner* [Foto]. Geraadpleegd op 5 april 2021 via <https://i.pinimg.com/originals/c8/6d/97/c86d97210b13164e5051e397e4773942.jpg>

GO! Ouders. (z.d.). Ouderblik. GO! Geraadpleegd op 24 april 2021, van <https://www.go-ouders.be/sites/default/files/atoms/files/Ouderblik%20Dig%20comm.pdf>

Grimes, E. (z.d.). Boekenhoek [Foto]. Geraadpleegd op 5 april 2021 via <https://i.pinimg.com/originals/03/c5/62/03c562d27f6df671962218ca3e6c4fed.jpg>

Leemans, L. (2020, 11 september). 8 tips voor een aantrekkelijke boekenhoek. Klasse. Geraadpleegd via <https://www.klasse.be/213764/tips-aantrekkelijke-boekenhoek/>

Parro. (2019, 19 augustus). Communicatie tussen ouders en leerkrachten: Zo kan het ook. HJK. Geraadpleegd via <https://www.hjk-online.nl/gesponsord/communicatie-tussen-ouders-en-leerkrachten-zo-kan-het-ook/>

Perfectlypurpleclassroom. (2019, 20 juli). Leeshoek [Foto]. Geraadpleegd via <https://www.instagram.com/p/B0Jer25hNOy/?igshid=9p30y5zvenm&epik=dj0yJnU9M0ZFa0w4NkJRVERJZxpYVktmdWJ0aUcwN3pDRGIhQTAmcD0wJm49dmd5cG5SVF9zMWIBSjRoTktBYTF0dyZ0PUFBQUFBR0NKUm1R>

Steverlinck, S. (2020). Taal 2. Hogeschool PXL Hasselt.

Stichting Lezen. (2018, 1 december). Leesmonitor - Het Magazine 2018. Geraadpleegd via <https://www.lezen.nl/publicatie/leesmonitor-het-magazine-2018/>

Stichting Lezen. (2020, juni). De doorgaande leeslijn. issue. Geraadpleegd via https://issuu.com/stichtinglezen/docs/de_doorgaande_leeslijn_2020_digitaal/2?ff&showOtherPublicationsAsSuggestions=true

Struyven, K., & Coubergs, C. (2015). Ieders leerkracht (1ste ed.). Acco. Vansteenkiste, M., & Soenens, B. (2015). Vitamines voor groei (1ste ed.). Acco.

Van Dingenen, M. (2018, augustus 3). Elke dag leesplezier in de klas. Iedereen Leest. Geraadpleegd via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/de-praktijk/elke-dag-leesplezier-de-klas>

Verbruggen, J. (2019, 28 augustus). Vind je het ook zo moeilijk om jouw kleuters in de boekenhoek te krijgen? Met deze gouden tips lukt het je wel! Kleutergewijs. Geraadpleegd via <https://kleutergewijs.wordpress.com/2019/08/28/vind-je-het-ook-zo-moeilijk-om-jouw-kleuters-in-de-boekenhoek-te-krijgen-met-deze-gouden-tips-lukt-het-je-wel/>

6.2 Interview Daniels Daniëlle

Interview Daniëlle Daniels.

Wie is Daniëlle Daniels?

Daniëlle Daniels heeft jaren gewerkt als leerkracht lager onderwijs. Momenteel is ze zelfstandig navormer voor leesbevordering en taalvaardigheid. Hiernaast is ze Remedial Teacher, wat inhoudt dat ze kinderen met leerproblemen begeleidt. Daniëlle Daniels leidt verder het project Kwartiermakers en is procesbegeleider voor kinderen, adolescenten en volwassenen met leesproblemen. Ze werkt voornamelijk met kinderen. Ze werkt zelden met volwassenen en heel weinig met adolescenten. Ze geeft aan dat dit voornamelijk komt door de grote vraag naar ondersteuning bij kinderen.

Mevrouw Daniels heeft jaren gejureerd in de jury van de Beste Boeken juf/meester. Ook heeft zij veel advies gegeven aan verschillende kinderboekenuitgeverijen en aan educatieve uitgeverijen. Haar advies heeft voornamelijk te maken met leesplezier, leesmotivatie en het stimuleren van taalvaardigheid.

Als u het begrip leesbevordering moet omschrijven, hoe zou u dit dan uitleggen?

Het woord zegt het eigenlijk zelf al: het lezen bevorderen. Voor mij gaat het echter om leesplezier aanwakkeren, opdat kinderen lezen niet als een schoolse activiteit zien, maar als een plezierige, leuke, ontspannende, leerrijke activiteit.

Leesbevordering heeft als doel leesplezier aanwakkeren en vrijetijdslezen promoten. Wanneer kinderen lezen in hun vrije tijd, worden zij betere lezers. Persoonlijk vindt mevrouw Daniels het belangrijk om lezen te stimuleren in print en digitale vorm. Bij kleuters is dit heel vaak de papieren vorm. Ze vindt echter deze twee vormen belangrijk, de digitale vorm is handig in gebruik. Bij een e-book kunnen de letters vergroot worden, wat lezen makkelijker maakt voor kinderen die moeilijkheden ervaren bij lezen. Hierdoor biedt een e-book verschillende kansen voor bepaalde doelgroepen.

Waarom is leesbevordering volgens u cruciaal?

Lezen is belangrijk om verschillende redenen. Om te beginnen is lezen belangrijk voor de taalontwikkeling. Je hebt twee soorten talen: spreektaal (de taal waarmee je vertelt) en schooltaal of boekentaal. Wanneer je een verhaal vertelt, gebruik je je eigen woorden. Wanneer je het verhaal voorleest, dan lees je de woorden die er effectief staan. Je gebruikt hiervoor instructiewoorden en boekentaal. Het is belangrijk om te weten dat, hoe groter je woordenschat is vooraleer je naar het eerste leerjaar gaat, hoe makkelijker je leert lezen. Kleuters die dagelijks worden voorgelezen thuis en op school hebben een grotere woordenschat dan kinderen die zelden of nooit boekentaal horen.

Verder ontwikkel je de emotionele ontwikkeling tijdens het voorlezen. Een kleuter die veel voorgelezen wordt en die veel boeken krijgt voor zijn verjaardag, zal als vijfjarige veel beter kunnen uitdrukken hoe hij of zij zich voelt. Deze kleuter heeft dankzij de boekentaal opgebouwd om zijn of haar emoties uit te drukken. Als je bijvoorbeeld een boekje voorleest en er wordt iemand in gepest, dan leer je een kind wat pesten met de gepeste doet en welk effect dit heeft op de pester. Je kan met prentenboeken vaak complexe emoties (zoals jaloezie) aanbrengen bij kinderen. Door het verhaal voor te lezen aan kinderen, kan je hun emoties uitdiepen. Door voor te lezen speel je sterk in op de emotionele ontwikkeling.

Hiernaast is lezen ook belangrijk voor de persoonlijke ontwikkeling. Wanneer je informatie of kennis nodig hebt om je te ontwikkelen of te verdiepen, moet je voldoende leesvaardig zijn. Anders zal je niet begrijpen wat je leest. Ook in functie van je beroep is het lezen cruciaal, want in ieder beroep moet je ooit wel eens lezen: handleidingen, nascholingen, brieven enzovoort. Lezen vervult een persoonlijke, maatschappelijke rol.

Ook de functies van literatuur die Jan Van Coillie (het boek Leesbeesten en Boekenfeesten) aanhaalt, zijn belangrijk: de ontspannende, creatieve, informatieve, zingevende en esthetische functie.

Leesbevordering is cruciaal voor schoolsucces, dat vereist dat je goed kunt lezen en rijke taal bezit. Om een rijke boekentaal te hebben, moet je dus veel voorgelezen worden en zelf lezen. Voor schoolsucces komt het neer op rijke taal, die voortkomt uit boekentaal. Alles komt dan eigenlijk neer op (voor)lezen. Dit is dan ook het fundament voor een succesvolle schoolcarrière.

Wanneer kunnen we stellen dat er wordt gewerkt aan leesbevordering?

Eerst en vooral moeten het leesplezier én de leesmotivatie aangewakkerd worden bij kinderen. Daarvoor dienen een aantal voorwaarden vervuld te zijn. De eerste succesfactor om mee te werken aan leesbevordering is een rijk, gevarieerd en recent boekenaanbod. Bied liefst aantrekkelijke boeken aan die frontaal gepresenteerd staan.

Ten tweede is het belangrijk om een dagelijkse voorlees- of leesroutine van ongeveer 15 minuten in te bouwen. Het beste moment voor deze routine is vlak na de (middag) speeltijd. De kinderen hebben buiten kunnen spelen, hebben energie uit hun tussendoortje of lunch gehaald en zijn op dit moment helder om zich te focussen op het verhaal dat zal worden voorgelezen.

Ten derde zijn enthousiaste volwassenen belangrijk. Denk hierbij aan leerkrachten, bibliothecarissen, ouders, enzovoort. Wanneer de mensen die de kinderen omringen enthousiast omgaan met boeken, dan krijgt het kind zin om te lezen. Het voorlezen moet expressief en aantrekkelijk zijn voor kinderen.

Ten vierde is naast veel voorlezen ook vrij lezen cruciaal.

Ten vijfde is ouderbetrokkenheid een belangrijke factor. Vrienden spelen ook een belangrijke rol om de leesmotivatie te verhogen. Kinderen kunnen elkaar onderling aanzetten om te lezen uit verwondering voor de ander, ze kijken op naar vrienden vandaar dat er verwondering ontstaat wanneer een vriend een boek aanraadt.

Ten zesde moeten we inzetten op praten over boeken. Op jonge leeftijd moeten we kinderen helpen bij het praten over boeken. We kunnen dit stimuleren door als leerkracht hardop te denken. Wanneer een kleuter "ik weet het niet" zegt, dan is het aan de leerkracht om zijn of haar eigen denkproces te verwoorden: ik denk dat er dadelijk dit gaat gebeuren, ik vind deze prent het mooiste, omdat... Doordat je kinderen laat meeluisteren naar jouw denkproces, zal dit voor hen duidelijker worden en kunnen ze een volgende keer zelf ook het denkproces doorlopen.

Tenslotte is ook differentiatie belangrijk. Hierbij houd je rekening met de interesses van het individuele kind en met de taalontwikkeling van de kinderen. In de boekenhoek is er vaak een tekort aan rijkdom. Denk hierbij bijvoorbeeld aan boeken van verschillende genres, informatieve boeken, boeken met versjes, boeken van verschillende uitgeverijen, gemakkelijke boeken maar ook moeilijkere boeken.

Hoe kunnen we in de kleuterklas al werken aan leesbevordering?

Alle factoren die hierboven werden aangehaald zijn belangrijk voor zowel kleuteronderwijs, lager onderwijs als secundair onderwijs.

Hoe kunnen wij kinderen motiveren?

We moeten inzetten op het ABC-principe van Hilde van Keer. De A staat voor Autonomie: kinderen mogen zelf aangeven welke boeken ze leuk vinden. Ze hebben de mogelijkheid om zelf boekjes te kiezen, er moet hiervoor dus ook een breed aanbod zijn, dat zij idealiter ook mee mogen bepalen.

De B is van verbondenheid, maar ook van betrokkenheid. Heel belangrijk is dat je leesmotivatie kan nagaan door te kijken of de kinderen betrokken zijn. Met verbondenheid wordt bedoeld dat je samen in boeken kijkt, in duo's of als groep. Je kan hierdoor samen praten over boeken. De plaats waar je je boekenhoek zet, speelt hierbij ook een rol. Wanneer je de boekenhoek naast de bouwhoek plaatst, dan zal de kleuter te veel afgeleid of verstoord worden waardoor de verbondenheid met boeken niet optimaal is.

Tot slot is er de C, deze staat voor competentie. Het kind moet zich competent voelen. Voorzie hiervoor verschillende boeken, zowel makkelijke als moeilijke. Wanneer een kind een veel te moeilijk boek aangeboden krijgt, dan zal het kind niet gemotiveerd worden door het verhaal. Je kan natuurlijk aan pre-teaching doen door het boek aan te bieden in kleine groep. Hierdoor zal het kind al een eerst keer het boek kunnen verkennen waardoor het makkelijker kan volgen wanneer het verhaal aangeboden wordt in grote groep. Het is heel belangrijk dat een kind het gevoel krijgt dat het een boek begrijpt.

Wat is in de boekenhoek het belangrijkste om te werken aan leesbevordering?

Het is belangrijk om een goed gelegen, aantrekkelijke hoek te voorzien waar een rijk aanbod aan boeken is. Denk bij aanbod aan verschillende uitgeverijen, verschillende genres, maar ook aan een recent aanbod dat er aantrekkelijk uitziet. Kapotte, versleten boeken zetten kleuters niet aan om er zorgzaam mee om te gaan. Wanneer de boeken fris ogen en netjes zijn, zullen de kinderen hier zorg voor dragen omdat ze de boeken netjes willen houden. Wanneer de juf merkt dat het kind het boek op de verkeerde manier vasthoudt of plooit, dan is het de taak van de juf om de kinderen hierin te ondersteunen en hen aan te leren hoe je een boek correct vasthoudt.

Welke werkvormen zijn effectief en al toepasbaar in de kleuterklas?

Elke toekomstige kleuterleerkracht, zou getraind moeten zijn om expressief voor te lezen, interactief voor te lezen en te weten wanneer en hoe ze hardop moet denken tijdens het voorlezen. Voorlezen is een fundament om de taal rijk te ontwikkelen. Hoe expressiever iemand voorleest, hoe makkelijker een anderstalig kind de taal opneemt. Momenteel wordt interactief voorlezen vaak uitgevoerd door vragen te stellen als wie, wat, waar, wanneer. Het is ook belangrijk om kinderen hoe- en waaromvragen te stellen die aanzetten tot denken. Hierbij is het belangrijk dat de leerkracht zelf ook hardop denkt in de klas.

Aan welke (lees)vaardigheden moet al in de kleuterklas gewerkt worden?

Wanneer je op de site *Fit voor lezen* gaat kijken, vind je tips terug die helpen om kleuters fit te maken om te lezen. Op de site staat dat wanneer er geen letterkennis en/of fonemische bewustzijn is bij kinderen die naar het eerste leerjaar gaan, dan weet je al dat er een probleem zal ontstaan tijdens het schooljaar. In de kleuterklas moeten er goede oefeningen worden gedaan om het fonemische bewustzijn te ontwikkelen. Dat is niet klappen in lettergrepen, dit kan je beter niet doen. Wat wel een goede oefening is, is woorden zoeken met een bepaalde begin-of eindletter. Ook woorden langer maken, door zoemend of zingend de woorden te zeggen, is een goede oefening. Vanaf 4 jaar kan je het fonemisch bewustzijn ontwikkelen en begin je met letters speels in de kijker te plaatsen. De naam van het kind is hiervoor uiterst geschikt. Wanneer je hier pas mee begint in de derde kleuterklas, speel je vooral in op de slimme, snelle kinderen. Kinderen die er niet goed in zijn, moeten namelijk veel tijd krijgen om dit te kunnen oefenen.

Wat is het belang van ouderbetrokkenheid bij leesbevordering?

Voorlezen is een intieme activiteit: je doet dit op schoot, tegen je hart aan. Je leert je kind beter kennen, het is ontspannend en gezellig. Bovendien is het ook nog heel leerrijk, want kinderen krijgen rijke taal en wiskundige begrippen aangeboden, ze krijgen veel input en eigenlijk leren ze bij zonder dat ze dit beseffen. Kinderen zullen thuis vaak vragen om hetzelfde boek nog een keer voor te lezen, hierdoor wordt de taal van dit boek hen eigen. Kinderen die thuis worden voorgelezen kunnen zich beter uiten en hebben een grotere woordenschat. Net daarom is ouderbetrokkenheid zo belangrijk. Het is belangrijk om als ouder voor te lezen in de taal die je het beste beheerst. Wanneer de ouder een andere taal spreken, is het veel beter om een boek voor te lezen in de moedertaal omdat de ouder deze taal perfect beheerst, dan wanneer het kind wordt voorgelezen in het Nederlands door een ouder die deze taal niet goed beheerst en zich ook niet competent voelt in deze taal. Voor leerkrachten is het belangrijk om ook naast het voorleesritueel nog voor te lezen in kleine groepjes. Op deze manier kunnen meer kinderen de kans krijgen om te antwoorden op vragen of om het verhaal beter te begrijpen. Wanneer je in kleine groep werkt, komt dit de kinderen ten goede die in grote groep vaak stil zijn en niet aan het woord komen.

Hoe kunnen we leerkrachten en ouders volgens u het beste bereiken om hen in te lichten?

Een belangrijke basis krijg je mee uit de lerarenopleiding. Bart Moeyaert zegt: "Een leerkracht die niet graag leest zou geen diploma mogen krijgen." Wanneer je niet graag voorleest, kies dan voor een ander beroep dan dat van kleuterleerkracht. Voorlezen is zo belangrijk en wanneer je dit niet fijn vindt, zal je dit ook uitstralen naar de kinderen toe.

Ook permanente aandacht voor lezen tijdens het schooljaar is belangrijk. Je kan ouders tijdens oudercontacten telkens weer vertellen hoe belangrijk dit is. Ook kan je als school of leerkracht nationale acties in de kijker plaatsen, zoals Boekstart, de Voorleesweek, Gedichtendag en de Jeugdboekenmaand.

Het kan ook helpen om tijdens een oudercontact of infoavond voor te lezen aan ouders en op een spannend moment in het boek stoppen. Op die manier kunnen ouders het effect van boeken ervaren.

Hoe denkt u dat we meer scholen bewust kunnen maken van het belang van leesbevordering?

Communicatie via de media is belangrijk. Elk soort media moet benadrukken hoe belangrijk voorlezen en lezen zijn.

Wat is begrijpend luisteren en hoe kunnen we hier op inzetten?

Begrijpend luisteren komt voor begrijpend lezen. Het is een strategie, deze luisterstrategieën heb je ook nodig tijdens het begrijpend lezen. Je kan deze onthouden door te denken aan de vier V's. Wanneer je met kleuters werkt aan begrijpend luisteren, schenk je best aandacht aan voorkennis: wat weten ze al? Wanneer je thema lente is, kan je informeren wat er in de lente begint te groeien op deze manier informeer jij je als leerkracht over wat de kinderen weten over de lente. De kinderen zullen nadenken waardoor hun voorkennis wordt geactiveerd en ze zich klaarmaken om aan het verhaal te beginnen. Tijdens het verhaal visualiseren kinderen: ze stellen zich dingen voor bij het verhaal. In sommige boeken kan je dit duidelijk terug vinden. Denk maar aan het eerste boek van Rikki, waarin hij met zijn rug naar de kinderen zit en ze zijn gezicht niet zien. Wanneer je aan de kinderen vraagt hoe Rikki zich voelt, dan zullen zij zelf moeten afleiden wat de houding wil zeggen zonder zijn gezicht te zien. Hierna komt het voorspellen, de fase waarin de leerkracht vragen stelt die de kinderen beantwoorden door voorspellingen te doen (wat denk je dat Rikki nu zal doen? Wat denk je dat er nu gaat gebeuren?) Als laatste is er de v van vragenstellen. Het gaat daarbij niet enkel om vragen zoals wie, waar, wanneer, maar ook waarom en hoe.

Wat is de relatie tussen begrijpend luisteren en leesbevordering?

Voorlezen is lezen met je oren, leesbevordering is stimuleren vanzelf boeken lezen tijdens vrije momenten. Voor het lezen, komt het voorlezen. En bij begrijpend luisteren lees je met je oren, dit komt voor het leren lezen en het zelf lezen.

Kan u mij wat meer vertellen over kwartiermakers, wat doen ze, hoe gaan ze te werk?

Kwartiermakers is een project voor Vlaamse lagere scholen, waarbinnen aan kinderen in de eerste graad aanvankelijk een kwartier per dag wordt voorgelezen om hun taal en woordenschat te stimuleren. Vanaf het moment dat het mogelijk is, mogen de kinderen een kwartier vrij en in stilte lezen in een zelf gekozen boekje (autonomie) in verbondenheid met de groep. Dat betekent dat er in het zesde leerjaar kinderen zullen zijn die Harry Potter lezen, maar dat kan ook betekenen dat een kind Dolfje Weerwolfje aan het lezen is. Op die manier valt dit binnen de competentie van het kind.

6.3 Observaties

6.3.1 Observaties 28/01/2021

Vandaag ben ik voor een eerste keer gaan observeren in mijn stageklas. Ik merkte al gauw dat er weinig boekenaanbod is en dat hier ook weinig op wordt ingezet. In de kring staat een oranje bak. In deze bak zitten allerlei bib boeken, deze boeken kunnen de kinderen nemen wanneer ze klaar zijn met eten en in stilte moeten wachten. Vandaag heb ik de kinderen enkel dit zien doen na het fruitmoment om 9:40. De andere momenten namen de kleuters de boeken niet vast. Ik merkte ook dat de kleuters vooral geïnteresseerd waren in één specifiek boek. Ze wouden namelijk allemaal het zoekboek met spoken hebben. Sommige kinderen namen ook geen boek vast. Ik vraag me af of dit toeval is of dit iets normaal is dat bepaalde kinderen geen boek vast hebben. De klas juf las op het einde van de dag een verhaal van kikker voor. Het viel me op dat ze tijdens het verhaal geen vragen stelde. Achteraf deed ze wel een verwerking door de kinderen poppen te geven van de personages en het verhaal te laten vertellen met deze poppen.

Na een gesprek met de mentor is gebleken dat ze geen vaste boekenhoek in de klas heeft. Ze vindt het moeilijk om deze hoek een jaar lang in de klas te hebben en deze continue aantrekkelijk te houden. Ze vertelde dat er wel regelmatig wanneer ze een boek had voorgelezen het boek aanbod en de kleuters op die dag het boek konden in bladeren.

6.3.2 Observatie 03/02/2021

Op woensdag heb ik een andere mentor, deze juf vertelde me dat er in de klas weinig aanzet is tot leesbevordering. Zelf gaf ze aan dat het niet haar klas is en dus ook geen beslissende factor is in het maken van een nieuwe definitieve hoek. Ze vertelde dat ze merkt dat op woensdag de dag zo kort is dat er nauwelijks tijd is om de 'bak met boeken' te gebruiken. Vandaag las ze voor uit een reken verhaal. De kinderen hadden het moeilijk om tijdens het verhaal stil te blijven en zich geconcentreerd te houden. De juf zorgde ervoor dat ze het verhaal begon met een sfeerschepping. Ze deed een masker op, zette droevige muziek op en liep zo door de kring.

6.3.3 Observatie 04/02/2021

Ook vandaag merkte ik dat er steeds dezelfde kinderen een boek namen tijdens een wachtmoment. Ik merk dat de kinderen wanneer ze aan een tafel een boek lezen, weten hoe ze een boek moeten hanteren en hier ook zorg voor dragen. Wanneer de kinderen een boek lezen in de kring merk ik dat de kinderen heel ruw omgaan met de boeken, niet weten hoe ze deze moeten hanteren wanneer er geen bank ter beschikking is. Ik merk dat de zorgkinderen geen toenadering doen naar de boeken. Ze blijven op hun plek zitten en spelen met elkaar. Ook wanneer de juf aanhaalt om een boek te nemen en rustig te wachten doen de kinderen geen toenadering naar de boeken. Ook merk ik dat de kleuters steeds dezelfde boeken nemen. Ze maken ruzie om twee specifieke boeken. Het spokenzoekboek en het boek dat de juf vorige keer voorlas. Is dit toeval?

6.3.4 Observatie 05/02/2021

Vandaag heb ik een lijst gemaakt om te kijken wie er in de kring een boek zelfstandig vast neemt en alleen leest, wie er samen met een vriend leest en wie er totaal niet leest.

Kleuter:	Leest samen/alleen/niet	Toelichting?
A:	Kleuter leest zelden.	Ik heb de afgelopen keren ondervonden dat deze kleuter nauwelijks leest. wanneer ze een boek vast heeft, doet ze dit niet alleen. Ook heb ik de andere keren gemerkt dat ze regelmatig het boek dicht laat en gewoon verder babbelt met haar vriendjes.
B:	Kleuter leest vaak	Tot nu toe heb ik haar altijd zien lezen. Soms leest ze alleen, soms met een vriend of vriendin. Ik heb gemerkt dat ze erg geconcentreerd is bij het lezen en hier ook volop van geniet. Ze neemt regelmatig andere boeken en kan zich hiermee in stilte bezighouden.
C:	Leest samen	De keren dat ik kleuter C gezien heb was hij altijd luidruchtig aan het lezen. Hij doet dit niet op een rustige manier, ik heb ook niet de indruk dat hij hiervan geniet. Hij maakt ruzie om wie het boek vasthoudt. Vaak legt hij na een minuut het boek terug weg.
D:	Leest alleen	Deze kleuter geniet van haar rustig moment met een verhaal. Ze kan zich hiermee een tijd lang bezighouden en een boek ook volledig bekijken. Ze legt het boek pas terug als ze het volledige boek gelezen heeft. Ik heb ook gemerkt dat ze het boek terug neemt wanneer ze een vorige keer het niet uit kon lezen. Ze bladert dan door het boek en zoekt de pagina terug waar ze was gebleven de vorige keer.
E:	Leest alleen of samen	Meestal leest hij samen met kleuter T. hij overlegt samen met hem wat er gebeurt op

		de prent bladeren op die manier doorheen het boek.
F:	Leest niet	Wanneer kleuter F in de kring zit, neemt zij geen boek. Ze kijkt in het rond en praat met anderen. Ik heb haar de afgelopen keren geen boek zien nemen.
G:	Leest niet:	Ze babbelt tijdens deze momenten met kleuter F en neemt geen boek.
H:	Leest samen of alleen	Neemt steeds hetzelfde boek, wanneer dit boek er niet meer is gaat hij naast de vriend zitten die dit boek wel heeft om op die manier toch in zijn lievelingsboek te kijken.
I:	Leest alleen of samen	Deze kleuter heeft een grote interesse in informatieve boeken. Hij kan zich hierin verdiepen en vraagt tijdens deze momenten ook steeds aan de juf of ze kan vertellen waarover een pagina gaat.
J:	Leest samen	Neemt steeds hetzelfde boek, wanneer dit boek er niet meer is gaat hij naast de vriend zitten die dit boek wel heeft om op die manier toch in zijn lievelingsboek te kijken.
K:	Leest alleen of samen	Deze kleuter heeft een grote interesse in informatieve boeken. Hij kan zich hierin verdiepen en vraagt tijdens deze momenten ook steeds aan de juf of ze kan vertellen waarover een pagina gaat.
L:	Leest samen	Deze kleuter kan niet in stilte lezen, hij beeldt alles uit wat hij ziet en doet dit met veel geluid. Hij is wel betrokken bij het verhaal en wilt laten zien dat hij begrijpt wat er verteld wordt.
M:	Leest alleen	Kan zich in stilte bezighouden met boeken en geniet hier ook van. Zij neemt voortdurend andere boeken en kijkt aandachtig naar de prenten in het boek.

N:	Leest samen of alleen	Is rustig, ze heeft zorg voor boeken en zet deze steeds netjes terug. Ook vertelt ze aan anderen wat erin staat wanneer er iets grappigs gebeurt.
O:	Leest samen	Is ruw met boeken en scheurt regelmatig een pagina stuk, maakt een ezelsoor. Ook merk ik dat hij tijdens deze momenten niet betrokken is bij een boek en tussendoor vertelt over een spel op de PlayStation dat hij eerder speelde thuis.
P:	Leest samen	Is ruw met boeken en scheurt regelmatig een pagina stuk, maakt een ezelsoor. Ook merk ik dat hij tijdens deze momenten niet betrokken is bij een boek en tussendoor vertelt over een spel op de PlayStation dat hij eerder speelde bij zijn thuis.
Q:	Leest samen of alleen	Is rustig tijdens het lezen, doet dit afwisselend samen of alleen.
R:	Leest niet	Is heel erg rustig en kijkt niet mee in de boeken hij kijkt in het rond.
S:	Leest zelden	Ze eet meestal heel erg traag waardoor er geen tijd is om te lezen.
T:	Leest zelden	Ze eet meestal heel erg traag waardoor ze zelden tijd heeft om te lezen. Meestal kijkt ze mee in een boek met kleuter E.

6.3.5 Observatie 11/02/2021

Ik merk dat mijn lijst die ik vorig observatie dag gemaakt heb nog steeds klopt. De elementen die ik toen geobserveerd heb komen steeds weer aan bod. Ik merk dat de kleuters die rustig willen kijken/lezen in boeken vaak de rust niet kunnen vinden door de kleuters die wild lezen in een boek.

6.3.6 Observatie 04/03/2021

Vandaag moest de juf naar een oudergesprek en had ik de klas voor mezelf. Ik heb de kleuters in de kring verzameld en wilde graag een verhaal voorlezen op een interactieve manier. Ik merkte dat de kleuters niet gewoon waren om tijdens een verhaal vragen te beantwoorden. Wanneer ik een vraag stelde keken de kleuters vreemd en wou iedereen het antwoord geven waardoor iedereen door elkaar begon te spreken. Ik deed het boek dicht en haalde aan dat wanneer ze een vraag wilde beantwoorden ze hun vinger moesten opsteken en even moesten wachten. Dit was voor hen een uitdaging. Ik merkte dat ze dit niet gewend waren. Ik merkte ook op dat de boeken in de boekenbak van januari tot maart nog steeds dezelfde waren. De kleuters waren erop uitgekeken en toonden tijdens vrije momenten geen interesse meer in de boekenbak. Ze zaten stil en fluisterden met elkaar; enkel kleuter M. en B. grepen naar een boek. Al de andere kleuters waren rustig, ze fluisterden en stoorden de anderen niet.

6.3.7 Observaties 11/03/2021 en 12/03/2021

Ook nu lagen er nog steeds dezelfde boeken. De juf gaf aan dat kleuters een boek moesten nemen en in stilte moesten lezen. De kleuters namen een boek, maar ik merkte dat ze totaal niet betrokken waren bij het lezen. Ze namen een boek vast omdat het moest van de juf, niet vanuit hun eigen interesses. Vandaag werd er voorgelezen door de juf, ze las voor maar stelde tijdens het verhaal geen vragen, dit deed ze nadien.

6.3.8 Observaties stage week 1 en 2 (van 15/03 tot 26/03)

Vanaf deze week integreer ik een boekenhoek in de klas. Ik heb het welbevinden en de betrokkenheid geobserveerd. En ook de spelkwaliteit. Zie fiches hieronder.

Kwaliteit van het spel:

Hoek/activiteit 1: boekenhoek		Datum: maandag 15/03/2021	Uur: doorheen de dag
Hoek/activiteit 2: boekenhoek		Datum: vrijdag 19/03/2021	Uur: doorheen de dag
Korte beschrijving spel: de kinderen kunnen in de boekenhoek lezen, prenten zoeken, luisteren naar verhalen, filmpjes bekijken waarin ik een verhaal voorlees.			
Naam kleuter	Kwaliteit van spel	Kwaliteit van spel	Extra info
A			De kleuter speelt met plezier in de hoek, ze is rustig en geconcentreerd. Ze neemt initiatief en exploreert met de materialen. Ze speelt geconcentreerd en kan verschillende materialen gebruiken om het spel vorm te geven. Ze gebruikte de zoekboeken en nam het vergrootglas erbij om te zoeken, ze nam de iPad en scande het boek en kon op die manier meevolgen in het boek dat voor haar lag.
B			Wanneer zij samen in de hoek zit met haar vriendin N. zijn ze enorm geconcentreerd en kunnen ze een tijd lang in de boekenhoek blijven zitten. Ze genieten van de rust en proberen verschillende spelmogelijkheden uit.

C			Hij zit in de hoek en is wel geconcentreerd maar zijn spel kent weinig diepgang. Hij zoekt 5 prenten en wil na 10 minuten ruilen van hoek.
D			Ook D. kan een lange tijd vertoeven in de boekenhoek en geniet van de rust. Ze is er rustig en geconcentreerd. Ze is betrokken bij het spel in de hoek.
E			Het spel van kleuter E. blijft beperkt tot het lezen van digitale boeken. Verder gaat zijn spel niet. Ik merk wel dat hij tijdens zijn spel ook antwoord op de vragen die ik stel bij het voorlezen van de boeken. Hij antwoord, bladert mee in het boek. Hij is dus wel erg betrokken bij de digitale boeken.
G			Ze kan een tijd vertoeven in de boekenhoek en geniet van de rust die ze hierin kan vinden. Ze combineert ook allerlei spel. Zo zoekt ze naar prenten in boeken, luistert ze naar verhalen en bekijkt ze digitale boeken.
H			Is geconcentreerd en geniet van de zoekboeken. Hij kan zich hier een tijd lang mee bezig houden
I			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust.
J			Kan een lange tijd vertoeven in deze hoek, is rustig, geniet van het spel en is geconcentreerd.
K			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust.

L			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust.
M			Is rustig en geconcentreerd, geniet van de boeken en van het spel en kan een tijd lang in de hoek vertoeven.
N			Wanneer zij samen in de hoek zit met haar vriendin B zijn ze enorm geconcentreerd en kunnen ze een tijd lang in de boekenhoek blijven zitten. Ze genieten van de rust en proberen verschillende spelmogelijkheden uit.
O			Eerst was hij heel erg ruw met de boeken en wist hij niet hoe hij deze moest hanteren, ik stuurde dit bij en legde dit op een speelse manier aan hem uit waardoor hij vanaf toen de boeken beter hanteert en geconcentreerd boeken bekijkt.
P			Idem kleuter O.
Q			Kan een tijd lang geconcentreerd lezen, doet verschillende spellen in de hoek en geniet van de rust.
R			Kan zich hier helemaal in verliezen. Is enorm rustig en zoekt deze rust ook continue op. Hij probeert allerlei spelvormen uit en krijgt hier geen genoeg van.
S			Ook deze kleuter geniet van de rust. Ze houdt vooral van de digitale boeken en vindt de luister verhalen die ik inspreek geweldig.
T			Het spel van kleuter T. blijft beperkt tot het lezen van digitale boeken. Verder gaat haar spel niet. Ik merk wel dat zij tijdens haar spel ook antwoord op de vragen die ik stel bij het voorlezen van de

			boeken. Zij antwoord, bladert mee in het boek. Zij is dus wel erg betrokken bij de digitale boeken.
--	--	--	---

Observaties betrokkenheid:

Concretisering scorecategorieën						
Niet: de kleuter vertoont dit gedrag op geen enkel moment tijdens de observatie.						
Soms: de kleuter vertoont dit gedrag minder dan de helft van de tijd.						
Vaak: de kleuter vertoont dit gedrag meer dan de helft van de tijd, maar er zijn ook momenten dat je dit gedrag niet ziet.						
Altijd: de kleuter vertoont dit gedrag gedurende de hele observatie.						
criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: A	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter A is erg betrokken bij haar spel. Ze is betrokken bij het verhaal en stopt niet voordat ze een verhaal afgerond heeft. Ook reageert ze tijdens het verhaal door haar mimiek aan te passen.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig				X		
Reageert snel				X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: B	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter B is betrokken bij haar spel en geniet hiervan. Ze kan verschillende elementen aanhalen en probeert verschillende spelmogelijkheden uit.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: C	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Is na 10 min uitgespeeld en wil dan uit de hoek, tijdens deze 10 min is hij wel enorm betrokken. Hierna is zijn concentratie weg. Hij heeft enorm veel energie en voor hem is het heel erg moeilijk om ergens lang rustig te zijn.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: D						Tijdens het spel van kleuter D merk ik dat ze betrokken is bij het spel. Ze geniet van deze momenten en kan hier helemaal tot rust komen. Ze heeft redelijk veel sturing nodig, vandaar dat ik haar op creatief vlak lager scoor. Ze zal niet uit zichzelf met een creatief spelidee komen.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief		X				
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening			x			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: E						Tijdens het spel van E merk ik dat hij erg geïnteresseerd is in de digitale boeken die ik voorlees. Hij is hier enorm tot aangetrokken en kan ook een lange tijd vertoeven in deze hoek. Hij is erg geconcentreerd bezig.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief		X				
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: F						Kleuter F is een zorgleerling. Ze heeft ADHD en heeft het moeilijk met zich een lange tijd te concentreren en stil te zitten. Ik zorgde voor beweegboeken zodat ook zij boeken vindt die haar aanspreken.
Is geconcentreerd		X				
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet		X				
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: G						Ze kan een tijd vertoeven in de boekenhoek en geniet van de rust die ze hierin kan vinden. Ze combineert ook allerlei spel. Zo zoekt ze naar prenten in boeken, luistert ze naar verhalen en bekijkt ze digitale boeken.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: H						Is geconcentreerd en geniet van de zoekboeken. Hij kan zich hier een tijd lang mee bezig houden.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: I						Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: J						Kan een lange tijd vertoeven in deze hoek, is rustig, geniet van het spel en is geconcentreerd.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel				X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: K						Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig				X		
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: L						Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel				X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: M						Is rustig en geconcentreerd, geniet van de boeken en van het spel en kan een tijd lang in de hoek vertoeven.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: N						Wanneer zij samen in de hoek zit met haar vriendin B. zit zijn ze enorm geconcentreerd en kunnen ze een tijd lang in de boekenhoek blijven zitten. Ze genieten van de rust en proberen verschillende spel mogelijkheden uit.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet		X				
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: O						Eerst was hij heel erg ruw met de boeken en wist hij niet hoe hij deze moest hanteren, ik stuurde dit bij en legde dit op een speelse manier aan hem uit waardoor hij vanaf toen de boeken beter hanteert en geconcentreerd boeken bekijkt.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet		X				
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: P						Idem kleuter O.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet		X				
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: Q						Kan een tijd lang geconcentreerd lezen, doet verschillende spellen in de hoek en geniet van de rust.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig				X		
Reageert snel				X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: R						Kan zich hier helemaal in verliezen. Is enorm rustig en zoekt deze rust ook continue op. Hij probeert allerlei spelvormen uit en krijgt hier geen genoeg van.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: S						Ook deze kleuter geniet van de rust. Ze houdt vooral van de digitale boeken en vindt de luisterverhalen die ik inspreek geweldig. Kleuter S heeft stimulans nodig om door te zetten, zonder deze sturing zou ze na 10 minuten wisselen bij iedere hoek. Zij heeft duidelijkheid nodig, wanneer zij deze heeft kan ze een langere tijd in de hoek vertoeven.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief		X				
Heeft een levendige mimiek en houding			X			
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig		X				
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet		X				
Vertoont voldoening		X				
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: T						Het spel van kleuter T. blijft beperkt tot het lezen van digitale boeken. Verder gaat haar spel niet. Ik merk wel dat zij tijdens haar spel ook antwoord op de vragen die ik stel bij het voorlezen van de boeken. Zij antwoord, bladert mee in het boek. Zij is dus wel erg betrokken bij de digitale boeken.
Is geconcentreerd			X			
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief		X				
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig		X				
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Observaties welbevinden:

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: A						Kleuter A is een persoon die zich goed voelt in de klas, ze heeft veel bevestiging nodig dat het goed is. In de hoek merk ik dat ze ontspannen is en geniet. Ze toont op verschillende manieren dat ze plezier ervaart. Ook merk ik dat ze zichzelf durft te zijn bij anderen.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: B						Kleuter B voelt zich op en top wanneer ze met kleuter N. in deze hoek kan zitten. Wanneer zij hier samen in spelen geniet ze enorm van het spel en is ze heel erg rustig.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: C	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter C is erg actief, hierdoor is het voor hem moeilijk om een langere tijd rustig in de leeshoek te lezen. Hij wordt dit snel beu en wil dan wisselen van hoek.
Kan genieten, kan plezier beleven			X			
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust			X			
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn					X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: D	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter D is vooral op zichzelf en zit graag alleen in de hoek. Op deze momenten ervaart ze rust en is ze ontspannen.
Kan genieten, kan plezier beleven					X	
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust					X	
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: E	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter E is erg betrokken bij de boekenhoek en geniet in alle rust van zijn momenten hierin.
Kan genieten, kan plezier beleven					X	
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust					X	
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen					X	
Is spontaan, durft zichzelf zijn					X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	

Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: G	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter G staat open voor anderen, ik merk wel dat ze vooral openstaat voor haar 'beste vriendjes'. Ze grijpt dan ook steeds naar hoeken waarin ze hen kan vinden. Wanneer zij niet in de buurt is van hen, is ze nogal onrustig. Tijdens deze observatie was ze met haar beste vriendje aan het lezen.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: H	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter H is een actieve kleuter en ervaart rust op een andere manier. Hij was rustig tijdens de observatie maar toch merkte ik dat hij het moeilijk vond om stil te zitten op de stoel en rustig te praten.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust			X			
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: I	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter I geniet van het spel in de hoek. Hij is voortdurend rustig en beleeft plezier aan zijn spel.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen				X		

Is spontaan, durft zichzelf zijn				X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: J	Niet	Soms	Vaak	Altijd		kleuter J. speelt in de hoek in alle rust. Ik ervaar aan alles wat hij doet dat hij ontspannen is en tegelijkertijd ook plezier beleeft.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: K	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Geniet in alle rust van de boeken.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: L	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter L voelt zich goed in de hoek, hij toont aan dat hij plezier beleeft door zich te verdiepen in de
Kan genieten, kan plezier beleven				X		

Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X	boeken en verschillende spelmogelijkheden te gebruiken.	
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: M	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Geniet van het spel in de hoek en ervaart rust.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: N	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter N is liever met iemand dan alleen. Ze geniet van de rust in de hoek en beleeft plezier samen met de andere.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: O	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter O is erg betrokken bij het spel, hij ervaart rust in deze hoek en toont op verschillende manier dat hij plezier ervaart.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust			X			
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: P	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter P speelt altijd met dezelfde vrienden, dit spel is vaak wild. Hierdoor is hij zelden rustig. Hij zal ook vlug van hoek veranderen wanneer hij merkt dat zijn vrienden in een hoek zitten waar nog een plaats vrij is. Wanneer hij met zijn vrienden in de hoek speelt is hij rustig en geniet hij van het spel.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust		X				
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen		X				
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: Q	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Voelt zich goed en beleeft plezier en ervaart rust in de boekenhoek.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	

Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: R	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter R speelt altijd alleen, hij ervaart op die manier meer rust.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen	X					
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: S	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter S is meer afwachtend, in de hoek is ze erg rustig en beleeft ze plezier.
Kan genieten, kan plezier beleven			X			
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust			X			
Vertoont vitaliteit		X				
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: T	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Ik merk bij kleuter T dat ze zich erg goed voelt. Wel heb ik gemerkt dat ze zich vooral openstelt naar kleuter E. hierdoor merk ik dat de contacten met anderen minder diepgaand zijn.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			

Is spontaan, durft zichzelf zijn				X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

6.3.9 Observatie 23/04/2021

Vandaag merkte ik dat de kleuters (nu de boekenhoek er niet meer staat) een betere houding hebben met de boeken in de kring. Ze nemen nu allemaal een boek en zijn bezig met het lezen. Er is een boek het favoriete boek van de jongens waardoor ze snel eten om dat boek als eerste te kunnen bemachtigen. Voordien merkte ik dat de kinderen vooral ruw waren met de boeken in de kring. Dit gaat nu veel beter. Ze zijn betrokken bij de boeken en kunnen zich in stilte bezighouden hiermee. Ik heb de indruk dat ze het leuk vinden om in de boeken te kijken. Dit gevoel had ik niet eerder bij de bak met boeken.

6.3.10 Observaties stage week 3 (van 03/05 tot 07/05)

Hoek/activiteit 1: boekenhoek		Datum: maandag 03/05/2021	Uur: doorheen de dag
Hoek/activiteit 2: boekenhoek		Datum: vrijdag 07/05/2021	Uur: doorheen de dag
Korte beschrijving spel: De kinderen kunnen in de boekenhoek lezen, prenten zoeken, luisteren naar verhalen, filmpjes bekijken waarin ik een verhaal voorlees. De kinderen konden voorlezen aan hun leesvriendje (de klas pop).			
Naam kleuter	Kwaliteit van spel	Kwaliteit van spel	Extra info
A			Na het integreren van het leesvriendje, is ze super enthousiast om voor te lezen aan haar. Ze neemt een boek en leest het verhaal voor door de prenten te lezen.
B			Afwezig!

C			Zijn doel is om het leesvriendje te helpen bij het lezen. Hij gaat dan ook regelmatig in de hoek zitten om voor te lezen aan zijn leesvriend. Ik merk dat zijn spel hierdoor diepgang heeft gekregen. Hij vertelt duidelijk alles wat te zien is op de prenten en zoekt samen met het leesvriendje naar prenten in zoekboeken.
D			Ook D. kan een lange tijd vertoeven in de boekenhoek en geniet van de rust. Ze is er rustig en geconcentreerd. Ze is betrokken bij het spel in de hoek.
E			Het spel is uitgebreid, hij gaat opzoek naar boeken die hij kan voorlezen aan het leesvriendje en leest deze ook uitgebreid voor. Samen met de pop zoekt hij prenten en beluistert hij digitale verhalen.
G			Ze kan een tijd vertoeven in de boekenhoek en geniet van de rust die ze hierin kan vinden. Ze combineert ook allerlei spel. Zo zoekt ze naar prenten in boeken, luistert ze naar verhalen en bekijkt ze digitale boeken. Ook zij wil super graag voorlezen aan de leesvriend. Haar spel krijgt diepgang door de woordenschat die zij nu uitbreidt. Ze verwoordt veel en vertelt wat ze ziet op de prenten.
H			Is geconcentreerd en geniet van de zoekboeken. Hij kan zich hier een tijd lang mee bezig houden.
I			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Ook hij leest veel voor aan de leesvriend
J			Kan een lange tijd vertoeven in deze hoek, is rustig, geniet van het spel en is geconcentreerd.

K			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Samen met kleuter i. zoeken ze naar leuke manieren om verhalen te vertellen aan de leesvriend. Ze nemen handpoppen erbij en gaan op in het spel. Heel erg leuk om te zien.
L			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Hij was super trots om voor te lezen aan de leesvriend en wil dit dan ook dagelijks doen. Hij is gemotiveerd om voor te lezen en geniet van deze momenten.
M			Is rustig en geconcentreerd, geniet van de boeken en van het spel en kan een tijd lang in de hoek vertoeven. Eerder genoot ze al van het spel in de boekenhoek maar ik merk dat ze nu nog meer geniet. Ze heeft een vriend om alles tegen te vertellen en kan vertellen aan de pop wat er gebeurt in verhalen. Ik merk dat ze hierdoor heel erg veel taal gebruikt wat goed is.
N			AFWEZIG
O			Geniet van het spel en dankzij de pop krijgt zijn spel diepgang. Hij leest voor en geniet van deze momenten.
P			Geniet van het spel en dankzij de pop krijgt zijn spel diepgang. Hij leest voor en geniet van deze momenten.
Q			Kan een tijd lang geconcentreerd lezen, doet verschillende spellen in de hoek en geniet van de rust. Ook het leesvriendje betreft ze in haar spel door aandachtig, rustig voor te lezen.

R			Vindt het geweldig dat er een leesvriendje is. Dit zorgt er ook voor dat zijn spel diepgang krijgt. Hij wil heel erg graag voorlezen aan haar en haar op die manier betrekken bij het verhaal.
S			AFWEZIG
T			Eerder kende het spel weinig diepgang. Nu merk ik dat dankzij het leesvriendje ze echt begint voor te lezen en ze graag vertelt over wat er gebeurt in de boeken.

Observatie betrokkenheid:

Concretisering scorecategorieën						
Niet: de kleuter vertoont dit gedrag op geen enkel moment tijdens de observatie.						
Soms: de kleuter vertoont dit gedrag minder dan de helft van de tijd.						
Vaak: de kleuter vertoont dit gedrag meer dan de helft van de tijd, maar er zijn ook momenten dat je dit gedrag niet ziet.						
Altijd: de kleuter vertoont dit gedrag gedurende de hele observatie.						
criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: A	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Na het integreren van het leesvriendje, is ze super enthousiast om voor te lezen aan haar. Ze neemt een boek en leest het verhaal voor door de prenten te lezen.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig				X		
Reageert snel				X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	

Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: C	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Zijn doel is om het leesvriendje te helpen bij het lezen. Hij gaat dan ook regelmatig in de hoek zitten om voor te lezen aan zijn leesvriend. Ik merk dat zijn spel hierdoor diepgang heeft gekregen. Hij vertelt duidelijk alles wat te zien is op de prenten en zoekt samen met het leesvriendje naar prenten in zoekboeken.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: D	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Tijdens het spel van kleuter D merk ik dat ze betrokken is bij het spel. Ze geniet van deze momenten en kan hier helemaal tot rust komen. Sinds het integreren van het leesvriendje is kleuter D. heel erg veranderd. Ze heeft weinig tot geen sturing nodig en kan een langere tijd geconcentreerd blijven.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet				X		
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	

Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

Criterium	Score				Eventuele toelichting	
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: E	Niet	Soms	Vaak	Altijd	Tijdens het spel van E merk ik dat hij erg geïnteresseerd is in de digitale boeken die ik voorlees. Hij is hier enorm tot aangetrokken en kan ook een lange tijd vertoeven in deze hoek. Hij is erg geconcentreerd bezig. Het spel is uitgebreid, hij gaat opzoek naar boeken die hij kan voorlezen aan het leesvriendje en leest deze ook uitgebreid voor. Samen met de pop zoekt hij prenten en beluistert hij digitale verhalen.	
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet				X		
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score				Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd	
Naam: G	Niet	Soms	Vaak	Altijd	Ze kan een tijd vertoeven in de boekenhoek en geniet van de rust die ze hierin kan vinden. Ze combineert ook allerlei spel. Zo zoekt ze naar prenten in boeken, luistert ze naar verhalen en bekijkt ze digitale boeken. Ook zij wil super graag voorlezen aan de leesvriend. Haar spel krijgt diepgang door de woordenschat die zij nu uitbreidt. Ze verwoordt veel en vertelt wat ze ziet op de prenten.
Is geconcentreerd				X	
Is energiek				X	
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X		
Is creatief			X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X	
Heeft doorzettingsvermogen				X	
Is nauwkeurig			X		
Reageert snel			X		
Verwoordt wat hij/zij doet				X	
Vertoont voldoening				X	

Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: H	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Is geconcentreerd en geniet van de zoekboeken. Hij kan zich hier een tijd lang mee bezig houden. Hij wil en zal het boek leuk voorlezen aan de pop. Ik vond het heerlijk om te zien op welke manier hij het verhaal vertelde aan de pop.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet				X		
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: I	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Ook hij leest veel voor aan de leesvriend.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			

Vertoont voldoening				X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: J	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kan een lange tijd vertoeven in deze hoek, is rustig, geniet van het spel en is geconcentreerd.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek			X			
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen			X			
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel				X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: K	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Samen met kleuter i. zoeken ze naar leuke manieren om verhalen te vertellen aan de leesvriend. Ze nemen handpoppen erbij en gaan op in het spel. Heel erg leuk om te zien.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig				X		
Reageert snel			X			

Verwoordt wat hij/zij doet			X		
Vertoont voldoening				X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: L	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Hij was super trots om voor te lezen aan de leesvriend en wil dit dan ook dagelijks doen. Hij is gemotiveerd om voor te lezen en geniet van deze momenten.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel				X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: M	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Is rustig en geconcentreerd, geniet van de boeken en van het spel en kan een tijd lang in de hoek vertoeven. Eerder genoot ze al van het spel in de boekenhoek maar ik merk dat ze nu nog meer geniet. Ze heeft een vriend om alles tegen te vertellen en kan vertellen aan de pop wat er gebeurt in verhalen. Ik merk dat ze hierdoor heel erg veel taal gebruikt wat goed is.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			

Reageert snel			X		
Verwoordt wat hij/zij doet				X	
Vertoont voldoening				X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: O	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Geniet van het spel en dankzij de pop krijgt zijn spel diepgang. Hij leest voor en geniet van deze momenten.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: P	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Geniet van het spel en dankzij de pop krijgt zijn spel diepgang. Hij leest voor en geniet van deze momenten.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		

Is nauwkeurig			X		
Reageert snel			X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X		
Vertoont voldoening				X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: Q	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kan een tijd lang geconcentreerd lezen, doet verschillende spellen in de hoek en geniet van de rust. Ook het leesvriendje betreft ze in haar spel door aandachtig, rustig voor te lezen.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig				X		
Reageert snel				X		
Verwoordt wat hij/zij doet			X			
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: R	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kan zich hier helemaal in verliezen. Is enorm rustig en zoekt deze rust ook continue op. Hij probeert allerlei spelvormen uit en krijgt hier geen genoeg van. Vindt het geweldig dat er een leesvriendje is. Dit zorgt er ook voor dat zijn spel diepgang krijgt. Hij wil heel erg graag voorlezen
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag			X			
Is creatief				X		
Heeft een levendige mimiek en houding				X		

Heeft doorzettingsvermogen				X	aan haar en haar op die manier betrekken bij het verhaal.	
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet				X		
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: T	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Eerder kende het spel weinig diepgang. Nu merk ik dat dankzij het leesvriendje ze echt begint voor te lezen en ze graag vertelt over wat er gebeurt in de boeken.
Is geconcentreerd				X		
Is energiek				X		
Vertoont complex (= gevarieerd) gedrag				X		
Is creatief			X			
Heeft een levendige mimiek en houding				X		
Heeft doorzettingsvermogen				X		
Is nauwkeurig			X			
Reageert snel			X			
Verwoordt wat hij/zij doet				X		
Vertoont voldoening				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Observaties welbevinden:

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: A						Na het integreren van het leesvriendje, is ze super enthousiast om voor te lezen aan haar. Ze neemt een boek en leest het verhaal voor door de prenten te lezen.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: C						Zijn doel is om het leesvriendje te helpen bij het lezen. Hij gaat dan ook regelmatig in de hoek zitten om voor te lezen aan zijn leesvriend. Ik merk dat zijn spel hierdoor diepgang heeft gekregen. Hij vertelt duidelijk alles wat te zien is op de prenten en zoekt samen met het leesvriendje naar prenten in zoekboeken.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterium	Score					Eventuele toelichting
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: D						Kleuter D is vooral op zichzelf en zit graag alleen in de hoek. Op deze momenten ervaart ze rust en is ze ontspannen. De pop helpt haar om open te staan voor anderen. Ik merkte dit doordat ze contact zocht met een klasgenoot doormiddel van de pop.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	

Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: E	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Het spel is uitgebreid, hij gaat opzoek naar boeken die hij kan voorlezen aan het leesvriendje en leest deze ook uitgebreid voor. Samen met de pop zoekt hij prenten en beluistert hij digitale verhalen
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: G	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Ook zij wil super graag voorlezen aan de leesvriend. Haar spel krijgt diepgang door de woordenschat die zij nu uitbreidt. Ze verwoordt veel en vertelt wat ze ziet op de prenten.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: H	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Tijdens het observatie moment was ik aangenaam verast, hij was erg rustig en genoot van het spel. Hij nam de pop op zijn schoot en las
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		

Staat open voor anderen					X	op een hartverwarmende manier voor aan zijn nieuwe vriend.
Is spontaan, durft zichzelf zijn					X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: I	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter I geniet van het spel in de hoek. Hij is voortdurend rustig en beleeft plezier aan zijn spel. Ook hij leest veel voor aan de leesvriend, ik merk dat de vriend ervoor zorgt dat hij nog beter tot rust kan komen.
Kan genieten, kan plezier beleven					X	
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust					X	
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen					X	
Is spontaan, durft zichzelf zijn					X	
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: J	Niet	Soms	Vaak	Altijd		kleuter J. speelt in de hoek in alle rust.
Kan genieten, kan plezier beleven					X	
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust					X	
Vertoont vitaliteit					X	
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

criterium	Score					Eventuele toelichting
Naam: K	Niet	Soms	Vaak	Altijd		

Kan genieten, kan plezier beleven				X	Geniet in alle rust van de boeken. Samen met kleuter i. zoeken ze naar leuke manieren om verhalen te vertellen aan de leesvriend. Ze nemen handpoppen erbij en gaan op in het spel. Heel erg leuk om te zien.	
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4		5

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: L	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Hij was super trots om voor te lezen aan de leesvriend en wil dit dan ook dagelijks doen. Hij is gemotiveerd om voor te lezen en geniet van deze momenten.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: M	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Geniet van het spel in de hoek en ervaart rust. Eerder genoot ze al van het spel in de boekenhoek, maar ik merk dat ze nu nog meer geniet. Ze heeft een vriend om alles tegen te vertellen en kan vertellen aan de pop wat er gebeurt in verhalen. Ik merk dat ze hierdoor heel erg veel taal gebruikt wat goed is.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: O	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Kleuter O is erg betrokken bij het spel, hij ervaart rust in deze hoek en toont op verschillende manier dat hij plezier ervaart. Geniet van het spel en dankzij de pop krijgt zijn spel diepgang. Hij leest voor en geniet van deze momenten.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: P	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Geniet van het spel en dankzij de pop krijgt zijn spel diepgang. Hij leest voor en geniet van deze momenten.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5	
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5	

Criterion	Score					Eventuele toelichting
Naam: Q	Niet	Soms	Vaak	Altijd		Voelt zich goed en beleeft plezier en ervaart rust in de boekenhoek. Ook het leesvriendje betreft ze in haar spel door aandachtig, rustig voor te lezen.
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen				X		
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4	5	

Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4	5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4	5

Criterium	Score				Eventuele toelichting	
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: R					Kleuter R speelt altijd alleen, hij ervaart op die manier meer rust. Vindt het geweldig dat er een leesvriendje is. Dit zorgt er ook voor dat zijn spel diepgang krijgt. Hij wil heel erg graag voorlezen aan haar en haar op die manier betrekken bij het verhaal. Ik merk dat hij door het leesvriendje zich meer openstelt naar anderen. Hij kan nu in de hoek samenwerken om op een leuke manier voor te lezen.	
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit			X			
Staat open voor anderen		X				
Is spontaan, durft zichzelf zijn			X			
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4		5

Criterium	Score				Eventuele toelichting	
	Niet	Soms	Vaak	Altijd		
Naam: T					Ik merk bij kleuter T dat ze zich erg goed voelt. Wel heb ik gemerkt dat ze zich vooral openstelt naar kleuter E., hierdoor merk ik dat de contacten met anderen minder diepgaand zijn. Ik merk dat de integratie van de leesvriend haar helpt om helemaal te ontspannen en plezier te beleven in de hoek.	
Kan genieten, kan plezier beleven				X		
Is ontspannen en vertoont innerlijke rust				X		
Vertoont vitaliteit				X		
Staat open voor anderen			X			
Is spontaan, durft zichzelf zijn				X		
Algemene score (check kijkwijzer) na 5 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 10 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer) na 15 min.	1	2	3	4		5
Algemene score (check kijkwijzer)	1	2	3	4		5

6.3.11 Observaties stage week 4 (van 10/05 tot 14/05)

Tijdens deze week merkte ik dat de boekenhoek minder aandacht kreeg van de kleuters, wanneer ik hen vroeg of ze dit een leuke hoek vonden gaven ze aan dat dit zeker het geval was. Ook vertelde ze dat het kwam door de andere hoeken dat ze niet goed konden kiezen waar ze moesten spelen. Omdat het een korte week was, ga ik volgende week nieuwe elementen integreren om nieuwe spelmogelijkheden te bieden. Op die manier wil ik de hoek weer aantrekkelijk maken en kijken hoe de kleuters dit ervaren. Het is niet zo dat er helemaal niemand in de hoek zat, maar ik merkte dat sommige kleuters niet naar de hoek om keken, terwijl dit anders wel het geval was.

6.3.12 Observaties stage week 5 en 6 (van 17/05 tot 28/05)

Tijdens deze stageweken gingen de kleuters aan de slag met het ontwerpen van de kaft van een boek en het verzinnen van het einde van het boek. En wat een succes was dit. Ik heb kunnen ervaren dat de kinderen door deze kleine aanpassing een enorme betrokkenheid kregen. Ze hadden een doel en wilde zowel een kaft maken bij een boek als een einde verzinnen bij het verhaal. Om te beginnen liet ik de kinderen de kaft maken zonder het verhaal aan te bieden. Hierna kregen de kinderen de kans om de kaft te ontwerpen nadat ik de flaptekst had gelezen. De kinderen merkte op die manier dat de inhoud van het verhaal, de geschreven elementen een gevolg hadden voor de kaft die zij maakte. Later gingen we aan de slag met het verzinnen van een eind van het verhaal. Ik vond het zalig om te zien hoe iedereen een eigen versie gemaakt had van het verhaal. Ze vertelde met veel trots wat zij dachten dat er zou gebeuren in het verhaal en de anderen waren enorm enthousiast om de verschillen van elkaar te horen

Hoek/activiteit 1: boekenhoek		Datum: maandag 17/05/2021	Uur: doorheen de dag
Hoek/activiteit 2: boekenhoek		Datum: vrijdag 28/05/2021	Uur: doorheen de dag
<p>Korte beschrijving spel: de kinderen kunnen in de boekenhoek lezen, prenten zoeken, luisteren naar verhalen, filmpjes bekijken waarin ik een verhaal voorlees. De kinderen konden voorlezen aan hun leesvriendje (de klas pop). De kinderen kregen de kans om hun eigen kافت te ontwerpen en een einde te verzinnen van het verhaal.</p>			
Naam kleuter	Kwaliteit van spel	Kwaliteit van spel	Extra info
A			<p>Kleuter A is enorm enthousiast en gaat samen met kleuter Q aan de slag. Ze ontwerpen een kافت die super gedetailleerd is en waaraan aandacht geschonken wordt voor alle details die aanwezig zijn op een kافت. Dit doen ze zonder enige sturing in de hoek.</p> <p>Ik merk dat ze enorm getriggerd is om het einde te verzinnen van het boek 'trouwen met Tanja'. Ze maakt een gedetailleerde tekening en is laaiend enthousiast over de uitwerking van het einde van het boek.</p>
B			<p>Deze kleuter was afwezig vorige week, deze twee weken was ze enthousiast en ook zij creëerde een prachtig einde voor een verhaal. Ze werkte gedetailleerd en had oog voor de kleinste details uit het verhaal.</p>
C			<p>Kleuter C heeft ook een einde voor een verhaal verzonnen en ook hier werd aandacht geschonken voor details. Hij maakte geen</p>

			<p>kaft, maar zorgde er wel voor dat hij zoekboeken ging gebruiken, luisterverhalen bekeek met de iPad.</p>
D			<p>Ook D. kan een lange tijd vertoeven in de boekenhoek en geniet van de rust. Ze is er rustig en geconcentreerd. Ze is betrokken bij het spel in de hoek. Zij maakte geen vervolg aan het verhaal of een kaft, wel speelde ze nog steeds enthousiast met Greetje de klas pop.</p>
E			<p>Het spel is uitgebreid, hij gaat opzoek naar boeken die hij kan voorlezen aan het leesvriendje en leest deze ook uitgebreid voor. Samen met de pop zoekt hij prenten en beluistert hij digitale verhalen. Hiernaast wil en zal hij een mooie kaft ontwerpen en later ook het einde van een verhaal maken. In de kring vertelt hij zeer uitgebreid over wat zijn idee is en welke elementen er op zijn tekening staan.</p>
G			<p>Ze kan een tijd vertoeven in de boekenhoek en geniet van de rust die ze hierin kan vinden. Ze combineert ook allerlei spelvormen. Zo zoekt ze naar prenten in boeken, luistert ze naar verhalen en bekijkt ze digitale boeken. Ook zij wil super graag voorlezen aan de leesvriend. Haar spel krijgt diepgang door de woordenschat die zij nu uitbreidt. Ze verwoordt veel en vertelt wat ze ziet op de prenten. Kleuter G ontwierp ook een einde voor een verhaal. Ik merkte dat ze dit voor haar doen zeer goed deed, rekening houdend dat ze een zorgkleuter is. Voor haar functioneren maakte ook zij een mooi resultaat.</p>
H			<p>Is geconcentreerd en geniet van de zoekboeken. Hij kan zich hier een tijd lang mee bezig houden. Heeft geen einde of kaft</p>

			ontworpen, zijn spel was rijk met de voorgaande spel mogelijkheden.
I			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Ook hij leest veel voor aan de leesvriend. Hij ontwierp een prachtige boekenkaft en maakte ook een geweldig einde voor het verhaal. Zijn creativiteit barste uit de tekening. Ik merkte dat hij over alles zeer goed had nagedacht.
J			Kleuter J gebruikte de leesvriend, ik merk dat zijn spel eerder oppervlakkig blijft en gedurende de weken niet meer diepgang krijgt.
K			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Samen met kleuter i. zoeken ze naar leuke manieren om verhalen te vertellen aan de leesvriend. Ze nemen handpoppen erbij en gaan op in het spel. Heel erg leuk om te zien. Ook hij ging aan de slag met de kaft en het einde, hij genoot ervan en ervaarde rust, dit merkte ik aan de houding die ik bij hem zag. Hij was erg tevreden van zijn eindresultaat.
L			Toont een ruime interesse in boeken, hij bekijkt verschillende soorten boeken en geniet van de rust. Hij was super trots om voor te lezen aan de leesvriend en wil dit dan ook dagelijks doen. Hij is gemotiveerd om voor te lezen en geniet van deze momenten. In de hoek merk ik dat deze kleuter snel het tekenen van de kaft of het einde beu is, hij kiest ervoor om in de hoek te gaan en begint met volle overtuiging aan het ontwerp. Ik moet een manier

			zoeken om hem gemotiveerd te houden tijdens hoekenwerking. Dit is niet enkel in de boekenhoek maar komt in alle hoeken tot uiting.
M			Ook kleuter M maakt prachtige kافتen voor boeken en zorgt voor een mooi eind bij het verhaal trouwen met Tanja. Ik merk dat ze geniet en een lange tijd in volle concentratie kan werken in deze hoek.
N			Kleuter N was afwezig gedurende mijn stage, en kwam de laatste twee dagen terug. Ik moet zeggen dat ze vanaf dag 1 getriggerd werd door de boekenhoek en er ook in dook met veel plezier. Ze maakte prachtige kافتen en ontwierp een prachtig eind voor het verhaal. Ik merk dat ze opzoek gaat naar spelmogelijkheden en gedurende een lange tijd kan vertoeven in deze hoek.
O			Ik merk bij deze kleuter hetzelfde op als bij kleuter L. zijn spel blijft oppervlakkig en krijgt geen diepgang. Hij leest steeds hetzelfde verhaal en kiest geen andere verhalen.
P			Hij leest voor en geniet van deze momenten. Zijn spel lijkt geen diepgang te krijgen. Ik merk dat wanneer ik nieuwe spelimpulsen geef, hij geïnteresseerd is en ook zijn werk afmaakt. Hierna verlaat hij de hoek en speelt hij ergens anders.
Q			Kan een tijd lang geconcentreerd lezen, doet verschillende spellen in de hoek en geniet van de rust. Ook het leesvriendje betreft ze in haar spel door aandachtig, rustig voor te lezen. Zij ontwierp samen met kleuter A een boekenkaft. En werkte hiervoor enorm gedetailleerd. Ik merkte dat ze met allerlei aspecten

			rekening hield. Ook het einde van haar verhaal maakte ze op een mooie manier, zeer doordacht.
R			AFWEZIG
S			Zij leest voor en geniet van deze momenten. Ik merk dat wanneer ik nieuwe spelimpulsen geef, zij geïnteresseerd is en ook haar werk afmaakt. Hierna verlaat zij de hoek en speelt zij ergens anders.
T			Eerder kende het spel weinig diepgang. Nu merk ik dat dankzij het leesvriendje ze echt begint voor te lezen en ze graag vertelt over wat er gebeurt in de boeken. Ook het ontwerpen spreekt haar aan en prikkelt haar om meer in de hoek te zitten.

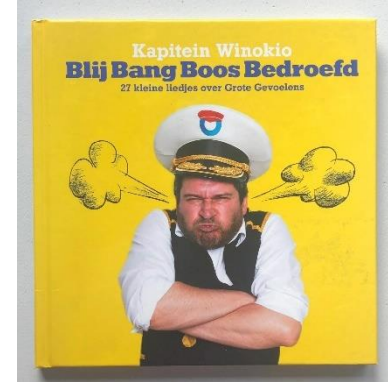
6.4 Materialen uit mijn boekenhoek

Greetje de handpop

QR- codes voor de digitale voorleesverhalen, vergrootglasjes en zaklampjes voor de zoekboeken.

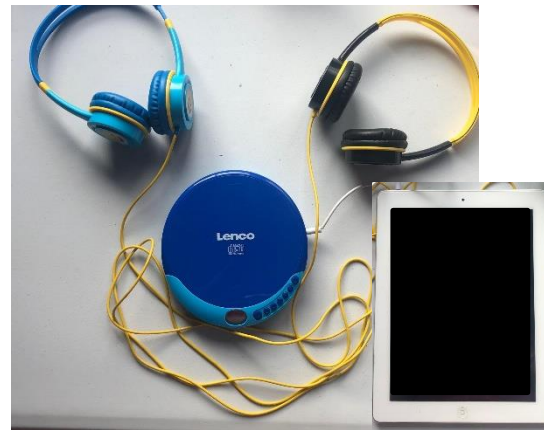
Luisterverhalen en liedboeken zoals Kapitein Winokio.

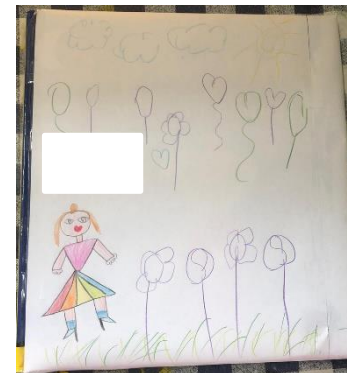
Beweegboeken

Stappenplan voor het gebruik van de iPad met QR-codes.

De discman voor luisterboeken en kapitein Winokio boeken met cd's., de iPad voor de digitale voorleesboeken.

Lege kaften, ontwerpen van een eigen kافت.

Het boekenrek dat ik zelf maakte voor de stage en in functie van mijn bachelorproef.

Magaly Goossens

Werken aan leesbevordering op school.

Dit was de boekenhoek in mijn stageklas, voor de kinderen hangen prenten. Deze prenten tonen de regels in de boekenhoek. Om zo de boekoriëntatie te stimuleren.

Op deze prent kan je zien dat de kinderen aan de slag gingen met het ontwerpen van het einde van het verhaal, in dit geval het verhaal Trouwen met Tanja van Bart Van Nuffelen.

Dit is een voorbeeld van een zoekboek dat ik maakte, dit deed ik voor verschillende boeken. In het boek zit een zakje, dit is bevestigd op de binnenkant van de kaft van het boek. In dit zakje zitten 3 enveloppes en op elke enveloppe staan sterren, dit om de moeilijkheid van zoekprenten aan te geven (1 ster is een grote afbeelding, 2 sterren zijn iets kleinere prenten en 3 sterren zijn detailprenten (denk aan een blaadje dat valt, een staart van een dier, etc. hierbij moeten de kinderen gericht gaan zoeken. Ik deed dit voor een heel aantal boeken, zowel voor zoekboeken als voor bepaalde voorleesverhalen.